

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων

**Διατμηματικό πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών
‘Σχεδιασμός, διοίκηση και Πολιτική Τουρισμού’**

Διπλωματική εργασία με θέμα:

Εθνικοί και Περιφερειακοί Λογαριασμοί Τουρισμού,
Η Ελληνική και η Νορβηγική Περίπτωση

Εισηγήτρια: Νουάρου Θάλεια

Επιβλέπων Διδάσκων: Ζαχαράτος Γεράσιμος

Χίος, Σεπτέμβριος 2004

Περίληψη

Η εργασία αυτή έχει σαν σκοπό από τη μία πλευρά να παρουσιάσει σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα δεδομένα, την υφιστάμενη κατάσταση στη χώρα μας αναφορικά με την κατάρτιση των δορυφόρων λογαριασμών τουρισμού και από την άλλη να παρουσιάσει τα κύρια στοιχεία για την κατάρτιση των περιφερειακών λογαριασμών τουρισμού και τη σύγκριση τους με τους εθνικούς, μελετώντας την περίπτωση της Νορβηγίας.

Μία πρώτη προσέγγιση της ανάλυσης μας παρουσιάζεται στο Α μέρος της εργασίας, με αφορμή το συνέδριο για τη σύνταξη των ΔΛΤ που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα και τη Μόσχα τον Ιούνιο του 2002 και αναλύεται σύμφωνα με τα πρακτικά του συνεδρίου αυτού παρουσιάζονται αναλυτικά όλα τα αίτια που καθιστούν άμεση την ανάγκη εφαρμογής ενός συστήματος πινάκων ΔΛΤ καθώς και το θεωρητικό υπόβαθρο της βασικής δομής και σύνθεσης των ΔΛΤ (κεφάλαια 1 και 2). Στη συνέχεια στο κεφάλαιο 3, σύμφωνα πάλι με τα πρακτικά του συνεδρίου παρουσιάζεται λεπτομερέστερα από μια πιο πρακτική προσέγγιση τα βασικά στοιχεία που συνθέτουν την προσφορά και την ζήτηση των χαρακτηριστικών τουριστικών προϊόντων καθώς η προσέγγιση αυτή αποτελεί και τη βάση για την κατάρτιση των απαιτούμενων πινάκων των ΔΛΤ. Τέλος στο κεφάλαιο 4, όπου ολοκληρώνει και το Α μέρος της εργασίας, παρουσιάζονται αναλυτικά όλα τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, οι έρευνες και οι πίνακες που αφορούν στην δημιουργία των ΔΛΤ, και στην ουσία σκιαγραφούν την υφιστάμενη κατάσταση σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της προσπάθειας κατάρτισης των ΔΛΤ στη χώρα μας.

Στο Β μέρος της εργασίας αναλύονται τα στοιχεία, οι έννοιες και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή των περιφερειακών λογαριασμών τουρισμού, μέσω της Νορβηγικής μελέτης περίπτωσης. Με αφορμή ένα ερευνητικό πρόγραμμα του Νορβηγικού ινστιτούτου ερευνών για τον τουρισμό και τα ταξίδια παρουσιάζονται τα βασικά ποιοτικά στοιχεία και οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για την σύνθεση των ΠΛΤ. Συγκεκριμένα, γίνεται λόγος για την εξασφάλιση της συνέπειας μεταξύ των δορυφόρων λογαριασμών, των περιφερειακών εθνικών λογαριασμών και των

περιφερειακών λογαριασμών τουρισμού (κεφάλαια 6 και 7). Παράλληλα το κεφάλαιο 7 περιλαμβάνει μια συζήτηση σχετικά με τους δείκτες που εφαρμόζονται για τη διανομή των στοιχείων των ΔΛ περιφερειακά, καθώς επίσης και μια παρουσίαση κάποιων από τα κύρια αποτελέσματα των ΠΛΤ. Το κεφάλαιο 8, εστιάζει στην ανάπτυξη μοντέλων προσομοίωσης για την ανάλυση των περιφερειακών επιπτώσεων του τουρισμού. Τέλος το κεφάλαιο 9 ολοκληρώνει το Β μέρος της εργασίας, συζητώντας κάποιες μελλοντικές προοπτικές των ΠΛΤ και της προτυποποίησης (μοντελοποίηση) του τουρισμού στη Νορβηγία.

Το Γ μέρος της εργασίας, αποτελεί μια κριτική προσέγγιση των όσων προαναφέρθηκαν, σύμφωνα με τη διαθέσιμη βιβλιογραφία. Το κεφάλαιο 9, συγκεντρώνει περιληπτικά όλα τα κύρια θέματα του Α μέρους της εργασίας, ώστε να ακολουθήσει συζήτηση σχετικά με τη μεθοδολογία κατάρτισης των πινάκων των ΔΛΤ και τις ελλείψεις των διαθέσιμων στοιχείων. Το κύριο εργαλείο της ανάλυσης μας αποτελεί ανάλογη μελέτη του ΙΤΕΠ σχετικά με τους πίνακες εισροών – εκροών της ελληνικής οικονομίας. Σύμφωνα με το εγχειρίδιο αυτό επιχειρείται μια κριτική των εργασιών του συνεδρίου για τους ελληνικούς ΔΛΤ, με έμφαση στα βασικότερα προβλήματα που καθιστούν δύσκολη τη σύνθεση των απαιτούμενων πινάκων (κεφάλαιο 11). Μέσω αυτής της προσέγγισης και των συμπερασμάτων που ολοκληρώνουν το κεφάλαιο 11, επιτυγχάνεται μια λεπτομερέστερη ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της δημιουργίας των ΔΛΤ στη χώρα μας, των σχετικών ελλείψεων, των προβλημάτων αλλά και των μεθόδων επίλυσης τους. Το κεφάλαιο 12 που κλείνει και την εργασία αυτή παρουσιάζει μια σύντομη ανάλυση των κύριων χαρακτηριστικών των ΠΛΤ, τη μεθοδολογία κατάρτισης τους, τους λόγους που τους καθιστούν αναγκαίους, αλλά και τα προβλήματα εφαρμογής τους, ενώ επιχειρείται η σύγκριση τους, μέσω των βασικών διαφορών τους, με τους ΔΛΤ.

Περιεχόμενα

Περίληψη -----	2
ΜΕΡΟΣ Α: -----	9
ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΟΥΡΥΦΟΡΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ -----	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.-----	10
ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ-----	10
1.1 Οι στόχοι της συνεδρίασης-----	10
1.2 Αποτελέσματα της έρευνας -----	11
1.3 Προτάσεις -----	12
1.4 Επόμενες ενέργειες-----	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.-----	15
ΕΝΝΟΙΕΣ, ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΔΛ. -----	15
2.1 Ο ορισμός του τουρισμού -----	15
2.2 Η εκτίμηση της οικονομικής συμβολής του τουρισμού-----	15
2.3 Η σημασία της οικονομικής ανάλυσης του τουριστικού φαινομένου -----	16
2.4 Έννοιες, ορισμοί και κατηγοριοποιήσεις που χρησιμοποιούνται στα στατιστικά δεδομένα για τον τουρισμό -----	17
2.4.1 Οι στατιστικές του τουρισμού για τους ταξιδιώτες και τους εκδρομείς -----	20
2.4.2 Περιπτώσεις ταξιδιωτών που δεν περιλαμβάνονται στις τουριστικές στατιστικές -----	21
2.5 Χαρακτηριστικά της τουριστικής πληροφόρησης και η σημασία της για τον τουρισμό -----	22
2.6 Τα χαρακτηριστικά της τουριστικής κατανάλωσης-----	24

2.7 Η θεμελιώδης δομή των ΔΛ. στα πλαίσια ενσωμάτωσης τους στο σύστημα των εθνικών λογαριασμών-----	25
2.8 Οι ΔΛΤ. ως ένα νέο στατιστικό όργανο-----	27
2.9 Ο ορισμός του τουρισμού και των επισκεπτών -----	29
2.9.1 Η κατηγοριοποίηση των επισκεπτών σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά τους	32
2.9.2 Οι επισκέπτες ως ένας ιδιαίτερος τύπος καταναλωτικών μονάδων -----	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 -----	35
Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ -----	35
3.1 Η προσέγγιση της ζήτησης: έννοιες και ορισμοί -----	35
3.1.2 Κατηγοριοποίηση των επισκεπτών (μόνιμου και μη μόνιμου πληθυσμού) - ανάλογα με τον προορισμό -----	36
3.1.3 Η διάκριση της τουριστικής δαπάνης -----	36
3.1.4 Τα στατιστικά στοιχεία για τις δαπάνες των τουριστών και των εκδρομέων που απαιτούνται για τους ΔΛ -----	37
3.1.5 Τα βασικά ποσοτικά στοιχεία και οι στατιστικοί δείκτες για τον τουρισμό	38
3.2 Η προσέγγιση της προσφοράς: έννοιες και ορισμοί -----	39
3.2.1 Κατάλογος τουριστικών προϊόντων και δραστηριοτήτων -----	40
3.2.2 Κατάλογος των πρότυπων πινάκων των ΔΛ -----	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.-----	44
ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ -----	44
4.1 Οι έρευνες που πραγματοποιούνται για τη συλλογή των στατιστικών δεδομένων για τον τουρισμό -----	44
4.2 Παρουσίαση των διαθέσιμων στοιχείων για τον τουρισμό στα πλαίσια των πινάκων των ΔΛ -----	48
4.2.1 Παρουσίαση των κατηγοριών των τουριστικών προϊόντων (αγαθών και υπηρεσιών) και βιομηχανιών-----	49
4.3 Παρουσίαση του αποτελεσμάτων των ΔΛ για την Ελλάδα για την περίοδο 1995-2000 -----	52

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	72
ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	72
 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	 75
 ΜΕΡΟΣ Β:.....	 77
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	77
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΝΟΡΒΗΓΙΑΣ.....	77
ΣΤΟΙΧΕΙΑ, ΕΝΝΟΙΕΣ, ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	77
 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	 78
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	 80
Περιφερειακοί λογαριασμοί τουρισμού	80
6.1 Εθνικοί λογαριασμοί και τουρισμός	80
6.2 Περιφερειακοί λογαριασμοί τουρισμού	81
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	 83
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.....	83
7.1 Δορυφόρος λογαριασμός τουρισμού	83
7.2 Περιφερειακοί λογαριασμοί τουρισμού	85
7.3 Τα απαιτούμενα στοιχεία και η ποιότητα των στοιχείων που απαιτούνται για την διανομή της τουριστικής κατανάλωσης.....	88
7.4 Η τουριστική κατανάλωση σε περιφερειακό επίπεδο: αποτελέσματα από τους ΠΛΤ	92
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8.....	 103
ΈΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ.....	103
8.1 Η επιλογή του μοντέλου (προτύπου)	103
8.2 Ένα παράδειγμα προσομοίωσης.....	106

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9 -----	113
ΤΕΛΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ -----	113
 Βιβλιογραφία -----	 115
 ΜΕΡΟΣ Γ -----	 118
- ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΙΤΕΠ-----	118
- ΕΘΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ -----	118
 ΕΙΣΑΓΩΓΗ-----	 119
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. -----	 120
ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ -----	120
10.1 Το θεωρητικό πλαίσιο κατάρτισης των ΔΛ -----	120
10.2 Οι έρευνες και τα αποτελέσματα των ΔΛ -----	121
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11 -----	 123
ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΙΤΕΠ-----	123
11.1 Η μελέτη του ΙΤΕΠ-----	123
11.2 Η ταξινόμηση των ΠΕΕ-ΤΟΥΡ/92 -----	124
11.3 Η απογραφή των επιχειρήσεων και η καταγραφή της απασχόλησης -----	124
11.4 Η μεθοδολογία υπολογισμού των ΠΕΕ- ΤΟΥΡ/92-----	126
11.5 Η αποτίμηση των συναλλαγών-----	127
11.5.1 Από την πλευρά της παραγωγής-----	127
11.5.2 Από την πλευρά της κατανάλωσης-----	129
11.6 Το ισοζύγιο των προϊόντων -----	131
11.7 Η διάσπαση της καταναλωτικής δαπάνης -----	131
11.8 Επιπλέον ελλείψεις των στατιστικών για τον τουρισμό -----	136
11.9 Συμπεράσματα - Προτάσεις -----	138

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12-----	140
ΕΘΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ -----	140
<i>Αντί επιλόγου</i>	143
Βιβλιογραφία-----	145

ΜΕΡΟΣ Α:

*ΈΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΔΟΥΦΟΡΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.

ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η συνεδρίαση αυτή αποτέλεσε την τρίτη κατά σειρά. Μια προκαταρκτική συνεδρίαση έλαβε μέρος ένα έτος πριν στην Αθήνα ενώ η δεύτερη συνεδρίαση πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Φεβρουάριο στη Μόσχα.

Κατά τη διάρκεια της δεύτερης συνεδρίασης εδραιώθηκε η παρούσα κατάσταση των στατιστικών πληροφοριών της Goskomstat για τον τουρισμό. Εξετάστηκαν επίσης λεπτομερώς τα ερωτηματολόγια σχετικά με τις τουριστικές δραστηριότητες που πρόκειται να διαχειρισθούν από την Goskomstat. Τέλος, στην ίδια συνεδρίαση παρουσιάστηκαν οι βασικές μεθοδολογικές έννοιες, οι ορισμοί και οι κατηγοριοποιήσεις που χρησιμοποιούνται για τη κατάρτιση των πινάκων του ΔΛ

1.1 Οι στόχοι της συνεδρίασης

Στην παρούσα συνεδρίαση διευκρινίστηκε ότι οι καθορισμένη στόχοι αφορούν:

1. Σε μία βαθύτερη διευκρίνιση των εννοιών, των κατηγοριών, των ορισμών και των συνόλων που χρησιμοποιούνται για την κατάρτιση των πινάκων του ΔΛ που είναι συνδεδεμένοι με τους πρότυπους πίνακες του βασικού συστήματος των εθνικών λογαριασμών, SNA '93
2. Στην παρουσίαση της μεθοδολογικής επεξεργασίας της ακαθάριστης και καθαρής αξίας των τουριστικών πακέτων και των δευτέρων κατοικιών στην κατάρτιση των ΔΛ.
3. Στην εξέταση και την παρουσίαση των διαθέσιμων ελληνικών στατιστικών πηγών που χρησιμοποιούνται για την των πινάκων του συστήματος των ΔΛ..

4. Στον εντοπισμό των ελλειπόν πληροφοριών και στατιστικών στοιχείων στον τομέα τουρισμού που απαιτούνται προκειμένου να καταρτιστεί ένας πλήρης ΔΛ.
5. Σε προτάσεις για τη βελτίωση των υπάρχοντων ερωτηματολογίων των διάφορων ερευνών ή/και σε προτάσεις διάφορων νέων ερευνών προκειμένου να συλλεχθούν οι πρόσθετες πληροφορίες που απαιτούνται για να αναπτύξουν ένα πλήρες σύστημα στατιστικών δεδομένων ώστε να συμπληρωθούν όλοι οι πίνακες των ΔΛ.
6. Στην παρουσίαση των πινάκων που θα μπορούσαν να καταρτιστούν με τις διαθέσιμες στατιστικές πληροφορίες στον τομέα του τουρισμού σύμφωνα με τις μεθοδολογικές αναφορές των ΔΛ
7. Ένας τελικός στόχος της συνεδρίασης αποτελεί η κάλυψη και η βαθύτερη - λεπτομερέστατη μελέτη που σχετίζεται επίσης με τις διάφορες μεθοδολογικές πτυχές της διαχείρισης των ερευνών σε ότι αφορά τις τουριστικές δραστηριότητες στην Ελλάδα και στη Ρωσία, καλύπτοντας έτσι τις πτυχές της περιοδικότητας, του χρόνου διαμόρφωσης των αποτελεσμάτων, των διορθώσεων για τις μη μετρήσιμες δραστηριότητες, κλπ.

Κατά συνέπεια, μετά από τις στοιχειώδεις εργασίες που τέθηκαν προς εξέταση και τους καθορισμούς της παρούσας συνεδρίασης παρουσιάστηκαν τα γενικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα των ΔΛ στα πλαίσια της μεθοδολογίας των διεθνών οργανώσεων. Πιο συγκεκριμένα διευκρινίστηκαν τα γενικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ΔΛ στα πλαίσια, της μεθοδολογίας του ΟΟΣΑ και της EUROSTAT.

1.2 Αποτελέσματα της έρευνας

Οι ειδικοί της ΕΣΥΕΑ παρέδωσαν στους εμπειρογνώμονες της Goskomstat, της ρωσικής ομοσπονδίας που συμμετέχει στην έρευνα αυτή, μια λεπτομερή παρουσίαση για την πρόοδο των στατιστικών ερευνών που πραγματοποιείται αυτήν την περίοδο στον τομέα των δορυφόρων λογαριασμών τουρισμού (TSA) στην Ελλάδα.

1. Έχουν εξεταστεί όλες οι διαθέσιμες στατιστικές πληροφορίες που συλλέγονται για κάθε προϊόν και βιομηχανία που σχετίζεται με τον τουρισμό, και παρουσιάζονται λεπτομερώς όλες οι στατιστικές πηγές που χρησιμοποιούνται

για την κατάρτιση του δορυφόρου λογαριασμού τουρισμού (TSA). Υπήρξε μια καρποφόρος ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό των μη μετρήσιμων δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την τουριστικής προσφορά και κατανάλωση.

2. Έχουν διευκρινιστεί τα μεθοδολογικά και εμπειρικά προβλήματα σχετικά με τα ζητήματα που αφορούν στην εναρμόνιση των ελληνικών στατιστικών πηγών με τις αρχές των εθνικών και ευρωπαϊκών λογαριασμών (SNA 93 και ESA 95) σύμφωνα με τους κανονισμούς της EUROSTAT για την διεξαγωγή των ερευνών που αφορούν στις τουριστικές δραστηριότητες.
3. Έχουν επίσης συζητηθεί οι τρόποι ενσωμάτωσης των διαθέσιμων στατιστικών πληροφοριών στο σύστημα των δορυφόρων λογαριασμών - TSA ενώ πρέπει να εντοπιστούν οι ελλείψεις πληροφορίες που απαιτούνται για την δημιουργία των δορυφόρων λογαριασμών - TSA.
4. Πρόσθετα, έχουν συζητηθεί οι μεθοδολογικές και πρακτικές πτυχές του προγραμματισμού της στατιστικής έρευνας, σχετικά με τις συμπληρωματικές τουριστικές υποδομές (ενοικιαζόμενα δωμάτια κλπ) στην Ελλάδα.
5. Ερωτηματολόγια των διάφορων ερευνών που πραγματοποιούνται για τη συλλογή των αιτούμενων πληροφοριών για τον εισερχόμενο, εξερχόμενο και εσωτερικό τουρισμό στις χώρες της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.
6. Συζητήσεις σχετικά με τις ενέργειες για την πραγματοποίηση του προγράμματος συνεργασίας με την Goskomstat.

1.3 Προτάσεις

Για την προετοιμασία των ενεργειών για την κατάρτιση των Ρωσικών δορυφόρων λογαριασμών τουρισμού (Goskomstat TSA) οι ειδικοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν προτείνει τις ακόλουθες ενέργειες:

1. Προκειμένου να επιτευχθεί η ευθυγράμμιση της ρωσικής στατιστικής υπηρεσίας με τις αντίστοιχες κοινοτικές, ώστε να μπορέσει παράγει εναρμονισμένα τα αποτελέσματα των δορυφόρων λογαριασμών, η Goskomstat πρέπει να

- αντιμετωπίσει τα εμπειρικά και μεθοδολογικά προβλήματα που σχετίζονται με την καθιέρωση των δορυφορικών λογαριασμών τουρισμού (TSA) ακολουθώντας όσο το δυνατό πιστότερα τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις των εγχειριδίων που προτείνει ο ΠΟΤ, ο ΟΟΣΑ και η EUROSTAT σχετικά με τους δορυφόρους λογαριασμούς.
2. Πρόσθετα προτάθηκε ότι η Goskomstat πρέπει να υιοθετήσει το συντομότερο δυνατόν τη βάση του CPA σε ότι αφορά την κατηγοριοποίηση των τουριστικών προϊόντων και των βιομηχανιών που σχετίζονται με τον τουρισμό προκειμένου να παραχθούν τα εναρμονισμένα αποτελέσματα των δορυφόρων λογαριασμών (TSA).
 3. Προκειμένου να δημιουργηθούν αναλυτικά, βελτιωμένα και περισσότερο αξιόπιστα αποτελέσματα των δορυφόρων λογαριασμών μέσω της χρησιμοποίησης ενός αναλυτικού συστήματος πινάκων προσφοράς και κατανάλωσης, οι οποίοι συστήνονται επίσης από τους SNA 93 και ESA 95 ως η καλύτερη μέθοδος αναγωγής των στοιχείων των εθνικών λογαριασμών σε ένα επίπεδο παραγωγής - κατανάλωσης. Αυτό το πρόγραμμα εργασιών πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα, ιδιαίτερα αν άλλες ενέργειες πρόκειται να λάβουν μέρος και να συνεχιστούν στα πλαίσια του προγράμματος συνεργασίας TACIS στο εγγύς μέλλον.
 4. Τέλος, προτάθηκε ότι η Goskomstat πρέπει να ολοκληρώσει όλες τις προετοιμασίες της προκειμένου να διευθετηθούν όλες οι έρευνές της στον τομέα του τουρισμού μέσα στο 2003 με έτος αναφοράς το 2002.

1.4 Επόμενες ενέργειες

Βάσει του σχεδίου, που συμφωνήθηκε μεταξύ της EUROSTAT και της Goskomstat, έχει υιοθετηθεί η πρόταση για την επόμενη συνάντηση με θέμα με τους δορυφόρους λογαριασμούς που θα πραγματοποιηθεί στην Αθήνα στις 17-22 Ιουνίου 2002.

Τα βασικά ζητήματα της συνεργασίας θα είναι η προετοιμασία των ερωτηματολογίων για τις έρευνες στον τομέα τουρισμού συμπεριλαμβανομένων των ερωτηματολογίων

των ειδικών ερευνών στα εστιατόρια, τα bar κλπ. των οποίων οι δραστηριότητες μέχρι στιγμής σύμφωνα με τις κατηγοριοποιήσεις των τουριστικών προϊόντων και βιομηχανιών συμπεριλαμβάνονται στη βιομηχανία τροφίμων.

Πρόσθετα, θα ληφθούν υπ' όψη τα ακόλουθα ζητήματα:

1. Η δομή των ερευνών για τις κύριες υποδομών στέγασης (ξενοδοχεία, camping κλπ.) και για τους tour operators καθώς επίσης η τελική εξέταση των ειδικών ερωτηματολογίων των ερευνών αυτών προκειμένου να διεξαχθούν τα αποτελέσματα της έρευνας για το 2002 μέσα στο 2003
2. Οι βασικές μεθοδολογικές αρχές των στατιστικών εκτιμήσεων για τον αντίκτυπο του κυβερνητικού τομέα στην ανάπτυξη τουρισμού και στα διαφορετικά επίπεδα διοίκησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.

ΕΝΝΟΙΕΣ, ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΔΛ.

2.1 Ο ορισμός του τουρισμού

Αρχίζοντας από τον ορισμό του τουρισμού ειπώθηκε ότι:

Ο τουρισμός, αποτελεί μια δραστηριότητα των προσώπων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε θέσεις έξω από το συνηθισμένο περιβάλλον τους όχι για περισσότερο από ένα διαδοχικό έτος,

- Για τον ελεύθερο χρόνο τους
- Για επαγγελματικούς, και
- Για άλλους σκοπούς που δεν αφορούν την άσκηση μιας δραστηριότητας η οποία ανταμείβεται οικονομικά μέσα από τη θέση την οποία επισκέπτεται.

Στην παρούσα συνεδρίαση εξηγήθηκαν λεπτομερέστατα οι έννοιες οι ορισμοί και οι στατιστικές πηγές που χρησιμοποιούνται στην κατάρτιση των ΔΛ.

2.2 Η εκτίμηση της οικονομικής συμβολής του τουρισμού

Ο τουρισμός ως οικονομικό και κοινωνικό φαινόμενο έχει αναπτυχθεί ουσιαστικά κατά τη διάρκεια του τελευταίου τετάρτου του αιώνα που διανύουμε, επομένως πρέπει να είμαστε σε θέση περιγράψουμε τις δραστηριότητές του. Εντούτοις οι στατιστικές πληροφορίες που αφορούν στην φύση, την εξέλιξη και τις συνέπειες του τουρισμού είναι, γενικά, ελλιπείς.

Ο τουρισμός ως οικονομικό και κοινωνικό φαινόμενο αναπτύχθηκε σημαντικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων 20 με 25 ετών. Πρώτοι, ήταν οι διεθνείς οργανισμοί όπως ο ΟΟΣΑ, ο παγκόσμιος οργανισμός τουρισμού (ΠΟΤ) και η EUROSTAT, που συνειδητοποιώντας τη συνεχή ανάπτυξη του τουρισμού, άρχισαν να ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη ενός νέου συστήματος οικονομικών λογαριασμών για τον τουρισμό προκειμένου να καταστεί σαφής από στατιστικής απόψεως η έννοια της τουριστικής προσφοράς και κατανάλωσης.

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι το σύστημα των δορυφόρων λογαριασμών τουρισμού (TSA) είναι ένα νέο όργανο εκτίμησης και υπολογισμού της οικονομικής συμβολής του τουρισμού.

2.3 Η σημασία της οικονομικής ανάλυσης του τουριστικού φαινομένου

Στο κεντρικό σύστημα των εθνικών λογαριασμών ο τουρισμός σαν οικονομικό μέγεθος συγκαταλέγεται σε ένα σύνολο βιομηχανιών με σύνθετες λειτουργίες χωρίς την δυνατότητα να καθοριστεί και να μετρηθεί σαν ως χωριστή, αυτοτελής, ενιαία δραστηριότητα. Τα οικονομικά στοιχεία όλων των προϊόντων και υπηρεσιών που παράγονται και καταναλώνονται από τους τουρίστες συμπεριλαμβάνονται στα γενικά στοιχεία των κεντρικών λογαριασμών. Δεν υπάρχει διάκριση της παραγωγής των προϊόντων που παράγονται για τους τουρίστες και τους μη τουρίστες. Είναι σαφές ότι κάποιες βιομηχανίες παράγουν περισσότερα προϊόντα απ' ότι άλλες, τα οποία απευθύνονται περισσότερο στον τουρισμό.

Συνεπώς, χωρίς ένα πλήρες σύστημα υπολογισμού των βιομηχανικών σχέσεων και των άλλων συμπληρωματικών στοιχείων που σχετίζονται με τον τουρισμό υπάρχει αδυναμία στην ανάλυση της οικονομικής δομής, καθώς καθίσταται δύσκολος ο καθορισμός της συμβολής του τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Έτσι, οι προτεινόμενοι δορυφόροι λογαριασμοί τουρισμού (TSA), που στρέφονται στην έννοια και τα χαρακτηριστικά του τουρισμού, που συσχετίζονται με τις επενδύσεις, την

απασχόληση και το σύστημα εισροών - εκροών των εθνικών λογαριασμών, μας επιτρέπει να απαντήσουμε σε ερωτήσεις όπως:

- Πόσο σημαντική είναι η τουριστική ζήτηση για τα παραχθέντα προϊόντα μιας χώρας και κατά πόσο αυτά είναι τα κύρια προϊόντα που αγοράζονται από τους επισκέπτες;
- Ποιες βιομηχανίες ωφελούνται από τον τουρισμό;
- Πόση προστιθέμενη αξία δημιουργείται άμεσα ή έμμεσα από την ικανοποίηση της τουριστικής ζήτησης;
- Κατά πόσο η απασχόληση εξαρτάται από τον τουρισμό;
- Πιο είναι το επίπεδο των φόρων που συλλέγει η κυβέρνηση από τον τουρισμό;
- Πόσο σημαντικός είναι ο τουρισμός για μια χώρα;

Από όλα τα παραπάνω μπορούμε να υπολογίσουμε την οικονομική συμβολή του τουρισμού στη δημιουργία του εισοδήματος και των ευκαιριών απασχόλησης.

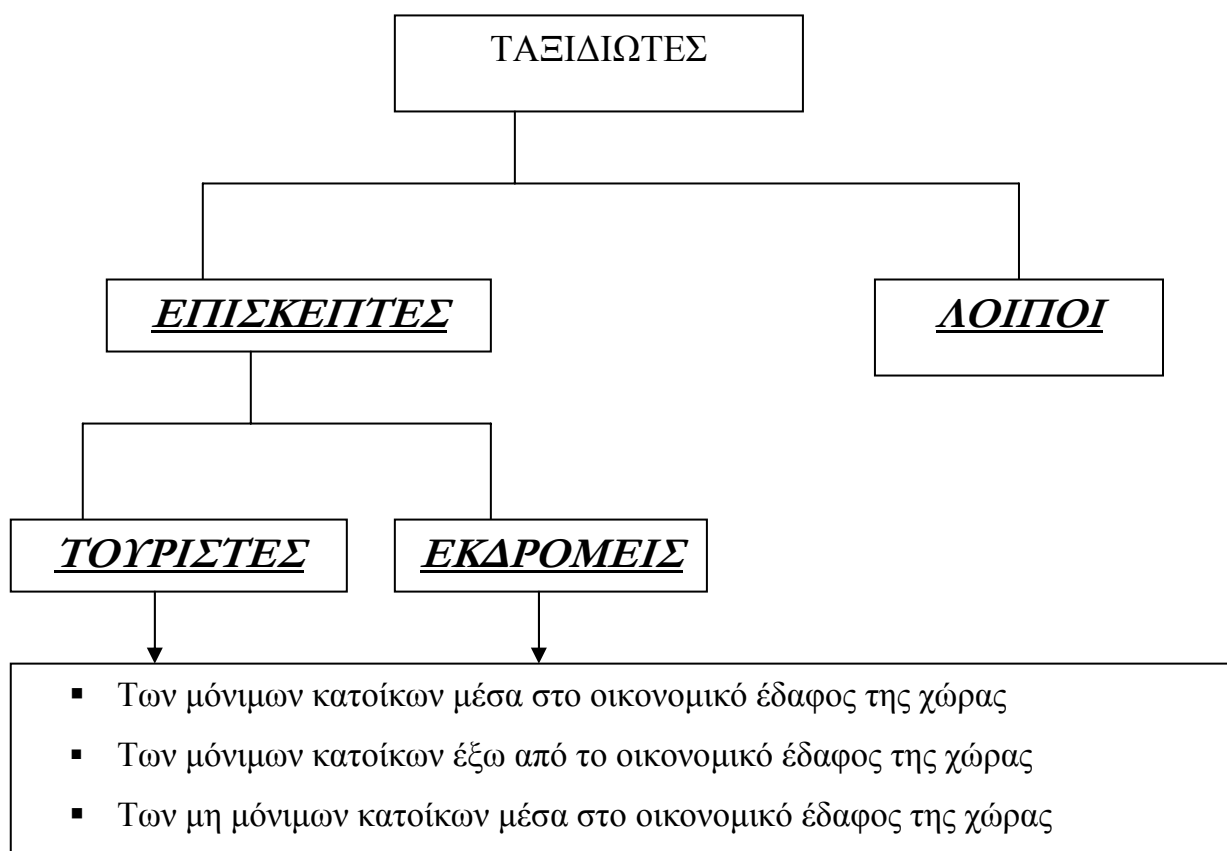
Κατά συνέπεια η παρούσα συνεδρίαση στρέφεται κυρίως στα προβλήματα που σχετίζονται με τον καθορισμό των στατιστικών δεδομένων αναφορικά με τον τουρισμό. Θα παρουσιαστεί επίσης εν συντομία η παρούσα κατάσταση των ελληνικών στατιστικών στοιχείων σχετικά με τις ελλείψεις και τη διαθεσιμότητα των απαιτούμενων δεδομένων για τον τουρισμό.

2.4 Έννοιες, ορισμοί και κατηγοριοποιήσεις που χρησιμοποιούνται στα στατιστικά δεδομένα για τον τουρισμό

Ο τουρισμός είναι μια έννοια που μπορεί να ερμηνευθεί εναλλακτικά στο γενικότερο πλαίσιο. Αναφέρεται όχι μόνο στους τουρίστες αλλά και στις τουριστικές δραστηριότητες καθώς και στις λειτουργίες των τουριστικών πρακτόρων. Το μέλλον όλων αυτών των δραστηριοτήτων από στατιστικής άποψης είναι ο διαχωρισμός αυτών καθ' αυτών των συναλλαγών που πραγματοποιούνται για τις δραστηριότητες αυτές από τους ανθρώπους που πραγματοποιούν τις συναλλαγές.

Οι τουρίστες μπορούν να διακριθούν από το υπόλοιπο του πληθυσμού επειδή ταξιδεύουν σε μακρινές αποστάσεις.

Το ακόλουθο σχέδιο παρουσιάζει συνοπτικά τα αποτελέσματα των ενεργειών που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι τώρα: αυτά μπορούν να παρατηρηθούν από την άποψη του είδους των ταξιδιωτών.

Διάγραμμα 1: Το είδος των ταξιδιωτών

Ο τουρίστας είναι γενικά ο καταναλωτής ή χρήστης των τουριστικών υπηρεσιών. Η κατανάλωσή του συμπίπτει με την παραγωγή των αγαθών και των υπηρεσιών που παράγονται για αυτών. Έτσι η τουριστική κατανάλωση ισούται με τα αγαθά και τις υπηρεσίες που παρέχονται στους τουρίστες. Διαφορετικά, ισχύει η πεποίθηση, ότι οι δαπάνες των τουριστών είναι ίσες με το εισόδημα των τουριστών, ή η πραγματική τουριστική ζήτηση είναι ίση με την χρησιμοποιούμενη τουριστική προσφορά

2.4.1 Οι στατιστικές του τουρισμού για τους ταξιδιώτες και τους εκδρομείς

Όπως το Διάγραμμα 1 παρουσιάζει, οι ταξιδιώτες διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

- σε εκείνους που πρέπει να περιληφθούν στις στατιστικές τουρισμού και
- σε εκείνους που δεν πρέπει να περιληφθούν στις στατιστικές τουρισμού.

Στις στατιστικές του τουρισμού συμπεριλαμβάνονται οι ακόλουθες περιπτώσεις ταξιδιωτών:

Όλοι οι τουρίστες θεωρούνται ταξιδιώτες ή επισκέπτες, εφόσον ανήκουν στον μόνιμο ή μη μόνιμο πληθυσμό μιας χώρας είτε εφόσον διαμένουν εντός ή εκτός του οικονομικού εδάφους της χώρας και πραγματοποιούν διαμονή τουλάχιστον μιας νύχτας στην περιοχή ή τη χώρα επίσκεψης.

Ο σκοπός της επίσκεψης των τουριστών εντός ή εκτός του οικονομικού εδάφους του σχετικού νομού στον οποίο ανήκουν ή των επισκεπτών οι οποίοι δεν ανήκουν στο οικονομικό έδαφος του νομού τον οποίο επισκέπτονται μπορεί να αφορά σε:

1. Διάφορες δραστηριότητες ψυχαγωγίας, όπως:

- διακοπές
- πολιτιστικές δραστηριότητες
- αθλητικές δραστηριότητες
- επίσκεψη σε φίλους και συγγενείς
- άλλες ψυχαγωγικές δραστηριότητες

2. επαγγελματικές δραστηριότητες, όπως:

- συνέδρια
- επαγγελματικές αποστολές
- άλλες εργασίες

3. Άλλα κίνητρα, όπως:

- εκπαιδευτικά
- υγείας
- μετακινήσεις
- διάφορα

Πρόσθετα στις στατιστικές πρέπει να συμπεριληφθούν όλοι οι εκδρομείς που ανήκουν στον μόνιμο ή μη μόνιμο πληθυσμό οι οποίοι θεωρούνται ταξιδιώτες-επισκέπτες, ακόμα και όταν δεν πραγματοποιούν διανυκτέρευση.

Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει:

- μόνιμους ή μη μόνιμους κατοίκους που πραγματοποιούν μονοήμερη επίσκεψη εντός ή εκτός του οικονομικού εδάφους του νομού
- επιβάτες κρουαζιερών που μπορεί να ανήκουν στον εσωτερικό ή εξωτερικό πληθυσμό της χώρας
- αλλοδαπούς εργαζόμενους που παραμένουν μία ημέρα στην χώρα επίσκεψης

2.4.2 Περιπτώσεις ταξιδιωτών που δεν περιλαμβάνονται στις τουριστικές στατιστικές

Οι ακόλουθες περιπτώσεις ταξιδιωτών δεν συμπεριλαμβάνονται στις στατιστικές τουρισμού:

- οι εργαζόμενοι στην περιοχή
- οι νομάδες
- οι επιβάτες των αεροπλάνων ή των πλοίων που η παραμονή τους στην περιοχή είναι μικρότερη της μιας ημέρας
- οι πρόσφυγες

- οι στρατιωτικοί
- οι διπλωματικοί αντιπρόσωποι
- οι διπλωμάτες όταν ταξιδεύουν για τις εργασίες τους. Σε αυτές τις περιπτώσεις αποκλείεται και το υπόλοιπο προσωπικό συνοδείας
- οι προσωρινοί μετανάστες
- οι μόνιμοι μετανάστες.

2.5 Χαρακτηριστικά της τουριστικής πληροφόρησης και η σημασία της για τον τουρισμό

Προκειμένου να αξιολογηθεί ο ρόλος του τουρισμού πρέπει οπωσδήποτε να έχουμε συλλέξει τις απαιτούμενες και έγκυρες πληροφορίες που αναφέρονται στον ρόλο του τουρισμού. Οι πληροφορίες αυτές αφορούν:

- στα χαρακτηριστικά των επισκεπτών,
- στις συνθήκες κάτω από τις οποίες ταξίδεψαν και διέμειναν
- στο σκοπό της επίσκεψης τους

Οι πληροφορίες μόνο για το σκοπό της επίσκεψης, που χρησιμοποιήθηκαν στο παρελθόν για την περιγραφή του τουρισμού δεν είναι αρκετές σήμερα.

Όπως ήδη παρουσιάστηκε, σήμερα υπάρχει μια αυξανόμενη συνειδητοποίηση στον ρόλο που παίζει και μπορεί να παίξει, ο τουρισμός, άμεσα, έμμεσα ή μέσω των οικονομικών αποτελεσμάτων που προκαλεί από την άποψη της παραγωγής:

- προστιθέμενη αξία
- απασχόληση
- ιδιωτικό εισόδημα
- δημόσιο εισόδημα, κλπ.

Συνεπώς, τα στοιχεία για τον τουρισμό πρέπει να αναφέρονται:

- στον ιδιωτικό τομέα και
- στον δημόσιο τομέα, του οποίου η φύση έχει αλλάξει ριζικά.

Επίσης απαραίτητες είναι και οι περιγραφικές πληροφορίες για

- τη ροή των επισκεπτών και
- τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εξυπηρετούνται

Οι χώρες χρειάζονται πλέον πληροφόρηση και δείκτες οι οποίοι:

- θα ενισχύσουν την αξιοπιστία των μετρήσεων σχετικά με την οικονομική συμβολή του τουρισμού.

Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- πρέπει να έχουν στατιστικό χαρακτήρα και να παρέχονται σε μια μόνιμη, κανονική βάση, η οποία δεν θα αποτελείται από παροδικές εκτιμήσεις, αλλά από τρέχουσες στατιστικές διαδικασίες, που συνδυάζουν τις εκτιμήσεις της συγκριτικής ανάλυσης των αποτελεσμάτων με ευέλικτους στην χρήση δείκτες προκειμένου να ενισχυθεί η χρησιμότητα των αποτελεσμάτων
- τα αποτελέσματα πρέπει να βασίζονται σε αξιόπιστες στατιστικές πηγές, στις εκτιμούνται τόσο οι επισκέπτες όσο και οι παραγωγοί των υπηρεσιών, χρησιμοποιώντας ενδεχομένως ανεξάρτητες διαδικασίες

Τα στοιχεία στον τουρισμό πρέπει να είναι:

- συγκρίσιμα κατά τη διάρκεια του χρόνου μέσα στην ίδια χώρα,
- συγκρίσιμα μεταξύ των χωρών,
- συγκρίσιμα με άλλα πεδία των οικονομικών δραστηριοτήτων
- εσωτερικά συνεπή,

- να παρουσιάζονται μέσα στα μακροοικονομικά πλαίσια που αναγνωρίζονται σε διεθνές επίπεδο και
- να παρουσιάζονται, σε ένα αναλυτικό πλαίσιο εισροών - εκροών προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως νέα όργανα για την οικονομική και στατιστική ανάλυση.

Τα απαιτούμενα στοιχεία πρέπει να καλύπτουν τις ακόλουθες βασικές περιοχές:

- την ανάλυση της ζήτησης που παράγεται από τις διαφορετικές μορφές του τουρισμού (μέσα στην ίδια οικονομία, από άλλες οικονομίες ή προς άλλες οικονομίες), που ομαδοποιούνται σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά των επισκεπτών και των ταξιδιών τους, των αγαθών και των υπηρεσιών που προκύπτουν και καταναλώνονται από αυτούς.
- την επίδραση της τουριστικής προσφοράς στις βασικές μακροοικονομικές μεταβλητές της χώρας την αναφορά στις λειτουργίες της παραγωγής και την αλληλεξάρτηση μεταξύ των δραστηριοτήτων, οι οποίες παρέχουν τη βάση για την ανάλυση της
- την περιγραφή της φύσης της απασχόλησης,
- τον σχηματισμό του κεφαλαίου και για των μη κερδοσκοπικών επενδύσεων
- τα δεδομένα των εισαγωγών και των εξαγωγών και
- τον αντίκτυπο στο ισοζύγιο πληρωμών
- την επίδραση στο δημόσιο εισόδημα,
- τη δημιουργία του ιδιωτικού και επιχειρησιακού εισοδήματος, κ.λπ.

2.6 Τα χαρακτηριστικά της τουριστικής κατανάλωσης

Τα αγαθά και οι υπηρεσίες που καταναλώνονται από τους επισκέπτες αφορούν κυρίως σε:

- μεταφορά
- στέγαση
- διατροφή και
- ψυχαγωγία

Τα οποία, γενικά, μπορούν να θεωρηθούν ως χαρακτηριστικό του τουρισμού.

Σύμφωνα με τον προορισμό των επισκεπτών

- ο σκοπός της επίσκεψης, και
- τα χαρακτηριστικά κάθε επισκέπτη

διαφέρουν κατά πολύ τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά.

Επομένως, η μελέτη και η συστηματική παρουσίαση του τουριστικού φαινομένου πρέπει να συνοπολογίσει όλα αυτά τα στοιχεία σε μια μόνιμη βάση.

Ο τουρισμός από τη φύση αποτελεί ένα φαινόμενο ζήτησης, εντούτοις είναι απαραίτητο, από οικονομικής άποψης:

- Να παρατηρήσει πως λειτουργεί η σχέση μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης καθώς και τις επιπτώσεις της προσφοράς στις βασικές μακροοικονομικές μεταβλητές σε μια χώρα της αναφοράς.
- Να μελετήσει μέσα στο πλαίσιο της μακροοικονομικής ανάλυσης, τη σχέση μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης όπως αυτή πραγματοποιείται μέσα στο γενικό πλαίσιο των εθνικών λογαριασμών και, πιο συγκεκριμένα, μέσα στο ιδιαίτερο πλαίσιο των πινάκων προσφοράς και κατανάλωσης.

2.7 Η θεμελιώδης δομή των ΔΛ. στα πλαίσια ενσωμάτωσης τους στο σύστημα των εθνικών λογαριασμών

Το σύστημα των εθνικών λογαριασμών SNA 93 ή των ευρωπαϊκών λογαριασμών ESA 95 παρέχει:

- Τις έννοιες,

- Τους καθορισμούς,
- Τις κατηγοριοποιήσεις,
- Τους λογιστικούς κανόνες,
- Τους λογαριασμούς και τους πίνακες,

προκειμένου να παρουσιάσει ένα περιεκτικό, ενσωματωμένο πλαίσιο για την εκτίμηση:

- της παραγωγής,
- της κατανάλωσης,
- των επενδύσεων κεφαλαίου,
- του εισοδήματος,
- των αποθεμάτων και των ροών του οικονομικού και μη οικονομικού πλούτου,
και
- άλλων σχετικών οικονομικών μεταβλητών.

Σαν συνέπεια, η θεμελιώδης δομή των ΔΛ. (TSA) βασίζεται στη γενική ισορροπία που υπάρχει μέσα σε μια οικονομία μεταξύ:

- της ζήτησης των αγαθών και των υπηρεσιών που παράγονται από τον τουρισμό
και
- την προσφορά τους.

Όπως ήδη έχει δηλωθεί, η ιδέα πίσω από την κατασκευή του ΔΛ. (TSA) είναι:

- να αναλύσει λεπτομερώς όλες τις πτυχές της ζήτησης των αγαθών και των υπηρεσιών που συνδέονται με τον τουρισμό, μέσα στην οικονομία
- να παρατηρήσει τη λειτουργική σχέση της προσφοράς των αγαθών και των υπηρεσιών αυτών, μέσα στην οικονομία, και πώς η προσφορά αυτή, αλληλεπιδρά με τις άλλες οικονομικές δραστηριότητες.

Οι ΔΛ. θα παράσχουν:

- a) Λεπτομερή στοιχεία της τουριστικής κατανάλωσης και πώς η κατανάλωση αυτή συνδέεται με την εγχώρια παραγωγή και τις εισαγωγές, που εμπεριέχονται μέσα στους πίνακες προσφοράς και κατανάλωσης των εθνικών λογαριασμών, τόσο σε σχετικές όσο και σε σταθερές τιμές.
- b) Μακροοικονομικά αποτελέσματα (σύνολα, δείκτες κλπ) προσκειμένου να περιγραφεί το μέγεθος και η οικονομική συμβολή του τουρισμού, όπως πχ. η προστιθέμενη αξία που παράγεται από τον τουρισμό, σχετικά με ανάλογα αποτελέσματα του συνόλου της οικονομίας, και άλλων σχετικών παραγωγικών δραστηριοτήτων. Η έκβαση τέτοιου είδους αποτελεσμάτων προϋποθέτει ένα σύστημα συνολικά ανάλογο με το σύστημα υπολογισμού των ορίων παραγωγής των εθνικών λογαριασμών
- c) Λεπτομερείς λογαριασμούς παραγωγής της τουριστικής βιομηχανίας συμπεριλαμβανομένης της απασχόλησης, συνδεδεμένους με άλλες παραγωγικές δραστηριότητες, και σχηματισμούς κεφαλαίου.
- d) Βασικές πληροφορίες που απαιτούνται για την ανάπτυξη μοντέλων της οικονομικής συμβολής του τουρισμού (σε εθνικό και διεθνές επίπεδο), για την προετοιμασία της ανάλυσης της τουριστικής αγοράς.
- e) Έναν σύνδεσμο μεταξύ των οικονομικών και των μη οικονομικών πληροφοριών που σχετίζονται με τον τουρισμό όπως:
 - Ο αριθμός των αφίξεων,
 - Η διάρκεια παραμονής,
 - Ο σκοπός του ταξιδιού,
 - Τα μέσα μεταφοράς κλπ

2.8 Οι ΔΛΤ. ως ένα νέο στατιστικό όργανο

Οι ΔΛΤ. μπορούν να γίνουν αντιληπτοί από δύο διαφορετικές οπτικές γωνίες:

- a) Ως ένα νέο στατιστικό όργανο για τη διεθνή τυποποίηση των εννοιών, των κατηγοριοποιήσεων, των ορισμών, των πινάκων, των συνόλων και των δεικτών, εκτιμήσεις οι οποίες θα επιτρέψουν τις έγκυρες συγκρίσεις τόσο από χώρα σε

χώρα, όσο και μεταξύ ομάδων χωρών, και θα τις καταστήσουν συγκρίσιμες με άλλα διεθνώς αναγνωρισμένα μακροοικονομικά αποτελέσματα

- b) Ως ένα εργαλείο που θα καθοδηγήσει τις χώρες στην ανάπτυξη ενός συστήματος στατιστικών τουρισμού, βασικός στόχος του οποίου θα είναι η ολοκλήρωση του ΔΛ. ο οποίος θα μπορούσε να θεωρηθεί σαν μια σύνθεση του συστήματος αυτού

Συνοψίζοντας θα λέγαμε ότι από την πλευρά της ζήτησης:

Ο τουρισμός περιλαμβάνει τις δραστηριότητες των προσώπων που ταξιδεύουν και που διαμένουν σε θέσεις έξω από τις συνηθισμένες όχι για περισσότερο από ένα διαδοχικό έτος,

- για τον ελεύθερο χρόνο τους
- για επαγγελματικούς και
- για άλλους σκοπούς

Η ιδέα πίσω από την κατασκευή του ΔΛ. είναι:

- Να αναλύσει λεπτομερώς όλες τις πτυχές της ζήτησης των αγαθών και των υπηρεσιών που σχετίζονται με τον τουρισμό μέσα σε μια οικονομία,
- Να παρατηρήσει πώς λειτουργεί η σχέση με την προσφορά των αγαθών και υπηρεσιών αυτών μέσα στην ίδια οικονομία
- Να μελετήσει τον τρόπο με τον οποίο η προσφορά αυτή αλληλεπιδρά με τις άλλες οικονομικές δραστηριότητες.

Δεδομένου ότι ο τουρισμός καθορίζεται ως δραστηριότητα "των ατόμων", το πρώτο βήμα είναι:

- να προσδιορίσει σαφώς ποια είναι αυτά τα άτομα, επειδή αποτελούν το κέντρο της μελέτης του τουριστικού φαινομένου
- να παρουσιάσει τα διαφορετικά συστατικά στοιχεία της τουριστικής ζήτησης

2.9 Ο ορισμός του τουρισμού και των επισκεπτών

Τα "πρόσωπα" που αναφέρονται στον ορισμό του τουρισμού καλούνται "επισκέπτες":

- 'οποιοδήποτε πρόσωπο που ταξιδεύει σε μια θέση εκτός από αυτήν του συνηθισμένου περιβάλλοντός του για λιγότερο από δώδεκα μήνες και
- του οποίου ο βασικός σκοπός του ταξιδιού είναι οποιοσδήποτε άλλος εκτός από την άσκηση μιας δραστηριότητας η οποία ανταμείβεται οικονομικά μέσα από τη θέση που αυτό επισκέπτεται'.

Οι οικονομικές δραστηριότητες του τουρισμού σε μια χώρα προκύπτουν κατά τη διάρκεια του ταξιδιού των επισκεπτών. Κατά συνέπεια, ο ΔΛ. περιλαμβάνει:

- Την κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών των πιθανών επισκεπτών εν αναμονή του ταξιδιού - πριν το ταξίδι - (όπως οι αγορές των αποσκευών ή της ασφάλειας ταξιδιού), ή των επισκεπτών αφότου έχουν επιστρέψει από τον προορισμό τους – μετά το ταξίδι- (όπως η εμφάνιση των φιλμ που τράβηξαν κατά τη διάρκεια του ταξιδιού).
- Τα παραθεριστικά θέρετρα και άλλου είδους δευτερες κατοικίες μπορούν επίσης να παραγάγουν οικονομικές δραστηριότητες που αφορούν τα στοιχεία των δορυφόρων λογαριασμών τουρισμού, δραστηριότητες οι οποίες παράγονται ακόμα και εν τη απουσία των επισκεπτών.

Κύριες και δευτερες κατοικίες

Για κάθε νοικοκυριό, θα θεωρηθεί μια κατοικία που στατιστικά θα καταγραφεί ως η κύρια κατοικία του νοικοκυριού αυτού, ενώ όλες οι άλλες κατοικίες (οι οποίες είτε νοικιάζονται είτε είναι ιδιοκατοικημένες) που ανήκουν στο ίδιο νοικοκυριό θα θεωρηθούν δευτερες κατοικίες.

Προκειμένου να θεωρηθούν ως δεύτερες, οι κατοικίες αυτές μπορούν να έχουν ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- a) Να αποτελεί τη μόνιμη κατοικία ενός ή περισσότερων μελών του νοικοκυριού αλλά να μην αποτελεί την κύρια κατοικία του νοικοκυριού
- b) Να αποτελεί παραθεριστικό θέρετρο, δηλαδή να επισκέπτεται ανά διαστήματα (με περισσότερη ή λιγότερη συχνότητα) από ένα ή περισσότερα από τα μέλη του νοικοκυριού για αναψυχή, διακοπές ή άλλες δραστηριότητες διαφορετικές από αυτές που ανταμείβονται οικονομικά μέσα σε αυτήν την θέση
- c) Να επισκέπτεται περιστασιακά από ένα ή περισσότερα μέλη του νοικοκυριού για επαγγελματικούς λόγους.

Εξ ορισμού, οποιοδήποτε μέλος του νοικοκυριού που επισκέπτεται μια δεύτερη κατοικία που δεν αποτελεί τη μόνιμη κατοικία του θεωρείται επισκέπτης σε εκείνη τη θέση (δεύτερη κατοικία) εφ' όσον η επίσκεψη δεν έχει σκοπό την εκτέλεση μιας παραγωγικής δραστηριότητας στη θέση που επισκέπτεται.

Μία δεύτερη κατοικία μπορεί να βρίσκεται μέσα στην ίδια εθνική οικονομία με την κύρια αλλά και σε μια άλλη, διαφορετική εθνική οικονομία.

Η διάρκεια παραμονής

Ένας ταξιδιώτης που θεωρείται ότι σχετίζεται με την τουριστική δραστηριότητα, η παραμονή του σε οποιαδήποτε θέση που επισκέπτεται πρέπει να είναι λιγότερο από ένα διαδοχικό έτος.

Όπως έχει εξηγηθεί ανωτέρω, όταν ένας επισκέπτης διαμένει σε μια θέση για περισσότερο από ένα έτος, αυτή η θέση γίνεται μέρος του νέου μόνιμου – οικείου περιβάλλοντός του και παύει να θεωρείται επισκέπτης σε αυτό.

Αφ' ετέρου, εκείνοι που παραμονεύουν σε μια θέση για μικρής διάρκειας δραστηριότητες (θερινά μαθήματα, θερινά camping, ιατρική περίθαλψη μικρής διάρκειας) θεωρούνται επισκέπτες στη θέση αυτή.

Υπάρχουν δύο κατηγοριοποιήσεις των επισκεπτών:

- Οι τουρίστες, οι οποίοι πραγματοποιούν μια ή περισσότερες διανυκτερεύσεις στη θέση που επισκέπτεται και
- Οι αυθημερόν επισκέπτες - εκδρομείς, περιλαμβανομένων των επισκεπτών ή των εκδρομέων, οι οποίοι επισκέπτονται μια θέση για λιγότερο από μια διανυκτέρευση.

Οι περισσότεροι αυθημερόν επισκέπτες αποτελούν συνήθως εσωτερικούς επισκέπτες, αλλά υπάρχουν και περιπτώσεις αλλοδαπών αυθημερόν επισκεπτών. Για μερικές χώρες, η κατανάλωση αυτού του είδους των επισκεπτών, οι οποίοι ταξιδεύουν μέσω διάφορων συγκοινωνιακών μέσων, μπορεί να αποτελέσει για αυτές μια υψηλή τουριστική δαπάνη.

Οι αυθημερόν επισκέπτες αποτελούν μια συγκεκριμένη κατηγορία επισκεπτών, που σχετίζονται με τον εξωτερικό και εσωτερικό τουρισμό.

Ο σκοπός της επίσκεψης

Όπως εξηγήθηκε ήδη, ο όρος "τουρίστας" αναφέρεται σε εκείνα τα άτομα που ταξιδεύουν ή επισκέπτονται μια θέση για κάποιον σκοπό εκτός από "την άσκηση μιας δραστηριότητας που ανταμείβεται μέσα από τη θέση επίσκεψης"

Οι τουρίστες και οι επισκέπτες μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σύμφωνα με το σκοπό της επίσκεψής τους στις ακόλουθες κατηγορίες:

- ελεύθερος χρόνος, αναψυχή και διακοπές
- επίσκεψη σε φίλους και συγγενείς
- επιχειρηματικούς και επαγγελματικούς σκοπούς
- λόγους υγείας
- θρησκευτικούς σκοπούς

- άλλους σκοπούς

Όλες οι παραπάνω προϋποθέσεις είναι σύμφωνες με την έννοια του οικείου – μόνιμου περιβάλλοντος ως ένδειξη της περιοχής όπου ένα πρόσωπο συνήθως ζει και εργάζεται. Σαν συνέπεια, ένας ταξιδιώτης που μετακινείται για εμπορικούς ή επαγγελματικούς λόγους δύναται να χαρακτηριστεί ή όχι τουρίστας, ανάλογα με τη θέση από την οποία ανταμείβεται, και σύμφωνα με τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσει τις δραστηριότητες του.

2.9.1 Η κατηγοριοποίηση των επισκεπτών σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά τους

Διακρίνονται δύο κατηγορίες επισκεπτών:

- a) οι διεθνείς επισκέπτες,

των οποίων η χώρα κατοικίας είναι διαφορετική από τη χώρα που επισκέπτονται. Στους επισκέπτες αυτούς περιλαμβάνονται επίσης οι υπήκοοι που κατοικούν μόνιμα στο εξωτερικό, οι οποίοι μπορούν να αντιπροσωπεύσουν ένα σημαντικό τμήμα της τουριστικής αγοράς με τα δικά της ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

- b) εσωτερικοί επισκέπτες,

των οποίων η χώρα κατοικίας είναι η χώρα, θέση της οποίας επισκέπτονται ενώ μπορούν να είναι υπήκοοι ή αλλοδαποί για την χώρα αυτή.

2.9.2 Οι επισκέπτες ως ένας ιδιαίτερος τύπος καταναλωτικών μονάδων

Η κατανάλωση αποτελεί μια δραστηριότητα που χαρακτηρίζει τα άτομα και τα νοικοκυριά στα οποία ανήκουν.

Σύμφωνα με τους εθνικούς λογαριασμούς, ως κατανάλωση ορίζεται η δραστηριότητα των επισκεπτών, που ανήκουν:

- στον μόνιμο πληθυσμό μέσα και έξω από το οικονομικό έδαφος της χώρας ή/και
- στον μη μόνιμο πληθυσμό μέσα στο οικονομικό έδαφος της χώρας αναφοράς.

Ο επισκέπτης αποτελεί έναν ιδιαίτερο τύπο καταναλωτικής μονάδας, ο οποίος διακρίνεται από τα υπόλοιπα νοικοκυριά μόνο από το γεγονός ότι βρίσκεται έξω από το συνηθισμένο περιβάλλον του: Κατά τα άλλα, αποτελεί έναν συνηθισμένο καταναλωτή, έτσι ώστε τα χαρακτηριστικά της καταναλωτικής του δραστηριότητας, να συνδέονται με εκείνα της οικιακής κατανάλωσης σύμφωνα με τα πρότυπα των εθνικών λογαριασμών (SNA93). Τα ίδια δηλαδή χαρακτηριστικά ισχύουν και για τους επισκέπτες.

Κατά συνέπεια, η τελική κατανάλωση των νοικοκυριών σύμφωνα με τους εθνικούς λογαριασμούς – SNA93 διακρίνονται δύο είδη κατανάλωσης:

- Οι τελικές καταναλωτικές δαπάνες των νοικοκυριών και
- Η πραγματική τελική κατανάλωση των νοικοκυριών

Αυτά τα δύο είδη κατανάλωσης μεταξύ τους διαφέρουν λόγω των κοινωνικών παροχών που προσφέρονται στα νοικοκυριά από το κράτος και τα μη κερδοσκοπικά ιδρύματα (NPISHs).

Και τα δύο αυτά είδη κατανάλωσης είναι εφαρμόσιμα και στους επισκέπτες. Συμπεριλαμβάνοντας τις κοινωνικές αυτές παροχές και στην περίπτωση των επισκεπτών, μειώνονται έντονα οι αποκλίσεις στις δομές, και βελτιώνεται η συγκρισιμότητα μεταξύ των χωρών.

Οι τελικές καταναλωτικές δαπάνες των νοικοκυριών καλύπτουν τις δαπάνες, - συμπεριλαμβανομένων των πρόσθετων δαπανών - που ξοδεύονται από τα μόνιμα νοικοκυριά σε μεμονωμένα καταναλωτικά αγαθά και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που πωλούνται σε τιμές που οικονομικά ασήμαντες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ

3.1 Η προσέγγιση της ζήτησης: έννοιες και ορισμοί

Στην ανάλυση των επισκεπτών (τουριστών) σαν βασική μονάδα ανάλυσης στον ΔΛ, η παραδοσιακή έννοια της τελικής καταναλωτικής δαπάνης για τους επισκέπτες αντιστοιχεί στον όρο "δαπάνες επισκεπτών".

Επομένως, στα πλαίσια των ΔΛ θα πρέπει να καθοριστούν όχι μόνο οι έννοιες αλλά και οι ορισμοί, όπως, παραδείγματος χάριν,

- ο ορισμός και η μέτρηση της τουριστικής κατανάλωσης
- οι τόποι πραγματοποίησης των δαπανών των επισκεπτών
- ειδικά ζητήματα όπως οι δωρεάν υπηρεσίες στέγασης και
- οι υπηρεσίες που παρέχονται από τα ίδια τα νοικοκυριά.

Γεωγραφική κατανομή της τουριστικής κατανάλωσης

Καθορίζοντας τον τόπο πραγματοποίησης της τουριστικής δαπάνης από τη διαδρομή μέχρι τον τελικό προορισμό του επισκέπτη, είναι σημαντικό να εντοπιστεί η κατανάλωση προκειμένου να αναλυθεί γεωγραφικά ο αντίκτυπός της σε μια χώρα αναφοράς: Η ανάγκη αυτή είναι περισσότερο επιτακτική όταν οι λογαριασμοί συντάσσονται σε εθνικό επίπεδο, και ακόμα περισσότερο όταν συντάσσονται σε περιφερειακό επίπεδο. Βασιζόμενοι στους τύπους και τις κατηγορίες των τουριστών, και λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι η κατανάλωση αποτελεί μια δραστηριότητα των επισκεπτών.

3.1.2 Κατηγοριοποίηση των επισκεπτών (μόνιμου και μη μόνιμου πληθυσμού) ανάλογα με τον προορισμό

Σύμφωνα με τον προορισμό, των μόνιμων και μη μόνιμων επισκεπτών μπορούμε να διακρίνουμε τις ακόλουθες περιπτώσεις

1.1	Εσωτερικός τουρισμός: είναι ο τουρισμός του μόνιμου πληθυσμού μέσα στο οικονομικό έδαφος της χώρας αναφοράς
1.2	Εισερχόμενος τουρισμός: είναι ο τουρισμός του μη μόνιμου πληθυσμού μέσα στο οικονομικό έδαφος της χώρας αναφοράς
1.3	Εξερχόμενος τουρισμός: είναι ο τουρισμός του μόνιμου πληθυσμού έξω από το οικονομικό έδαφος της χώρας αναφοράς
(1.1)+(1.2)=1.4	Εγχώριος τουρισμός: είναι ο τουρισμός του μόνιμου και μη μόνιμου πληθυσμού, μέσα στο οικονομικό έδαφος της χώρας αναφοράς
(1.1)+(1.3)=1.5	Εθνικός τουρισμός: είναι ο τουρισμός του μόνιμου πληθυσμού, μέσα και έξω από στο οικονομικό έδαφος της χώρας αναφοράς.

3.1.3 Η διάκριση της τουριστικής δαπάνης

Σύμφωνα με τους εθνικούς λογαριασμούς (SNA) οι δαπάνες για τα τουριστικά αγαθά και τις υπηρεσίες μπορούν να διακριθούν σε αυτές που σχετίζονται με την παραγωγή, με τις δαπάνες παραγωγής και με τις επενδύσεις ή ακόμα και με το κόστος των επενδύσεων.

Μια δυσκολότερη διάκριση των δαπανών της ιδιωτικής κατανάλωσης των ταξιδιωτών, των τουριστών και των εκδρομέων είναι διάκριση των συναλλαγών τους χορηγώντας το κριτήριο για τις:

- συνηθισμένες τουριστικές δαπάνες ή
- ιδιαίτερες τουριστικές δαπάνες

Οι συνηθισμένες και ιδιαίτερες τουριστικές δαπάνες διαφέρουν από τη συνολική τουριστική κατανάλωση.

Οι ιδιαίτερες δαπάνες θεωρούνται δαπάνες που πραγματοποιούνται από ένα άτομο σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο στην οποία το άτομο αυτό δεν θα είχε πραγματοποιήσει εάν αυτό το άτομο παρέμενε στη μόνιμη κατοικία του. Αυτό σημαίνει ότι η δαπάνη αυτή είναι η επιπλέον δαπάνη που προκύπτει λόγω του ταξιδιού του τουρίστα. Οι συνηθισμένες δαπάνες είναι αυτές που θα πραγματοποιούταν ακόμα κι αν το άτομο αυτό δεν πραγματοποιούσε το ταξίδι.

Η διάκριση των συνηθισμένων και μόνιμων δαπανών είναι χρήσιμη μόνο για τη διάκριση των εσωτερικών τουριστών.

3.1.4 Τα στατιστικά στοιχεία για τις δαπάνες των τουριστών και των εκδρομέων που απαιτούνται για τους ΔΔΑ

Σύμφωνα με τους εθνικούς λογαριασμούς (SNA) οι τουριστικές δαπάνες διακρίνονται ως εξής:

- στις δαπάνες των τουριστών, επισκεπτών ή εκδρομέων του μόνιμου πληθυσμού εντός ή εκτός του οικονομικού εδάφους της χώρας αναφοράς και
- στις τουριστικές δαπάνες των επισκεπτών του μη μόνιμου πληθυσμού μέσα στο οικονομικό έδαφος της χώρας αναφοράς

- στις δαπάνες της ενδιάμεσης κατανάλωσης των τουριστών που ταξιδεύουν για λογαριασμό των εργοδοτών τους. Στην περίπτωση αυτή ο τουρίστας ανήκει στον μόνιμο πληθυσμό.
- στις δαπάνες των τουριστικών πακέτων των εσωτερικών πρακτόρων για προορισμούς του εξωτερικού (ταξίδια, διακοπές κλπ)
- στις δαπάνες των τουριστικών πακέτων των εσωτερικών πρακτόρων για προορισμούς του εσωτερικού (ταξίδια, διακοπές κλπ)
- στις δαπάνες των τουριστικών πακέτων των εξωτερικών πρακτόρων για προορισμούς του εσωτερικού (ταξίδια, διακοπές κλπ)

Ο καθορισμός των διάφορων ειδικών θεμάτων για την σύνταξη των ΔΛ όπως, το μόνιμο περιβάλλον και οι κύριες και δευτερες κατοικίες των επισκεπτών, με κριτήριο τη διάρκεια παραμονής και το σκοπό της επίσκεψης, ο καθορισμός και τα συστατικά της τουριστικής κατανάλωσης και του τόπου διεξαγωγής της, καθώς επίσης και η έννοια των τουριστικών πακέτων έχουν επίσης συζητηθεί και διευκρινιστεί.

3.1.5 Τα βασικά ποσοτικά στοιχεία και οι στατιστικοί δείκτες για τον τουρισμό

Σύμφωνα με τους παραπάνω ορισμούς, οι στατιστικές έρευνες για τον τουρισμό πρέπει να συλλέξουν τους ακόλουθους βασικούς δείκτες:

- οι αφίξεις ανά εθνικότητα
- η συχνότητα επίσκεψης σε ξενοδοχειακά καταλύματα
- η διάρκεια παραμονής
- τα πιθανά ξενοδοχειακά καταλύματα
- το τουριστικό εισόδημα
- ο σκοπός του ταξιδιού
- το χρησιμοποιούμενα συγκοινωνιακά μέσα
- το είδος του ταξιδιού (πακέτο εσωτερικών ή εξωτερικών τουριστικών πρακτόρων)

- οι συνολικές δαπάνες κατανάλωσης κατά τη διάρκεια της παραμονής που διακρίνονται σε: δαπάνες για τρόφιμα, για ποτά, για μεταφορά, για στέγαση-διανυκτέρευση, για πολιτιστικές δαπάνες, κλπ.

3.2 Η προσέγγιση της προσφοράς: έννοιες και ορισμοί

Οι έννοιες και οι ορισμοί της προσφοράς στρέφονται:

- Σε πτυχές της προσφοράς των αγαθών και των υπηρεσιών προς στους επισκέπτες,
- Στον καθορισμό των δραστηριοτήτων.
- Στα προϊόντα που θα είναι στο επίκεντρο της ανάλυσης, και
- Στις σχετικές οικονομικές μεταβλητές που συνδέονται με την προσφορά.

Η ανάλυση του τουρισμού από την άποψη της προσφοράς στρέφεται:

- Στην προσφορά προϊόντων των εγχώριων παραγωγικών μονάδων και στις εισαγωγές ομοειδών προϊόντων όπως αυτές χρησιμοποιούνται στα πλαίσια των πινάκων προσφοράς και κατανάλωσης που συστήνονται από τους εθνικούς λογαριασμούς (SNA93).

Στα πλαίσια των εθνικών λογαριασμών μία βιομηχανία καθορίζεται ως "ομάδες παραγωγικών μονάδων που σχετίζονται με το ίδιο είδος παραγωγικών δραστηριοτήτων".

Το σύνολο των δραστηριοτήτων που χαρακτηρίζουν τον τουρισμό δεν περιλαμβάνει μια ενιαία βιομηχανία που ανήκει στον παραπάνω καθορισμό. Το σύνολο όμως των δραστηριοτήτων αυτών περιλαμβάνει διάφορες άλλες ομάδες "βιομηχανιών".

Συνεπώς, ο ΔΛ ορίζει τις "τουριστικές βιομηχανίες" σαν όλες τις παραγωγικές μονάδες των οποίων η κύρια παραγωγική δραστηριότητα είναι μια τουριστική παραγωγική δραστηριότητα.

Τέτοιου είδους παραγωγικές δραστηριότητες είναι παραδείγματος χάριν:

- Τα τουριστικά πρακτορεία
- Οι tour operators
- Τα προϊόντα που αγοράζονται από τους επισκέπτες

Πιο συγκεκριμένα, οι κατηγοριοποιήσεις που προτείνονται να χρησιμοποιηθούν για τη σύσταση των πινάκων των ΔΛ πρέπει να συνδέονται με τις διεθνείς κατηγοριοποιήσεις

Παρακάτω παρουσιάζονται οι πίνακες, οι λογαριασμοί και τα σύνολα του κεντρικού μέρους του ΔΛ, ο οποίος περιλαμβάνει:

3.2.1 Κατάλογος τουριστικών προϊόντων και δραστηριοτήτων

Για την σύσταση του ΔΛ προτείνεται η ακόλουθες κατηγορίες ή ομάδες των τουριστικών προϊόντων και δραστηριοτήτων:

Προς το παρόν, ο ακόλουθος κατάλογος των τουριστικών προϊόντων και δραστηριοτήτων συστήνεται σύμφωνα με το μεθοδολογικό εγχειρίδιο του ΔΛ:

Κατάλογος τουριστικών προϊόντων

Περιγραφή προϊόντων

1. Υπηρεσίες στέγασης

- 1.2 Ξενοδοχεία και άλλα καταλύματα
- 1.3 Δεύτερες κατοικίες με παραγωγή υπηρεσιών για λογαριασμό τους ή δωρεάν

2. Υπηρεσίες προσφοράς τροφίμων και ποτών

3. Υπηρεσίες μεταφοράς

- 3.1 Υπεραστικός σιδηρόδρομος
- 3.2 Οδικές μεταφορές
- 3.3 Θαλάσσιες μεταφορές
- 3.4 Εναέριες μεταφορές
- 3.5 Υπηρεσίες υποστήριξης επιβατών
- 3.6 Ενοικιαζόμενα μεταφορικά μέσα
- 3.7 Υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής των μεταφορικών υπηρεσιών

4. Υπηρεσίες ταξιδιωτικών πρακτόρων και tour operators

- 4.1 Ταξιδιωτικοί πράκτορες
- 4.2 Tour operators (διαχειριστές ταξιδιών)
- 4.3 Τουριστικές πληροφορίες και ταξιδιωτικοί οδηγοί

5. Πολιτιστικές υπηρεσίες

- 5.1 Τέχνες
- 5.2 Μουσεία και προστατευόμενοι χώροι

6. Αναψυχή και ψυχαγωγία

- 6.1 Αθλητισμός και σπορ αναψυχής
- 6.2 Άλλες υπηρεσίες αναψυχής και διασκέδασης

7. Διάφορες τουριστικές υπηρεσίες

- 7.1 οικονομικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες
- 7.2 υπηρεσίες ενοικίασης άλλων τουριστικών αγαθών
- 7.3 άλλες τουριστικές υπηρεσίες.

Κατάλογος τουριστικών δραστηριοτήτων

Περιγραφή δραστηριοτήτων

- 1. Ξενοδοχεία και δραστηριότητες στέγασης**
- 2. Ιδιοκτησία δευτέρων κατοικιών**
- 3. Εστιατόρια και δραστηριότητες σίτισης**
- 4. Υπηρεσίες σιδηροδρομικών μεταφορών**
- 5. Υπηρεσίες οδικών μεταφορών**
- 6. Υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών**
- 7. Υπηρεσίες εναέριων μεταφορών**
- 8. Υπηρεσίες υποστήριξης μεταφορικών υπηρεσιών**
- 9. Υπηρεσίες ενοικίασης μεταφορικών μέσων**
- 10. τουριστικοί πράκτορες και γραφεία ταξιδιού**
- 11. πολιτιστικές υπηρεσίες**
- 12. αθλητισμός και άλλες δραστηριότητες αναψυχής**

3.2.2 Κατάλογος των πρότυπων πινάκων των ΔΔ

Η παραπάνω κατηγοριοποίηση προτείνεται προκειμένου να χρησιμοποιηθεί στην σύνταξη του ακόλουθου συνόλου πινάκων των ΔΔ.

Πίνακας 1	<u>Εσωτερική τουριστική κατανάλωση</u> των επισκεπτών του μόνιμου πληθυσμού μέσα στο οικονομικό έδαφος της χώρας αναφοράς, για προϊόντα και σύνολα των εγχώριων επισκεπτών (τελικές τουριστικές καταναλωτικές δαπάνες σε μετρητά)
Πίνακας 2	<u>Εισερχόμενη τουριστική κατανάλωση</u> των επισκεπτών του μη μόνιμου πληθυσμού μέσα στο οικονομικό έδαφος της χώρας αναφοράς προϊόντων και κατηγοριών επισκεπτών (τελικές τουριστικές δαπάνες κατανάλωσης σε μετρητά)
Πίνακας 3	<u>Εξερχόμενη τουριστική κατανάλωση</u> των επισκεπτών του μόνιμου πληθυσμού έξω από το οικονομικό έδαφος της χώρας αναφοράς προϊόντων και κατηγοριών επισκεπτών (τελικές τουριστικές δαπάνες κατανάλωσης σε μετρητά)
Πίνακας 4	<u>Εγχώρια τουριστική κατανάλωση</u> του συνόλου των επισκεπτών του μόνιμου και μη μόνιμου πληθυσμού μέσα στο οικονομικό έδαφος της χώρας αναφοράς ή/και αυτή που προκύπτει από τους επισκέπτες του μόνιμου πληθυσμού προϊόντων και ειδών τουρισμού
Πίνακας 5	<u>Λογαριασμοί παραγωγής των τουριστικών και άλλων βιομηχανιών.</u>
Πίνακας 6	<u>Εγχώρια προσφορά και εσωτερική τουριστική κατανάλωση προϊόντων</u>
Πίνακας 7	<u>Απασχόληση και τουριστικές βιομηχανίες</u>
Πίνακας 8	<u>Ακαθάριστο τουριστικό κεφάλαιο των τουριστικών και άλλων βιομηχανιών</u>
Πίνακας 9	<u>Συλλογική τουριστική κατανάλωση των κρατικών παροχών</u>
Πίνακας 10	<u>Μη νομισματικοί δείκτες.</u>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Σύμφωνα με τα όσα προαναφέρθηκαν υπάρχει για τη χώρα μας μια σαφής έλλειψη στατιστικών πληροφοριών σχετικών με τον τουρισμό

Η ισορροπία μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης στις στατιστικές πληροφορίες θα μπορούσε να επιτευχθεί, εάν όλες οι στατιστικές πληροφορίες που συλλέγονταν αρχικά χρησιμοποιούνται και αναπαράγονται αμέσως προτού πεπαλαιωθούν.

Η ανάγκη συλλογής στατιστικών στοιχείων για τον τουρισμό καθορίζεται από ένα ισχυρό δυναμικό στοιχείο, δεδομένου ότι αυτός διαμορφώνεται και επηρεάζεται από ένα συνεχώς και ταχέως μεταβαλλόμενου κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος.

4.1 Οι έρευνες που πραγματοποιούνται για τη συλλογή των στατιστικών δεδομένων για τον τουρισμό

Η Ελληνική στατιστική υπηρεσία, αναγνωρίζοντας τις απαιτήσεις για τη στατιστική πληροφόρηση, έχει αρχίσει να πραγματοποιεί ετήσιες και τριμηνιαίες έρευνες στον τομέα τουρισμού από το 1995 και έπειτα:

1. Ετήσια δειγματοληπτική έρευνα 3000 ελληνικών οικογενειών με κύριο στόχο να προκύψουν τα χαρακτηριστικά των διακοπών των ελλήνων ταξιδιωτών για ταξίδια με διάρκεια περισσότερη των τεσσάρων ημερών εντός και εκτός του οικονομικού εδάφους της χώρας
2. Τριμηνιαία έρευνα για τις διακοπές των ελλήνων τουριστών εντός και εκτός του οικονομικού εδάφους της χώρας από ένα καταχωρημένο δείγμα 2000 οικογενειών

για τα χαρακτηριστικά των διακοπών τους για ταξίδια με διάρκεια μέχρι τέσσερις ημέρες.

3. Ετήσιες έρευνες σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και τουριστικά και ταξιδιωτικά γραφεία και διαχειριστές ταξιδιών με έτος αναφοράς το 1988 και για τα έτη 1995 και μετά.
4. Ειδική έρευνα τουριστικής κατανάλωσης
5. Συλλογή των ετήσιων στοιχείων για τις υπηρεσίες επιβατικών μεταφορών (χωριστά για τις χερσαίες, τις εναέριας και τις θαλάσσιες μεταφορές)
6. Ετήσιες έρευνες σχετικές με τις δραστηριότητες των επιβατικών μεταφορών
7. Ετήσιες έρευνες για τις δραστηριότητες των εστιατορίων, των ταβερνών, των ταχυφαγείων, των καφετεριών, των bars και των σχετικών στοιχείων που προκύπτουν από το πλαίσιο των ετήσιων πινάκων προσφοράς και κατανάλωσης και τα αποτελέσματα της έρευνας των οικογενειακών προϋπολογισμών (FBS).
8. Τα ετήσια στοιχεία στις πολιτιστικές αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες.
9. Μηνιαία και ετήσια στοιχεία για το ταξιδιωτικό συνάλλαγμα και τις σχετικές πληροφορίες που λαμβάνονται από το ισοζύγιο πληρωμών της τράπεζας της Ελλάδας.

Εκτός αυτού, ο ελληνικός οργανισμός τουρισμού (ΕΟΤ) διατίθεται για την παροχή προς κάθε ενδιαφερόμενο των ακόλουθων στατιστικών στοιχείων:

1. Μηνιαία και ετήσια στοιχεία των αφίξεων των αλλοδαπών τουριστών ανά υπηκοότητα, μέσα συγκοινωνίας και σταθμό εισόδου τους στην Ελλάδα
2. Μηνιαία και τα ετήσια στοιχεία των αφίξεων των αλλοδαπών τουριστών με πτήσεις charter ανά υπηκοότητα, και συγκοινωνιακό μέσο,
3. Ετήσια στοιχεία για την παραμονή διάρκειας μιας διανυκτέρευσης για τους αλλοδαπούς και εγχώριους τουρίστες ανά υπηκοότητα, είδος κατηγορία καταλύματος και ανά νομό.
4. Ετήσια στοιχεία για τις τιμές των ξενοδοχείων ανά κατηγορία

Σήμερα, ένα μεγάλο μέρος των στατιστικών πληροφοριών είναι διαθέσιμο από την ΕΣΥΕΑ και τον ΕΟΤ σε ηλεκτρονική μορφή.

Εντούτοις, υπάρχει ανάγκη να βελτιωθεί σε σχέση με σήμερα η ταχύτητα της δημοσίευσης και διάδοσης των στατιστικών στοιχείων για τον τουρισμό που είναι μεγάλου ενδιαφέροντος.

Εκτός από τις παραπάνω στατιστικές έρευνες για τον τουρισμό η ΕΣΥΕΑ διευθύνει και άλλες έρευνες σε ειδικότερα θέματα σχετικά με όσα προαναφέρθηκαν οι οποίες πρέπει να διευθετηθούν, προκειμένου να συλλεχθούν οι απαραίτητες στατιστικές πληροφορίες για τον τουρισμό, σύμφωνα και με την οδηγία 95/57/ΕΚ του συμβουλίου της ΕΕ.

Οι έρευνες είναι:

1. Μηνιαία έρευνα για την διαμονή στο σύνολο των καταλυμάτων: Συλλέγονται στοιχεία για τις αφίξεις και τις διανυκτερεύσεις που πραγματοποιούνται από εγχώριους και αλλοδαπούς επισκέπτες, στα ξενοδοχεία και τα υπόλοιπα συμπληρωματικά καταλύματα (π.χ. campsites). Συλλέγονται επίσης πληροφορίες για την πληρότητα των κλινών. Η έρευνα αυτή αποτελεί απογραφή (τα ερωτηματολόγια αυτά συμπληρώνονται από όλα τα ξενοδοχεία).
2. Τριμηνιαία έρευνα για τον εσωτερικό και εξερχόμενο τουρισμό (εκτός από τα ταξίδια μιας μέρας): Συλλέγονται στοιχεία για το μέγεθος του τουρισμού (αριθμός των ατόμων που πραγματοποιούν τουριστικά ταξίδια), στοιχεία για τα χαρακτηριστικά των ταξιδιών και το προφίλ των τουριστών. Οι βασικές μεταβλητές είναι ο αριθμός των τουριστών, ο αριθμός των ταξιδιών από τον μήνα αναχώρησης, ο αριθμός των διανυκτερεύσεων, η διάρκεια της παραμονής, η οργάνωση της διαμονής, το κύριο μέσο μεταφοράς, ο τύπος του καταλύματος. Όλες οι πληροφορίες αφορούν ταξίδια διακοπών και επαγγελματικά ταξίδια. Τα συλλεχθέντα στοιχεία για το προφίλ των τουριστών σχετίζονται με: το φύλο, την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, την οικογενειακή κατάσταση, το επάγγελμα κλπ. Η έρευνα αυτή απευθύνεται σε δείγμα περίπου 3.000 οικογενειών για κάθε τρίμηνο. Έτσι, σε ετήσια βάση, το δείγμα αφορά περίπου 12.000 οικογένειες. Η μέθοδος της δειγματοληψίας είναι απλή τυχαία στρωματοποιημένη. Ο στοχευόμενος

πληθυσμός διαιρείται σε μικρότερα υποσύνολα πληθυσμού (τρία στρώματα: αστικές, ημι-αστικές και γεωργικές περιοχές). Το δείγμα είναι ανεξάρτητο για κάθε τρίμηνο.

3. Στον τομέα του τουρισμού, προκειμένου να εφαρμοστεί ο κανονισμός 58/97 του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με τις στατιστικές για τα ξενοδοχεία, τα camping και άλλα καταλύματα συμπληρωματικής στέγασης (55.1 – ξενοδοχεία και ξενώνες χωρίς διατροφή, 55.2 – ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα), πραγματοποιείται ετήσια έρευνα. Το δείγμα αφορά περίπου 1.300 ξενοδοχειακές επιχειρήσεις για το σύνολο της Ελλάδας. Για την επιλογή της δειγματοληψίας χρησιμοποιήθηκε τμήμα των καταλόγων της απογραφής. Η στρωματοποίηση του δείγματος έχει γίνει σύμφωνα με τον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων. Το δείγμα είναι διαιρεμένο σε πέντε (5) στρώματα. Οι επιχειρήσεις με ετήσιο κύκλο εργασιών λιγότερο από 5.000.000 δραχμών (δηλ. 14.673,51 του ΕΥΡΩ) δεν λήφθηκαν υπόψη στο δείγμα, δεδομένου ότι αυτές καλύπτουν λιγότερο από το 3% του συνολικού κύκλου εργασιών στον τομέα των δύο αυτών κλάδων (55,1 + 55,2). Η στρωματοποίηση του δείγματος έγινε στο επίπεδο του NUTS II και θεωρήθηκε $\alpha = 5\%$

Πιο συγκεκριμένα, το ερωτηματολόγιο διαιρείται σε τέσσερα κύρια μέρη:

- ▶ Το πρώτο μέρος εξετάζει τις γενικές πληροφορίες για τις επιχειρήσεις (νομική μορφή, αριθμός μονάδων, έτος ίδρυσης και λειτουργίας).
- ▶ Το δεύτερο μέρος συλλέγει πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά της απασχόλησης (αριθμός απασχολούμενων με πλήρης και μερική απασχόληση και για το μόνιμο και εποχιακό προσωπικό, και αποδοχές ανά μήνα και ώρες εργασίας).
- ▶ Το τρίτο μέρος αφορά τα χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων (απασχόληση, έξοδα, κύκλος εργασιών, επενδύσεις κλπ.).
- ▶ Το τελευταίο μέρος περιλαμβάνει πληροφορίες χωριστά για κάθε μονάδα (κατηγορία, αριθμός κλινών, εξοπλισμός, δυνατότητες, και αριθμός απασχολούμενων, κύκλοι εργασιών ανά μήνα κλπ...).

4. Οι προηγούμενες έρευνες, που έχουν διεξαχθεί σε ξενοδοχεία και στα υπόλοιπα καταλύματα, βασίστηκαν σε μια στρωματοποίηση ανάλογα με τον αριθμό των κλινών και των διανυκτερεύσεων με δέκα στρώματα ανά κατηγορία καταλυμάτων, χωριστά για τις επιχειρήσεις που λειτουργούν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και για αυτές που λειτουργούν σε εποχιακή βάση.

4.2 Παρουσίαση των διαθέσιμων στοιχείων για τον τουρισμό στα πλαίσια των πινάκων των ΔΛ

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα διαθέσιμα στοιχεία στα πλαίσια των πινάκων του ΔΛ στην Ελλάδα. Η κατηγοριοποίηση των προϊόντων και των βιομηχανιών, η οποία χρησιμοποιείται στο σύστημα των εθνικών λογαριασμών της χώρας μας βασίζεται σε ένα αναλυτικό πλαίσιο προσφοράς και κατανάλωσης (380 ομοιογενείς ομάδες προϊόντων και 115 βιομηχανίες), που ικανοποιεί όχι μόνο την πλειοψηφία των ενδιαφερομένων αλλά και δύναται να συμπληρώσουν τα ερωτηματολόγια των διεθνών οργανώσεων. Πρόσθετα, εγγυάται την κατάρτιση διάφορων δορυφόρων λογαριασμών (τουρισμού, περιβάλλοντος, κοινωνικών παροχών κλπ.). Σε κάθε περίπτωση χρησιμοποιούνται κυρίως πρόσθετες ποσοτικές πληροφορίες. Κατά συνέπεια, οι περισσότεροι από τους πίνακες που περιλαμβάνονται στον ΔΛ μπορούν να καταρτιστούν από το αναλυτικό πλαίσιο προσφοράς και κατανάλωσης που χρησιμοποιείται στο εγχώριο σύστημα των εθνικών λογαριασμών σύμφωνα με το ESA 95 (και το SNA 93).

Μέχρι στιγμής η ΕΣΥΕΑ δεν έχει δημοσιεύσει κανέναν πίνακα με στοιχεία που αφορούν τον ΔΛ. Μια πρώτη προσπάθεια να παρουσιαστούν κάποια εμπειρικά αποτελέσματα για τον ΔΛ για την ελληνική οικονομία πραγματοποιήθηκε από τον κύριο Μυλωνά για λογαριασμό του ερευνητικού ιδρύματος για τον τουρισμό. Κατά συνέπεια η μελέτη του με τον τίτλο: "Μεθοδολογία των πινάκων εισροών - εκροών για τον τουρισμό και υπολογισμού των άμεσων και έμμεσων συντελεστών της ελληνικής

οικονομίας" (199 σελίδες, ελληνική έκδοση, Αθήνα 1999) δημοσιεύθηκε από το ίδρυμα αυτό.

Για την παρούσα εργασία ζητήθηκε από τον κύριο Μολφέτα, ο αντιπρόσωπο του τμήματος εθνικών λογαριασμών της ΕΣΥΕΑ, να εκδώσει ένα σύνολο στοιχείων χρησιμοποιώντας τις κατηγορίες των τουριστικών προϊόντων και βιομηχανιών όπως παρουσιάζονται στη δημοσίευση αυτή. Χρησιμοποιώντας τα στοιχεία των εθνικών λογαριασμών θα παρουσιάσουμε, παρακάτω, τα αποτελέσματα κάθε πίνακα του ΔΛ για την περίοδο 1995 – 2000.

4.2.1 Παρουσίαση των κατηγοριών των τουριστικών προϊόντων (αγαθών και υπηρεσιών) και βιομηχανιών

A. Για την κατάρτιση των ελληνικών ΔΛ χρησιμοποιείται η ακόλουθη κατηγοριοποίηση των τουριστικών προϊόντων (αγαθών και υπηρεσιών)

<u>Κωδικοί</u> <u>των τουριστικών προϊόντων</u> <u>(αγαθά και υπηρεσίες)</u>	<u>Ορολογία</u> <u>των τουριστικών προϊόντων</u> <u>(αγαθά και υπηρεσίες)</u>
36B	Κατασκευαστές κοσμημάτων και σχετικών ειδών
55A01	Ξενοδοχεία και ξενώνες με ή χωρίς εστίαση
55A02	Ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα
55A03	Κατασκηνώσεις, camping
55A04	Λοιπές υπηρεσίες στέγασης
55A	Ξενοδοχεία
55B01	Εστιατόρια, ταβέρνες, fast food

55B02	Bars, καφετέριες
55B03	Καντίνες και caterings
55B	Εστιατόρια
60A	Σιδηροδρομικές μεταφορές
60B	Άλλες χερσαίες μεταφορές
61A	Θαλάσσιες και ακτοπλοϊκές μεταφορές
62A	Εναέριες μεταφορές
63C	Τουριστικοί πράκτορες και διαχειριστές ταξιδιών
64A	Ταχυδρομικές υπηρεσίες και υπηρεσίες courier
64B	Τηλεπικοινωνίες
92A	Οπτικοακουστικές και υπηρεσίες
92B	Ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές υπηρεσίες
92C	Άλλες ψυχαγωγικές υπηρεσίες
92D	Πολιτιστικές υπηρεσίες
92E	Αθλητικές υπηρεσίες
92F	Άλλες υπηρεσίες αναψυχής

Β Εκτός αυτού, χρησιμοποιήθηκε η ακόλουθη κατηγοριοποίηση των τουριστικών βιομηχανιών.

Κωδικοί

των τουριστικών βιομηχανιών

Ορολογία

των τουριστικών βιομηχανιών

36B	Κατασκευαστές κοσμημάτων και σχετικών ειδών
55A	Ξενοδοχεία κλπ
55B	Εστιατόρια κλπ
60A	Σιδηροδρομικές μεταφορές
60B	Άλλες χερσαίες μεταφορές
61A	Θαλάσσιες και ακτοπλοϊκές μεταφορές
62A	Εναέριες μεταφορές
63C	Τουριστικοί πράκτορες και διαχειριστές ταξιδιών
64A	Ταχυδρομικές υπηρεσίες και υπηρεσίες courier
64B	Τηλεπικοινωνίες
92A	Οπτικοακουστικές και υπηρεσίες
92B	Ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές υπηρεσίες
92C	Άλλες ψυχαγωγικές υπηρεσίες
92D	Πολιτιστικές υπηρεσίες
92E	Αθλητικές υπηρεσίες
92F	Άλλες υπηρεσίες αναψυχής

4.3 Παρουσίαση του αποτελεσμάτων των ΔΛ για την Ελλάδα για την περίοδο 1995-2000¹

Παρακάτω παρουσιάζονται οι διαθέσιμοι πίνακες για του ελληνικούς δορυφόρους λογαριασμούς τουρισμού σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία για την περίοδο 1995-2000.

Πίνακας 1: Αναφέρεται στην εσωτερική τουριστική κατανάλωση των εγχώριων επισκεπτών για τα προϊόντα και τα σύνολα των επισκεπτών (τελικές καταναλωτικές δαπάνες σε μετρητά). Ο πίνακας αυτός μπορεί να παραχθεί μόνο με την παροχή στοιχείων που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποτελεσμάτων των διάφορων ερευνών (έρευνα στα νοικοκυριά για τον τουρισμό) καθώς επίσης και με τη συλλογή επιπλέον δεδομένων που περιλαμβάνουν τις δαπάνες των εκδρομέων και των αυθημερόν επισκεπτών. Επιπλέον αυτός ο πίνακας πρέπει να περιλαμβάνει όπως ήδη έχουμε επισημάνει και τις υπηρεσίες των δεύτερων κατοικιών, των οποίων οι δαπάνες μέχρι στιγμής δεν περιλαμβάνονται στον ελληνικό ΔΛ.

Πίνακας 2: Ο πίνακας αυτός παρουσιάζει την τουριστική κατανάλωση του εισερχόμενου τουρισμού για την περίοδο 1995 – 2000 (σε εκατομμύρια δραχμές). Τα αποτελέσματα του πίνακα αυτού βασίζονται στα αποτελέσματα ειδικών ερευνών σε αλλοδαπούς επισκέπτες μέσα στα οικονομικά σύνορα της χώρας, τις πληροφορίες από το ταξιδιωτικό συνάλλαγμα που προκύπτει από το ισοζύγιο πληρωμών, τις πληροφορίες από τις αφίξεις των τουριστών, τον αριθμό των διανυκτερεύσεων, το μέσο όρο παραμονής των τουριστών, τις τιμές ανά κατηγορία καταλυμάτων συμπεριλαμβανομένων των διορθώσεων για τα μη καταγεγραμμένα οικονομικά μεγέθη

¹ Παρουσίαση των πινάκων στο παράρτημα του εγγράφου

Products	1995	1996	1997	1998	1999	2000*
36B	35.733	37.376	55.162	62.885	80.724	98.30
55A01	419.459	436.221	577.040	629.526	751.310	865.7
55A02	125.284	130.288	195.181	207.657	237.118	272.00
55A03	1.854	1.728	2.797	3.115	3.999	4.8
55A04	7.335	6.837	10.502	12.691	15.091	17.5
55A	553.932	575.074	785.520	852.989	1.007.518	1.160.1
55B01	329.831	338.664	529.041	605.223	747.804	959.7
55B02	278.546	303.174	418.194	481.539	600.839	749.2
55B03	30	27	320	358	460	50
55B	608.407	641.865	947.555	1.087.120	1.349.103	1.709.5
60A	563	508	700	798	1.024	1.2
60B	18.972	16.735	32.339	32.640	41.900	51.0
61A	2.870	2.770	4.964	5.659	7.264	8.8
62A	6.187	5.421	9.190	10.477	13.449	16.3
63C	10.698	9.873	18.340	20.908	26.839	32.6
64A	1.180	1.181	1.990	2.269	2.913	3.5
64B	10.100	9.481	16.003	18.243	23.418	28.5
92A						
92B						
92C	10.236	9.952	17.448	19.891	25.534	31.0
92D						
92E	1.405	1.331	2.349	2.678	3.438	4.1
92F	3.583	3.307	3.380	3.853	4.946	6.0

Πίνακας 3: Ο πίνακας αυτός παρουσιάζει την τουριστική κατανάλωση του εξερχόμενου τουρισμού για την περίοδο 1995 – 2000 (σε εκατομμύρια δραχμές). Τα αποτελέσματα βασίζονται στις έρευνες για τον τουρισμό στα ελληνικά νοικοκυριά και στο ταξιδιωτικό συνάλλαγμα των εξερχόμενων τουριστών στο εξωτερικό που βασίζονται στις πληροφορίες που προκύπτουν από τα ισοζύγια πληρωμών της τράπεζας της Ελλάδος.

Products	1995	1996	1997	1998	1999	2000
36B	8.007	7.784	17.179	20.271	37.688	50.722
55A01	107.735	104.737	155.121	201.337	374.329	503.786
55A02						
55A03						
55A04	1.445					
55A	109.180	104.737	155.121	201.337	374.329	503.786
55B01	70.403	68.446	79.838	94.209	175.155	235.730
55B02	59.317	57.666	77.266	91.174	169.512	228.136
55B03	7	7	7	8	15	20
55B	129.727	126.119	157.111	185.391	344.682	463.886
60A	131	127	281	332	617	830
60B	4.387	4.265	7.075	8.348	15.521	20.889
61A	629	611	1.349	1.592	2.960	3.984
62A	1.406	1.367	3.017	3.560	6.619	8.908
63C	2.337	2.272	5.014	5.917	11.001	14.806
64A	246	239	527	622	1.156	1.556
64B	1.977	1.922	4.242	-5.006	9.307	12.526
92A						
92B						
92C	2.252	2.190	4.833	5.703	10.603	14.270
92D						
92E	272	265	584	689	1.281	1.724
92F	783	762	0	0		
TOTAL OF TOYRISM PRODUCTS (1)	261.334	252.660	356.333	438.768	815.764	1.097.887
TOTAL OF ECONOMY (2)	391.676	378.044	555.990	674.364	1.253.788	1.687.396

Πίνακας 4: Ο πίνακας αυτός παρουσιάζει την τουριστική κατανάλωση του εγχώριου τουρισμού (του μόνιμου και μη μόνιμου πληθυσμού). Ο πίνακας αυτός βασίζεται στα σύνολα της κατανάλωσης των **πινάκων 1 και 2**.

Πίνακας 5: Ο πίνακας αυτός παρουσιάζει τους λογαριασμούς εισοδήματος από την παραγωγή και την δημιουργία κεφαλαίου για τις τουριστικές και λοιπές βιομηχανίες ξεχωριστά για κάθε έτος.

• Έτος 1996 , σε εκατομμύρια δραχμές

Industries	Output	Intermediate Consumption	Gross Value Added	Compensation Of Employees	Wages	Other Net Taxes On Production	Gross Operating Surplus
36B	63.181	28.460	34.721	11.477	9.128	136	23.10
55A	564.187	253.602	310.585	137.041	111.881	1.217	172.32
55B	2.479.834	1.147.737	1.332.097	135.502	110.625	10.529	1.186.06
60A	35.112	19.321	15.791	65.882	47.725	76	-50.16
60B	316.613	35.601	281.012	119.129	93.786	18.678	143.20
61A	184.446	74.275	110.171	50.954	42.365	398	58.81
62A	251.842	142.240	109.602	83.446	63.157	543	25.61
63C	67.036	34.001	33.035	40.149	33.380	145	-7.25
64A	81.143	6.660	74.483	69.589	53.848	175	4.71
64B	689.885	78.813	611.072	221.154	168.897	1.488	388.43
92A	76.258	25.952	50.306	5.674	4.510	165	44.46
92B	135.961	76.487	59.474	35.895	29.102	293	23.28
92C	145.385	50.105	95.280	56.591	50.905	313	38.35
92D	22.116	6.486	15.630	15.631	12.505	48	-
92E	73.280	38.761	34.519	31.574	26.108	158	2.78
92F	123.962	21.234	102.728	33.716	27.327	267	68.74
TOTAL OF TOYRISM INDUSTRIES (1)	5.310.241	2.039.735	3.270.506	1.113.404	885.249	34.629	2.122.47
TOTAL OF ECONOMY (2)	42.584.341	18.158.577	24.425.764	8.783.473	6.924.979	92.187	15.550.10
=(1)/(2)	12%	11%	13%	13%	13%	38%	14

• Έτος 1996 , σε εκατομμύρια δραχμές

Industries	Output	Intermediate Consumption	Gross Value Added	Compensation Of Employees	Wages	Other Net Taxes On Production	Gross Operating Surplus
36B	62.942	25.570	37.372	12.988	10.190	194	24.19
55A	585.631	247.536	338.095	155.999	125.121	1.736	180.36
55B	2.791.709	1.210.701	1.581.008	154.776	124.140	13.718	1.412.5
60A	45.609	18.382	27.227	55.632	40.300	108	-28.5
60B	301.999	35.993	266.006	137.265	104.529	23.846	104.89
61A	206.720	87.235	119.485	56.391	45.663	567	62.55
62A	257.541	143.206	114.335	101.678	79.515	774	11.88
63C	73.984	37.062	36.922	42.840	34.688	206	-6.12
64A	96.222	10.995	85.227	71.925	55.737	250	13.02
64B	820.187	243.999	576.188	217.193	165.872	2.122	356.87
92A	76.150	26.175	49.975	6.666	5.502	235	43.07
92B	124.675	73.206	51.469	39.896	33.103	418	11.15
92C	168.959	58.498	110.461	63.313	57.627	447	46.70
92D	22.953	6.109	16.844	17.292	14.166	68	-5
92E	75.764	39.715	36.049	35.028	29.562	225	7
92F	163.181	26.363	136.818	36.187	29.798	381	100.22
TOTAL OF TOYRISM INDUSTRIES (1)	5.874.226	2.290.745	3.583.481	1.205.069	955.513	45.295	2.333.1
TOTAL OF ECONOMY (2)	46.365.321	19.708.545	26.656.776	9.555.205	7.424.158	112.202	16.989.36
=(1)/(2)	13%	12%	13%	13%	13%	40%	14

• Έτος 1997, σε εκατομμύρια δραχμές

Industries	Output	Intermediate Consumption	Gross Value Added	Compensation Of Employees	Wages	Other Net Taxes On Production	Gross Operating Surplus
36B	58.064	24.080	33.984	14.094	10.845	198	19.60
55A	760.552	320.572	439.980	177.214	140.619	2.581	260.18
55B	3.228.631	1.316.155	1.912.476	182.887	145.121	10.959	1.718.60
60A	43.275	17.521	25.754	91.194	67.568	147	-65.58
60B	216.000	26.003	189.997	147.612	110.965	3.143	39.24
61A	287.692	113.330	174.362	61.023	48.907	976	112.36
62A	224.286	140.448	83.838	133.454	101.915	761	-50.37
63C	84.904	41.350	43.554	48.327	38.729	288	-5.06
64A	100.705	12.382	88.323	87.117	67.254	342	86
64B	1.065.539	280.642	784.897	246.180	190.091	3.617	535.10
92A	73.031	28.110	44.921	7.242	5.921	168	37.51
92B	137.020	80.308	56.712	43.629	35.868	315	12.76
92C	183.439	64.780	118.659	69.088	62.577	422	49.14
92D	23.577	6.062	17.515	18.919	15.347	54	-1.45
92E	84.040	44.457	39.583	38.465	32.189	194	92
92F	153.657	23.106	130.551	37.558	29.819	9.636	83.35
TOTAL OF TOURISM INDUSTRIES (1)	6.724.412	2.539.306	4.185.106	1.404.003	1.103.735	33.801	2.747.30
TOTAL OF ECONOMY (2)	50.286.242	20.955.913	29.330.329	10.857.571	8.457.210	108.625	18.364.13
=(1)/(2)	13%	12%	14%	13%	13%	31%	15%

• Έτος 1998 , σε εκατομμύρια δραχμές

Industries	Output	Intermediate Consumption	Gross Value Added	Compensation Of Employees	Wages	Other Net Taxes On Production	Gross Operating Surplus
36B	67.813	28.176	39.637	15.338	11.893	235	24.06
55A	767.522	334.980	432.542	196.529	155.178	3.073	232.94
55B	3.542.027	1.440.479	2.101.548	202.820	160.146	13.047	1.885.68
60A	41.828	19.025	22.803	86.772	62.862	174	-64.14
60B	235.212	25.812	209.400	163.044	121.842	3.581	42.77
61A	351.835	120.316	231.519	73.563	58.678	1.162	156.79
62A	254.331	155.061	99.270	118.774	90.704	907	-20.41
63C	91.594	44.893	46.701	54.754	43.672	344	-8.39
64A	107.751	12.802	94.949	98.473	76.021	407	-3.93
64B	1.238.391	357.049	881.342	278.251	214.855	4.305	598.78
92A	88.331	33.700	54.631	8.583	7.009	214	45.83
92B	168.173	89.778	78.395	51.725	42.472	401	26.26
92C	207.236	73.333	133.903	81.863	74.101	537	51.50
92D	23.510	6.593	16.917	22.432	18.174	69	-5.58
92E	92.620	50.847	41.773	45.607	38.123	246	-4.08
92F	152.981	25.397	127.584	44.537	35.311	12.563	70.48
TOTAL OF TOURISM INDUSTRIES (1)	7.431.155	2.818.241	4.612.914	1.543.065	1.211.041	41.265	3.028.58
TOTAL OF ECONOMY (2)	54.289.798	22.429.662	31.860.136	11.981.702	9.369.853	139.762	19.738.67
=(1)/(2)	14%	13%	14%	13%	13%	30%	15

• Έτος 1999 , σε εκατομμύρια δραχμές

Industries	Output	Intermediate Consumption	Gross Value Added	Compensation Of Employees	Wages	Other Net Taxes On Production	Gross Operating Surplus
36B	80.926	34.768	46.158	15.810	12.259	302	30.0-
55A	725.099	305.927	419.172	206.488	163.042	3.953	208.71
55B	3.597.647	1.468.836	2.128.811	213.098	168.261	16.780	1.898.91
60A	41.918	19.740	22.178	84.499	62.713	224	-62.54
60B	228.249	25.936	202.313	172.949	129.244	4.555	24.80
61A	421.312	153.036	268.276	80.259	64.019	1.494	186.51
62A	296.338	185.626	110.712	129.197	98.664	1.166	-19.61
63C	93.579	48.019	45.560	53.588	42.742	442	-8.41
64A	118.521	12.814	105.707	97.928	75.600	523	7.21
64B	1.658.600	546.575	1.112.025	276.730	213.681	5.537	829.71
92A	96.588	35.044	61.544	8.565	6.994	276	52.70
92B	197.104	109.484	87.620	51.616	42.382	518	35.48
92C	209.383	71.404	137.979	81.697	73.951	695	55.58
92D	22.186	5.495	16.691	22.386	18.137	89	-5.71
92E	107.069	58.862	48.207	45.510	38.042	318	2.31
92F	159.006	25.233	133.773	44.445	35.238	15.933	73.31
TOTAL OF TOYRISM INDUSTRIES (1)	8.053.525	3.106.799	4.946.726	1.584.765	1.244.969	52.805	3.309.11
TOTAL OF ECONOMY (2)	57.474.261	23.838.629	33.635.632	12.613.723	9.772.407	181.080	20.840.81
=(1)/(2)	14%	13%	15%	13%	13%	29%	16%

• Έτος 2000 , σε εκατομμύρια δραχμές

Industries	Output	Intermediate Consumption	Gross Value Added	Compensation Of Employees	Wages	Other Net Taxes On Production	Gross Operating Surplus
36B	116.336	48.673	67.663	16.290	12.631	325	51
55A	738.043	298.529	439.514	225.258	177.863	4.240	210
55B	3.795.856	1.568.765	2.227.091	232.473	183.559	18.000	1.976
60A	44.274	22.236	22.038	85.551	63.494	240	-63
60B	256.367	32.493	223.874	175.094	130.847	4.930	43
61A	798.659	313.559	485.100	84.450	67.362	1.603	399
62A	320.562	216.318	104.244	130.808	99.894	1.251	-27
63C	96.509	50.430	46.079	60.310	48.103	474	-14
64A	131.103	12.535	118.568	109.170	84.279	561	8
64B	1.944.411	744.173	1.200.238	308.500	238.213	5.940	885
92A	100.190	36.672	63.518	8.331	6.803	296	54
92B	200.176	113.468	86.708	54.637	44.863	553	31
92C	211.047	72.287	138.760	87.038	78.786	742	50
92D	23.681	6.103	17.578	23.762	19.252	96	-6
92E	111.405	57.158	54.247	48.176	40.271	339	5
92F	172.167	25.622	146.545	47.855	37.942	17.286	81
TOTAL OF TOURISM INDUSTRIES (1)	9.060.786	3.619.021	5.441.765	1.697.703	1.334.162	56.876	3.687
TOTAL OF ECONOMY (2):	63.528.795	27.394.366	36.134.429	13.471.441	10.488.043	184.037	22.478
=(1)/(2)	14%	13%	15%	13%	13%	31%	

• Provisional data

Πίνακας 6: Ο πίνακας αυτός αναφέρεται στην κατανάλωση προϊόντων του εγχώριου και εσωτερικού τουρισμού.

Καθότι ο πίνακας 1 του ΔΛ δεν μπορεί να συμπληρωθεί λόγω των ελλিপών πληροφοριών θα παρουσιάσουμε εδώ τον πίνακα προσφοράς και κατανάλωσης των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών και άλλα σχετικά μακροοικονομικά αποτελέσματα της Ελληνικής οικονομίας. Ο πίνακας αυτός παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον καθώς συγκεντρώνει και συσχετίζει όλα τα στοιχεία της προσφοράς (εισροές και εκροές των βιομηχανιών) και της κατανάλωσης (ενδιάμεση και τελικά) για τα προϊόντα αυτά σε σταθερές τιμές. Τα αποτελέσματα αυτά μπορούν να παρουσιαστούν επίσης σε σχετικές τιμές σύμφωνα με τις τιμές των προηγούμενων ετών.

**Ισοζύγιο προσφοράς και χρήσεων για χαρακτηριστικά τουριστικά προϊόντα
(αγαθά και υπηρεσίες) για το έτος 1995, σε εκατομμύρια δρχ**

Products	Output	Imports	Net taxes on production and imports	Trade margins	Total supply	Intermediate consumption	Final consumption e:	
							Households	General Governme
36B	62.930	26.750	11.749	111.337	212.766	3.218	169.129	
55A	564.187	109.180	12.276	0	685.643	49.958	81.753	
55B	2.487.882	139.238	91.317	0	2.718.437	50.247	2.052.131	
60A	31.078	459	-14.444	0	17.093	10.166	6.364	
60B	183.449	4.387	-53.191	0	134.645	19.279	96.394	
61A	177.124	629	4.612	0	182.365	47.473	74.449	
62A	211.593	37.950	3.666	0	253.209	69.499	88.494	
63C	67.036	2.337	4.718	0	74.091	26.140	37.253	
64A	81.445	2.220	0	0	83.665	72.800	8.555	
64B	682.816	68.000	53.668	0	804.484	461.702	284.982	
92A	74.927	4.622	1.779	0	81.328	28.647	22.868	
92B	135.793	0	-3.019	0	132.774	91.289	40.086	1.3
92C	143.779	3.147	7.536	0	154.462	75.993	59.071	8.7
92D	22.116	0	0	0	22.116	2.338	9.438	10.3
92E	71.107	272	652	0	72.031	23.855	4.653	5.7
92F	122.941	783	139.962	0	263.686	159	259.944	
TOTAL OF TOYRISM PRODUCTS (1)	5.120.203	399.974	261.281	111.337	5.892.795	1.032.763	3.295.564	26.2
TOTAL OF ECONOMY (2)	42.584.341	6.792.377	2.809.441	0	52.186.159	18.158.577	19.815.419	4.174.1
	12	6	9		11	6	17	

**Ισοζύγιο προσφοράς και χρήσεων για χαρακτηριστικά τουριστικά προϊόντα
(αγαθά και υπηρεσίες) για το έτος 1996, σε εκατομμύρια δρχ**

products	Output	Imports	Net taxes on production and imports	Trade margins	Total supply	Intermediate consumption	Final consumption e	
							Households	General Government
36B	61.754	29.269	12.911	109.305	213.239	3.340	165.306	
55A	585.631	107.183	28.566	0	721.380	52.855	93.059	
55B	2.801.038	135.306	119.541	0	3.055.885	53.495	2.352.793	
60A	37.203	444	-16.352	0	21.295	12.010	8.777	
60B	192.490	4.265	-49.818	0	146.937	21.200	109.002	
61A	198.220	611	5.290	0	204.121	50.447	87.404	
62A	213.245	36.664	4.014	0	253.923	64.212	94.371	
63C	73.984	2.272	6.685	0	82.941	30.152	42.916	
64A	96.549	2.145	0	0	98.694	85.986	10.387	
64B	814.188	65.693	69.978	0	949.859	517.180	375.021	
92A	74.610	960	3.037	0	78.607	23.214	22.853	
92B	124.675	0	-4.100	0	120.575	61.388	57.370	1.0
92C	167.175	4.424	8.816	0	180.415	90.787	68.286	9.0
92D	22.953	0	0	0	22.953	2.505	10.107	10.0
92E	74.097	265	865	0	75.227	27.326	5.492	8.0
92F	161.899	762	146.461	0	309.122	177	305.638	
TOTAL OF TOYRISM PRODUCTS (1)	5.699.711	390.263	335.894	109.305	6.535.173	1.096.274	3.808.782	29.0
TOTAL OF ECONOMY (2)	46.365.321	7.633.920	3.278.304	0	57.277.545	19.708.545	21.963.177	4.347.0

**Ισοζύγιο προσφοράς και χρήσεων για χαρακτηριστικά τουριστικά προϊόντα
(αγαθά και υπηρεσίες) για το έτος 1997, σε εκατομμύρια δρχ**

products	Output	Imports	Net taxes on production and imports	Trade margins	Total supply	Intermediate consumption	Final consumption e	
							Households	General Government
36B	56.751	42.219	17.193	125.921	242.084	3.480	174.386	
55A	760.360	156.591	41.836	0	958.787	56.720	116.127	
55B	3.230.459	166.461	163.186	0	3.560.106	60.704	2.543.692	
60A	37.617	798	-16.365	0	22.050	12.150	9.010	
60B	214.002	7.075	-39.328	0	181.749	24.839	124.571	
61A	287.692	92.179	6.498	0	386.369	57.847	102.187	
62A	224.286	68.115	4.660	0	297.061	66.800	108.761	
63C	84.904	5.014	8.270	0	98.188	32.889	46.959	
64A	101.072	1.906	0	0	102.978	90.174	9.697	
64B	955.051	37.014	79.985	0	1.072.050	573.226	424.847	
92A	73.031	1.816	3.464	0	78.311	20.342	24.526	
92B	136.597	3.603	-2.910	0	137.290	63.257	70.586	2.1
92C	183.431	21.721	9.687	0	214.839	105.783	75.886	10.1
92D	23.577	0	0	0	23.577	2.430	11.047	10.1
92E	83.752	617	1.034	0	85.403	33.542	6.043	7.1
92F	153.657	0	170.861	0	324.518	203	320.935	
TOTAL OF TOYRISM PRODUCTS (1)	6.606.239	605.129	448.071	125.921	7.785.360	1.204.386	4.169.260	30.1
TOTAL OF ECONOMY (2)	50.286.242	8.958.086	3.802.331	0	63.046.659	20.955.913	23.804.681	5.013.1

**Ισοζύγιο προσφοράς και χρήσεων για χαρακτηριστικά τουριστικά προϊόντα
(αγαθά και υπηρεσίες) για το έτος 1998, σε εκατομμύρια δρχ**

products	Output	Imports	Net taxes on production and imports	Trade margins	Total supply	Intermediate consumption	Final consumption e	
							Households	General Governme
36B	65.826	47.758	20.023	139.054	272.661	3.774	188.259	
55A	767.522	202.836	76.859	0	1.047.217	61.589	132.136	
55B	3.543.322	194.927	182.707	0	3.920.956	68.398	2.755.607	
60A	40.646	896	-12.489	0	29.053	16.064	11.960	
60B	233.214	8.348	-50.819	0	190.743	26.502	131.601	
61A	354.003	100.787	7.866	0	462.656	66.184	120.707	
62A	253.371	76.536	5.250	0	335.157	75.463	122.341	
63C	91.594	5.917	8.995	0	106.506	35.481	50.117	
64A	108.137	2.029	0	0	110.166	96.483	10.062	
64B	1.049.435	37.708	87.825	0	1.174.968	630.073	465.720	
92A	86.493	3.072	4.423	0	93.988	24.266	30.756	
92B	167.721	3.675	-4.290	0	167.106	66.993	93.438	2.3
92C	204.657	24.388	11.106	0	240.151	123.281	80.281	10.4
92D	23.510	0	0	0	23.510	2.574	10.936	10.0
92E	90.203	723	1.030	0	91.956	36.946	6.091	8.3
92F	151.120	0	184.487	0	335.607	575	331.179	
TOTAL OF TOYRISM PRODUCTS (1)	7.230.774	709.600	522.973	139.054	8.602.401	1.334.646	4.541.191	31.3
TOTAL OF ECONOMY (2)	54.289.798	10.159.947	4.182.104	0	68.631.849	22.429.662	25.746.515	5.506.7

**Ισοζύγιο προσφοράς και χρήσεων για χαρακτηριστικά τουριστικά προϊόντα
(αγαθά και υπηρεσίες) για το έτος 1999, σε εκατομμύρια δρχ**

products	Output	Imports	Net taxes on production and imports	Trade margins	Total supply	Intermediate consumption	Final consumption e	
							Households	General Governme
36B	78.930	49.449	25.911	134.099	288.389	4.793	185.077	
55A	725.099	376.393	104.261	0	1.205.753	72.262	125.424	
55B	3.598.965	357.812	236.813	0	4.193.590	82.642	2.760.945	
60A	40.520	1.298	-9.170	0	32.648	18.665	12.627	
60B	226.160	15.521	-41.991	0	199.690	29.180	128.610	
61A	430.219	122.688	16.086	0	568.993	77.657	129.585	
62A	295.310	94.701	5.464	0	395.475	84.000	124.825	
63C	93.579	11.001	9.580	0	114.160	38.512	48.809	
64A	119.135	3.093	0	0	122.228	107.133	10.706	
64B	1.436.701	54.335	116.048	0	1.607.084	900.429	616.730	
92A	94.761	4.230	2.780	0	101.771	27.668	31.240	
92B	196.667	5.060	-2.000	0	199.727	80.354	112.947	1.9
92C	206.760	36.330	10.924	0	254.014	133.019	72.966	15.7
92D	22.186	0	0	0	22.186	2.650	9.536	10.0
92E	104.112	1.328	1.023	0	106.463	42.136	5.024	7.0
92F	157.546	0	195.925	0	353.471	600	347.925	
TOTAL OF TOYRISM PRODUCTS (1)	7.826.650	1.133.239	671.654	134.099	9.765.642	1.701.700	4.722.976	35.5
TOTAL OF ECONOMY (2)	57.474.261	10.720.888	4.753.418	0	72.948.567	23.838.629	27.047.470	5.819.8

**Ισοζύγιο προσφοράς και χρήσεων για χαρακτηριστικά τουριστικά προϊόντα
(αγαθά και υπηρεσίες) για το έτος 2000, σε εκατομμύρια δρχ**

products	Output	Imports	Net taxes on production and imports	Trade margins	Total supply	Intermediate consumption	Final consumption ex	
							Households	General Governme
36B	114.089	73.544	44.527	203.597	435.757	6.630	316.200	
55A	738.043	506.135	131.060	0	1.375.238	86.485	128.096	
55B	3.797.285	478.832	285.423	0	4.561.540	98.872	2.752.236	
60A	42.789	1.560	-9.432	0	34.917	19.805	13.248	
60B	254.278	20.889	-41.482	0	233.685	34.027	148.636	
61A	808.659	132.400	13.338	0	954.397	88.681	134.525	
62A	319.464	103.381	2.065	0	424.910	33.161	36.067	
63C	96.509	14.806	10.305	0	121.620	40.245	48.693	
64A	131.803	3.761	0	0	135.564	119.088	11.517	
64B	1.710.086	63.781	131.463	0	1.905.330	1.117.321	695.849	
92A	98.102	4.815	3.423	0	106.340	29.441	29.744	
92B	199.676	5.760	-2.063	0	203.373	83.603	113.279	2.2
92C	208.072	43.555	11.334	0	262.961	136.940	70.839	17.6
92D	23.681	0	0	0	23.681	2.807	10.924	9.9
92E	107.205	1.777	1.000	0	109.982	43.533	4.312	8.3
92F	172.676	0	206.000	0	378.676	654	371.999	
TOTAL OF TOYRISM PRODUCTS (1)	8.822.417	1.454.996	786.961	203.597	11.267.971	1.941.293	4.886.164	38.0
TOTAL OF ECONOMY (2)	63.528.795	13.633.704	5.272.303	0	82.434.802	27.394.366	28.780.379	6.408.4

Πίνακας 7: Ο παρακάτω πίνακας, αναφέρεται στον αριθμό των εργαζομένων και των εργοδοτών ανά τουριστική βιομηχανία. Οι βασικές πληροφορίες για την δημιουργία του πίνακα αυτού προέρχονται από τα στατιστικά δεδομένα της παραγωγής τα οποία συγκρίθηκαν με τα μεγέθη που προκύπτουν από την ετήσια έρευνα για το ανθρώπινο δυναμικό αφού τα αποτελέσματα αυτά έχουν διορθωθεί προκειμένου να περιλαμβάνουν τη δεύτερη ή και τρίτη δουλειά των εργαζομένων ανά βιομηχανία

industries	1995		1996		1997		1998		1999		NUMBER OF EMPLOYED
	NUMBER OF EMPLOYED	NUMBER OF EMPLOYEES	NUMBER OF EMPLOYED	NUMBER OF EMPLOYEES	NUMBER OF EMPLOYED	NUMBER OF EMPLOYEES	NUMBER OF EMPLOYED	NUMBER OF EMPLOYEES	NUMBER OF EMPLOYED	NUMBER OF EMPLOYEES	
36B	5.268	2.807	5.173	2.743	5.153	2.702	5.306	2.791	5.235	2.753	5.08
55A	59.855	44.847	59.895	44.861	61.380	45.421	63.720	47.153	64.066	47.409	65.9
55B	163.821	41.447	164.431	41.601	168.506	43.812	174.931	45.482	175.882	45.729	181.0
60A	12.510	12.510	12.527	12.527	11.969	11.969	12.363	12.363	12.549	12.549	11.98
60B	25.622	25.596	25.543	25.517	24.404	24.404	25.208	25.208	25.588	25.588	24.4
61A	12.998	12.673	12.532	12.218	12.030	11.789	13.578	13.306	14.175	13.892	14.0
62A	11.411	11.411	11.009	11.009	10.837	10.837	10.070	10.070	10.482	10.482	10.0
63C	11.431	7.899	10.625	7.342	10.703	7.385	11.354	7.834	10.634	7.337	11.28
64A	17.780	17.780	19.044	19.044	19.078	19.078	20.287	20.287	19.306	19.306	20.38
64B	23.959	23.959	25.660	25.660	25.707	25.707	27.334	27.334	26.014	26.014	27.3
92A	2.065	1.414	2.253	1.543	2.199	1.496	2.450	1.666	2.340	1.591	2.1
92B	8.401	8.200	8.514	8.343	8.310	8.144	9.257	9.072	8.840	8.663	8.8
92C	24.481	21.509	24.806	21.779	24.211	21.306	26.971	23.734	25.757	22.666	25.88
92D	6.794	6.794	6.884	6.884	6.719	6.719	7.485	7.485	7.148	7.148	7.1
92E	5.053	4.929	5.120	4.992	4.997	4.897	5.567	5.456	5.316	5.210	5.38
92F	9.819	5.349	9.786	5.217	9.551	5.062	10.640	5.639	10.161	5.385	10.3
TOTAL OF TOURISM INDUSTRIES (1)	401.268	249.124	403.802	251.280	405.754	250.728	426.521	264.880	423.493	261.722	431.1
TOTAL OF ECONOMY (2)	3.820.175	2.069.021	3.805.042	2.068.155	3.784.037	2.066.514	3.940.390	2.164.864	3.909.876	2.159.636	3.897.5
=(1)/(2)	11%	12%	11%	12%	11%	12%	11%	12%	11%	12%	11

Πίνακας 8: Ο πίνακας αυτός αναφέρεται στον ακαθάριστο σχηματισμό κεφαλαίου από τις ομάδες των προϊόντων όπως αυτές ορίζονται από τον εθνικό λογαριασμό (SNA 95) για τις τουριστικές βιομηχανίες. Η βασική πληροφόρηση που παρέχει προκύπτει από τα στατιστικά δεδομένα για της παραγωγής. Με βάση τις πληροφορίες προκύπτει αυτές ένας ετήσιος πίνακας επενδύσεων.

RESOURCES		Characteristic to tourism NACE(rev.1) Industries classification							Total of characteristic to tourism other industries	Total of all other industries	Grand Total
		55	60	61	62	63	64	92			
Agriculture, hunting and related service activities	P01	0	0	0	0	0	0	0	0	4733	4733
Products of forestry: logging related services	P02	0	0	0	0	0	0	0	0	4168	4168
Wood and wood products	P20	0	0	0	0	0	0	0	0	4320	4320
Publishing printing and reproduction of recorded media	P22	0	0	0	0	0	0	1	1	1520	1521
Fabricated metal products except machinery and equipment	P28	4391	2	0	75	0	1439	23	5930	16436	22366
Machinery and equipment	P29	26753	29698	5038	0	2971	1225	544	66229	761015	827244
Office machinery and computers	P30	6322	1516	748	265	2105	5240	2620	18816	172400	191216
Electrical machinery and apparatus	P31	15098	802	4297	0	0	4	5775	25976	69897	95873
Radio, television and communication equipment and apparatus	P32	81506	5270	4835	5	614	166	24925	117321	124923	242244
Medical precision and optice instruments, watches and clocks	P33	0	6	0	0	4268	253	2637	7164	120104	127268
Motor vehicles trailers and semi-trailers	P34	7171	132304	0	2625	28549	1306	11479	183434	336519	519953
Other transport equipment	P35	3819	32669	37793	2702	0	23	1	77007	15527	92534
Furniture	P36	14665	554	40	118	957	1573	10739	28646	51755	80401
Construction work	P45	73679	80649	269	148	15517	156750	35553	362565	3625257	3987822
Real estate services	P70	736	52	3	1	103	4	318	1217	25471	26688
Computer and related services	P72	6464	760	0	30	849	7535	4629	20267	58813	79080
Other business services	P74	7889	208	16	6	413	34	1076	9642	208245	217887
Recreational, cultural and sporting services	P92	0	0	0	0	0	0	33376	33376	0	33376
Extra-territorial organisations and bodies	P99	248493	284490	53039	5975	56346	175552	133696	957591	5601103	6558694

Ο παραπάνω πίνακας προκύπτει από τον αναλυτικό πίνακα επενδύσεων για 60 προϊόντα και βιομηχανίες που παρουσιάζονται παρακάτω για τα έτη 1998, 1999, και 2000

Πίνακας 9: Ο πίνακας αυτός αναφέρεται στη συνολική κατανάλωση των κρατικών τουριστικών υπηρεσιών

Πίνακας 10: ο πίνακας αυτός περιλαμβάνει ποσοτικά και οικονομικά δεδομένα και δείκτες για τον τουρισμό στην Ελλάδα (αφίξεις, συνάλλαγμα, διαθέσιμες κλίνες και δωμάτια, διανυκτερεύσεις εγχώριων, αλλοδαπών και του συνόλου των τουριστών)

Έτη	1981	1991	1997	1998	1999
<i>Αφίξεις</i>	55577109	8271258	10588489	11363822	...
<i>Ταξιδιωτικό συνάλλαγμα (εκατομ \$.)</i>	1881	2566	3771	5186	8785
<i>Αριθμός δωματίων</i>	152043	243950	304797	308539	315275
<i>Αριθμός κλινών</i>	285956	459297	577259	584834	597855

Έτη	1995	1996	1997	1998	1999
<i>Διανυκτερεύσεις (σε χιλιάδες)</i>	49382	47280	53830	56549	60257
<i>Ημεδαποί</i>	11908	12178	13609	13984	14454
<i>Αλλοδαποί</i>	37474	35102	40221	42565	45803

Πηγή: NSSG, Greece in numbers 2001

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Όπως είδαμε, σύμφωνα με τους αναλυτικούς πίνακες προσφοράς και κατανάλωσης, η Ελλάδα βρίσκεται λίγο πολύ σε θέση να εκπληρώσει τις απαιτήσεις των περισσότερων από τους πίνακες του ΔΛ
2. Επισημάναμε έρευνες όπως: η HBS ή η έρευνα για τις διακοπές των ελληνικών νοικοκυριών (τουριστών ή/και εκδρομέων) με πληροφορίες χωριστά :
 - ▶ Για τις τουριστικές δαπάνες κατανάλωσης του μόνιμου πληθυσμού εντός της χώρας και
 - ▶ Για τις τουριστικές δαπάνες κατανάλωσης του μόνιμου πληθυσμού εκτός της χώρας.
3. Για το έργο των δορυφόρων λογαριασμών η Goskomstat προγραμματίζει να πραγματοποιήσει διάφορες σημαντικές έρευνες για διάφορες τουριστικές δραστηριότητες. Ήδη συζητήθηκαν οι μεταβλητές που πρόκειται να περιληφθούν στα ερωτηματολόγια των ερευνών αυτών.
4. Εντούτοις, υπάρχουν μερικές άλλες εξίσου σημαντικές δραστηριότητες, σχετικές με τον τουρισμό, για τις οποίες η Goskomstat προγραμματίζει να πραγματοποιήσει σχετικές έρευνες. Οι δραστηριότητες αυτές σχετίζονται με:
 - ▶ Εστιατόρια, ταβέρνες, fast foods
 - ▶ Bars, καταστήματα καφέ, καφετέριες
 - ▶ Καντίνες και catering

Οι όποιες είναι πολύ σημαντικές για την σύνταξη των ΔΛ και την εφαρμογή του SNA 93. Μέχρι τώρα οι βιομηχανίες αυτές περιλαμβάνονται στη βιομηχανία τροφίμων.

5. Κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης στην Αθήνα για τους ΔΛ ανταλλάχθηκαν απόψεις για την κατηγοριοποίηση των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών καθώς και για τα στοιχεία που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την κατάρτιση των πινάκων των ΔΛ. Συζητήθηκαν επίσης βαθύτερα διάφορα άλλα ζητήματα σχετικά με τη μεθοδολογία κατάρτισης των πινάκων των ΔΛ και για τα μη μετρήσιμα τουριστικά οικονομικά μεγέθη.

6. Γενικότερα πρέπει να πούμε ότι οι εργασίες του προγράμματος της Goskomstat εξελίσσονται ικανοποιητικά. Εντούτοις, πολλές άλλες βασικές εργασίες πρέπει ακόμα να αναπτυχθούν στο εγγύς μέλλον. Σύμφωνα με τον SNA93 εκτός από τους ετήσιους λογαριασμούς, για το πρόγραμμα της Goskomstat, πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στα ακόλουθα ζητήματα:

- ▶ Υιοθέτηση του NACE rev.1 και του CPA.
- ▶ Κατάρτιση ετήσιων πινάκων προσφοράς και κατανάλωσης, που αποτελούνται από:
 - ▶ Τους ετήσιους πίνακες (make matrices)
 - ▶ Το ετήσιο ισοζύγιο προσφοράς και κατανάλωσης
 - ▶ Τους ετήσιους πίνακες κατανάλωσης και
 - ▶ Τους ετήσιους λογαριασμούς παραγωγής και δημιουργίας εισοδήματος για κάθε βιομηχανία

Πρόσθετες εργασίες που χρήσιμες για τη σύνταξη των δορυφόρων λογαριασμών αποτελούν:

- ▶ Η κατάρτιση ετήσιων πινάκων απασχόλησης,
- ▶ Η κατάρτιση ετήσιων πινάκων, επενδύσεων

- ▶ Η κατάρτιση ετήσιων λογαριασμών φυσικών πηγών και περιβάλλοντος
- ▶ Η κατάρτιση ετήσιων λογαριασμών κρατικών παροχών κοινωνικής ωφελείας

Η κατηγοριοποίηση των προϊόντων και των βιομηχανιών πρέπει όσο το δυνατόν λεπτομερέστερη, έτσι ώστε να μπορούν να καλυφθούν οι ανάγκες των εθνικών λογαριασμών. Οι κατηγοριοποιήσεις αυτές εντούτοις, πρέπει να είναι εναρμονισμένες με τις προτεινόμενες κατηγοριοποιήσεις των SNA93 και ESA 95, έτσι ώστε τα στατιστικά στοιχεία και οι λογαριασμοί της χώρας να είναι συγκρίσιμα σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ▶ Classification of tourism activities NACE Rev.1 and SICTA and products CPA (Eurostat Document S3/98/10 prepared for the SPC Preparatory Meeting on Tourism Statistics 10-12 February 1998).
- ▶ Applying the Eurostat methodological guidelines in basic tourism and travel statistics, a practical manual, Eurostat 1996.
- ▶ The Community Methodology on Tourism Statistics and Tourism Satellite Accounts, Doc. S3/99/08, presented at the Eurostat TFMIT 17-18 May 1999.
- ▶ Tourism Satellite Accounts international proposals and the ESA-95 context, Doc. S3/99/07, resented at the Eurostat TFMIT 17-18 May 1999.
- ▶ WTO- TSA Technical manuals, Doc.S3/99/08b, presented at the TFMIT 17-18 May 1999.
- ▶ Towards a detailed description of national systems on collecting tourism data, proposal for a questionnaire, Doc.S3/99/09, presented at the Eurostat TFMIT 17-18 May 1999.
- ▶ WTO proposal for a common conceptual framework, Document S3/99/17, presented at the Eurostat TFMIT 28-29 October 1999.
- ▶ Comparison between WTO and OECD TSA manuals (analysis by the WTO), Document S3/99/18, presented at the Eurostat TFMIT 28-29 October 1999.
- ▶ Comparison between WTO, OECD and Canadian TSAs, Document S3/99/23, presented at the Eurostat TFMIT 28-29 October 1999.

- ▶ Issues for the completion of the Common conceptual TSA framework (CCTSA): the Eurostat perspective, Doc. DSTI/DOT/TOU/STAT(99), presented at the OECD SWP 8-9 November 1999.
- ▶ Draft OECD Guidelines for a Tourism Satellite Account, Document DSTI/DOT/TOU/STAT(99)2, presented at the OECD SWP 8-9 November 1999.
- ▶ WTO proposal for a common conceptual framework, Document DSTI/DOT/TOU/STAT(99), presented at the OECD SWP 8-9 November 1999.
- ▶ Comparison between WTO and OECD TSA manuals (analysis by the WTO), Document DSTI/DOT/TOU/STAT(99)6, presented at the OECD , SWP 8-9 November 1999.
- ▶ Comparison between WTO, OECD and Canadian TSAs, Document DSTI/DOT/TOU/STAT/RD (99)2, presented at the OECD SWP 8-9 November 1999.
- ▶ WTO: Tourism Satellite Account (TSA), the Conceptual Framework, presented at the WTO-Conference in Nice June 1999, Madrid.

ΜΕΡΟΣ Β:
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΝΟΡΒΗΓΙΑΣ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ, ΕΝΝΟΙΕΣ, ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο δορυφόρος λογαριασμός τουρισμού παράσχει στους ενδιαφερόμενους την απαραίτητη πληροφόρηση που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ανάλυση των επιπτώσεων του τουρισμού στην εθνική οικονομία. Οι επιπτώσεις αυτές όμως, ποικίλουν σημαντικά μεταξύ των περιφερειών. Σε περιφερειακό επίπεδο, ο αντίκτυπος του τουρισμού συνήθως αναλύεται μέσω μελετών ειδικών περιπτώσεων και όχι σε μία μόνιμη βάση. Η Νορβηγία έχει παρ' όλα αυτά αναπτύξει ένα περιφερειακό σύστημα δορυφόρων λογαριασμών τουρισμού σε επίπεδο νομών, παράλληλα με τον εθνικό δορυφόρο λογαριασμό και τους περιφερειακούς εθνικούς λογαριασμούς.

Το νορβηγικό ερευνητικό συμβούλιο, που αποτελεί το κύριο σώμα της οικονομικής έρευνας στη Νορβηγία, ξεκίνησε λίγα χρόνια πριν ένα ερευνητικό πρόγραμμα σχετικά με τον τουρισμό και τα ταξίδια. Το πρόγραμμα αυτό αποτέλεσε τη συνέχεια διαφόρων προηγούμενων ερευνητικών προγραμμάτων για τον τουρισμό. Ανάμεσα στους κύριους στόχους του ερευνητικού προγράμματος ήταν να αναπτυχθούν στοιχεία (πληροφορίες) για τον τουρισμό καθώς και μοντέλα προσομοίωσης που μπορούν να εφαρμοστούν στον υπολογισμό των επιπτώσεων του τουρισμού.

Το νορβηγικό ινστιτούτο εθνικών και περιφερειακών ερευνών, η στατιστική υπηρεσία της Νορβηγίας και το ινστιτούτο για την οικονομική των μεταφορών ανέλαβε ένα πρόγραμμα που συνδυάζει τους δύο αυτούς στόχους. Το πρόγραμμα εστιάζει σε τρία κύρια θέματα:

1. Την ανάπτυξη περιφερειακών λογαριασμών τουρισμού για τη Νορβηγία
2. Την ανάπτυξη των στοιχείων που πρέπει να υιοθετηθούν για την κατασκευή των ΠΛΤ
3. Την ανάπτυξη ενός απλοποιημένου μοντέλου εισροών εκροών για την ανάλυση των επιπτώσεων του τουρισμού σε περιφερειακό επίπεδο

Τα πρώτα δύο θέματα εστιάζουν στην ανάπτυξη καλύτερων δεδομένων – πληροφοριών, ενώ το τρίτο θέμα εστιάζει στην ανάπτυξη ενός μοντέλου που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την προσομοίωση των επιδράσεων του τουρισμού σε περιφερειακό επίπεδο.

Η προσέγγιση της προσφοράς και της κατανάλωσης στους εθνικούς λογαριασμούς έχει αναπτυχθεί από τη Νορβηγία επιτυχώς. Έχει επίσης αναπτυχθεί ένα σύστημα περιφερειακών εθνικών λογαριασμών όπου τα αποτελέσματα των εθνικών λογαριασμών ανάγονται σε περιφερειακό επίπεδο σε συνάφεια με τα εθνικά. Επιπλέον υπάρχει ήδη σύστημα δορυφόρων λογαριασμών τουρισμού. Μια σημαντική προϋπόθεση κατά την ανάπτυξη των περιφερειακών λογαριασμών τουρισμού ήταν να εξασφαλιστεί η συνέπεια μεταξύ των δορυφόρων λογαριασμών, των περιφερειακών εθνικών λογαριασμών και των περιφερειακών λογαριασμών τουρισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Περιφερειακοί λογαριασμοί τουρισμού

6.1 Εθνικοί λογαριασμοί και τουρισμός

Οι εθνικοί λογαριασμοί αποτελούν ένα σύστημα σχεδιασμένο να παρέχει μια συνεπή και περιεκτική εικόνα της εθνικής οικονομίας. Υπάρχει μια διεθνή συμφωνία για τη βάση του συστήματος αυτού γνωστή ως SNA 93 (Eurostat 1996). Το σύστημα αυτό καλύπτει με ένα ολοκληρωμένο τρόπο όλες τις συναλλαγές της οικονομίας. Οι συναλλαγές ομαδοποιούνται σύμφωνα με τη φύση των εμπλεκόμενων προϊόντων (πχ. Ξενοδοχειακές υποδομές) και το σκοπό των συναλλαγών (πχ. Κατανάλωση των νοικοκυριών). Οι ομάδες που πραγματοποιούν τις συναλλαγές σύμφωνα με το θεσμικούς τομείς της οικονομίας (πχ. Μια μη – οικονομικής φύσης εταιρία που πωλεί σε ένα νοικοκυριό), και οι λειτουργικές μονάδες ομαδοποιούνται ανάλογα με το είδος της βιομηχανίας. Τα αποτελέσματα των συναλλαγών παρουσιάζονται σε περιόδους εισοδηματικών ροών και αποθεμάτων της οικονομίας. Για όλες αυτές τις κατηγοριοποιήσεις υπάρχουν εναρμονισμένες κατηγοριοποιήσεις με τις ελάχιστες προδιαγραφές ως προς τις λεπτομέρειες, τουλάχιστον εφαρμόσιμες στον Ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο. Όλα τα κράτη οφείλουν να αναπτύξουν εθνικούς λογαριασμούς αν επιθυμούν να είναι μέλη των ηνωμένων εθνών.

Τα τουριστικά προϊόντα για τους πίνακες προσφοράς και κατανάλωσης των εθνικών λογαριασμών αποτελούν συνηθισμένα προϊόντα. Ο διαχωρισμός των τουριστικών βιομηχανιών και προϊόντων αποτελεί ένα τρόπο να συλλεχθούν περισσότερες σχετικές και λεπτομερείς πληροφορίες στους εθνικούς λογαριασμούς. Κάποιες μόνο από τις πληροφορίες αυτές δημοσιεύονται στους πίνακες των δορυφόρων λογαριασμών τουρισμού, παρ' όλο που είναι άμεσα ανακτήσιμες από τις βάσεις των εθνικών λογαριασμών.

Παρ' όλο που οι εθνικοί λογαριασμοί καλύπτουν όλες τις συναλλαγές, το σύνολο των συναλλαγών δεν καλύπτεται εξίσου καλά. Η σύνταξη των δορυφόρων

λογαριασμών κατευθύνεται με περισσότερη προσοχή στις σχετικές λεπτομέρειες των εθνικών λογαριασμών, συχνά όμως απαιτούνται περαιτέρω στοιχεία, στοιχεία που μπορούν επίσης να ενισχύσουν τους κανονικούς λογαριασμούς.

Για τους νορβηγικούς εθνικούς λογαριασμούς, η εστίαση στον τουρισμό προσέθεσε ποιότητα και λεπτομέρεια στην διαχείριση κάποιων τουριστικών βιομηχανιών και σχετικών προϊόντων.

6.2 Περιφερειακοί λογαριασμοί τουρισμού

Οι νορβηγικοί δορυφόροι λογαριασμοί τουρισμού βασίζονται στους οδηγούς των OECD (1991). Τα εγχειρίδια των δορυφόρων λογαριασμών δεν παρέχουν αρκετή καθοδήγηση για τους περιφερειακούς λογαριασμούς. Για την περιφερειοποίηση των δραστηριοτήτων των τουριστικών βιομηχανιών χρησιμοποιήσαμε τους περιφερειακούς λογαριασμούς, για του οποίους εγχειρίδια έχουν εκδοθεί από τη Eurostat (Eurostat 1995). Για την περιφερειακή τουριστική κατανάλωση, έγιναν προσπάθειες να συνδυαστούν οι μεταβλητές των εθνικών λογαριασμών με τους ορισμούς της τουριστικής κατανάλωσης. Προκειμένου να επεκταθούν οι περιφερειακοί λογαριασμοί, κάθε περιφέρεια (νομός) θεωρήθηκε σαν ένα ‘μικρό κράτος’ στο οποίο εφαρμόστηκαν οι βασικές μεταβλητές των εθνικών και δορυφόρων λογαριασμών τουρισμού. Η τουριστική κατανάλωση έχει οριστεί σύμφωνα με την ‘εσωτερική’ έννοια, η οποία είναι η κατανάλωση που πραγματοποιείται μέσα στην επικράτεια των μικρών αυτών κρατών. Οι κάτοικοι των άλλων περιφερειών μετατρέπονται σε μη μόνιμους κατοίκους, έτσι ώστε η κατανάλωση τους για παράδειγμα για φαγητό πρέπει να θεωρείται τουριστική κατανάλωση, ενώ ο δορυφόρος λογαριασμός της Νορβηγίας αμελεί την κατανάλωση αυτή. Στο τέλος, παρ’ όλ’ αυτά όλοι οι κάτοικοι της Νορβηγίας ομαδοποιούνται, έτσι ώστε οι λογαριασμοί να δίνουν μια περιφερειακή διανομή των εθνικών αποτελεσμάτων. Όμως η συνολική τουριστική κατανάλωση για φαγητό και ρουχισμό είναι λίγο υψηλότερη απ’ ότι στους κανονικούς δορυφόρους.

Η ζήτηση για τους περιφερειακούς λογαριασμούς τουρισμού στην Νορβηγία έχει δύο κύριες πηγές. Η μία είναι η ανάγκη για περιφερειακές στατιστικές στην μελέτη και τον σχεδιασμό για τον τουρισμό. Η άλλη πηγή, όπως βλέπουμε, είναι η ανάγκη για συνεπή και αυξημένο ρεαλισμό στις αναλύσεις για τον τουρισμό και τις σχετικές επιχειρηματικές δυνατότητες.

Ο περιφερειακός λογαριασμός τουρισμού δεν αποτελεί πηγή αρχικών στατιστικών. Η στατιστική πρέπει να υπάρχει προκειμένου να συντάσσει του λογαριασμούς. Παραμένει ωστόσο το ερώτημα της χρησιμοποίησης των υπαρχόντων δεδομένων με αποτελεσματικό τρόπο. Ειδικότερα γίνεται χρήση των ήδη υπαρχόντων περιφερειακών λογαριασμών και των αποτελεσμάτων τους για τις τουριστικές (και άλλες) βιομηχανίες. Σκοπός μας αποτελεί να χρησιμοποιηθούν τα υπάρχοντα δεδομένα με συνεπή και αποτελεσματικό τρόπο. Με καλύτερη στατιστική βάση, η ποιότητα των λογαριασμών μπορεί να γίνει καλύτερη.

Πολλές από τις τοπικές τουριστικές αναλύσεις είναι ιδιαίτερα αισιόδοξες για την εργασία και τη δυνατότητα κερδών των τουριστικών προϊόντων. Ο περιφερειακός λογαριασμός τουρισμού δύναται να δώσει στους επαγγελματίες ένα βασικό πλαίσιο για τοπική ανάλυση, επιτρέποντας ένα καλύτερο στατιστικό υπόβαθρο για τις δικές τους συλλογές δεδομένων και εφαρμογές προτύπων (μοντέλων). Τέλος τα δεδομένα αυτά χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία βάσεων δεδομένων περιφερειακών μοντέλων που περιγράφονται παρακάτω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Η κατάσταση των δεδομένων στη Νορβηγία είναι σε γενικό βαθμό ικανοποιητική. Υπάρχουν ήδη περιφερειοποιημένοι εθνικοί λογαριασμοί, και ο δορυφόρος λογαριασμός τουρισμού σε εθνικό επίπεδο έχει επίσης αναπτυχθεί. Κάποια κύρια αποτελέσματα του ΔΛ παρουσιάζονται στο κεφάλαιο 3.1.

Πρόκληση αποτελεί η περιφερειοποίηση του εθνικού ΔΛ και η διασφάλιση ότι ο νέος περιφερειακός ΔΛ θα είναι συνεπής με τον εθνικό δορυφόρο καθώς και τους εθνικούς περιφερειακούς λογαριασμούς. Προκειμένου να επιτευχθεί η συνέπεια αυτή, πρέπει να αναπτυχθούν επιπλέον πηγές δεδομένων. Παρ' όλ' αυτά απαιτεί προσοχή πως αυτές οι νέες πηγές πληροφόρησης θα προστεθούν ώστε να δώσουν ικανοποιητικούς συντελεστές για την περιφερειακή διανομή των εθνικών δορυφόρων λογαριασμών (3.2). Στο κεφάλαιο 3.3 παρουσιάζονται κάποια από τα κύρια αποτελέσματα των ΠΛΤ.

7.1 Δορυφόρος λογαριασμός τουρισμού

Η στατιστική υπηρεσία της Νορβηγίας, το τμήμα των εθνικών λογαριασμών είναι υπεύθυνο για την κατάρτιση των δορυφόρων λογαριασμών τουρισμού στη Νορβηγία. Οι δορυφόροι λογαριασμοί τουρισμού για τα έτη 1997 – 1998 έχουν δημοσιευτεί όπως και τα προκαταρκτικά αποτελέσματα για το 1998, 1999 και 2000. ο περιφερειακός λογαριασμός τουρισμού έχει συμπληρωθεί για το 1997 καθώς τα δεδομένα για την τουριστική κατανάλωση δεν επαρκούν για προηγούμενη περίοδο. Τα εθνικά αποτελέσματα για το 1997 παρουσιάζονται στον πίνακα 1.

Οι πίνακες προσφοράς και κατανάλωσης των δορυφόρων λογαριασμών εστιάζουν την τουριστική προσφορά και ζήτηση. Η τουριστική ζήτηση καλύπτει την κατανάλωση των αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών. Η τουριστική

κατανάλωση των ημεδαπών νοικοκυριών αποτελεί το 49,6 του συνόλου. Το υπόλοιπο 19,9 τις εκατό σχετίζεται με τις δαπάνες της ημεδαπής βιομηχανίας επαγγελματικών ταξιδιών (ενδιάμεση κατανάλωση). Η τελική κατανάλωση των μη μόνιμων κατοίκων αντιπροσωπεύει το 4,2 τις εκατό των συνολικών εξαγωγών το 1997 (περίπου 6,7 τις εκατό εξαιρώντας τις εξαγωγές αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου).

Ο πίνακας 1 παρουσιάζει επίσης ποια προϊόντα εισήχθησαν στην τουριστική κατανάλωση, και από πού προέρχονται τα προϊόντα αυτά (εσωτερική παραγωγή ανά βιομηχανία, εισαγωγές). Βασιζόμενοι σ' αυτό το μοτίβο προσφοράς έχουμε προσδιορίσει ένα σύνολο ειδικών τουριστικών βιομηχανιών στον δορυφόρο λογαριασμό. Οι βιομηχανίες αυτές αποτελούνται από ξενοδοχεία και εστιατόρια, τις περισσότερες επιβατικές μεταφορές και κάποιες ακόμη βιομηχανίες. Οι τουριστικές βιομηχανίες παράγουν το 72,5 τις εκατό της συνολικής τουριστικής κατανάλωσης. Η προστιθέμενη αξία αποτελεί το 4,5 τις εκατό της συνολικής ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας, και οι βιομηχανίες που αντιπροσωπεύουν ένα σχετικά μεγαλύτερο μερίδιο των απασχολούμενων, 6,7 τις εκατό

Πίνακας 1. Τουριστική κατανάλωση, δαπάνες σε τιμές αγοράς. Τουριστική κατανάλωση αλλοδαπών τουριστών (Α), τουριστική κατανάλωση ημεδαπών νοικοκυριών (Η) και δαπάνες ημεδαπών βιομηχανιών για επαγγελματικά ταξίδια στη Νορβηγία² (Ε). Νορβηγικές κορώνες 1997.

² Σημειώνουμε ότι 'οι συνολικές δαπάνες των ημεδαπών βιομηχανιών σε επαγγελματικά ταξίδια' εξ ορισμού είναι διαφορετικές από 'τις συνολικές δαπάνες των προσώπων που ταξιδεύουν με δαπάνες ιδιωτικών ή δημόσιων ιδρυμάτων'. Αυτό συμβαίνει γιατί ένα πρόσωπο που ταξιδεύει για επαγγελματικούς σκοπούς, αγοράζει αγαθά ή / και υπηρεσίες κατά τη διάρκεια του ταξιδιού οι οποίες δεν πληρώνονται από τον εργοδότη, αλλά από το νοικοκυριό του ιδίου.

	A	H	E	Σύνολο
Τουριστικά προϊόντα:				
Υπηρεσίες υποδομής	3560	2503	2426	8489
Υπηρεσίες τροφίμων και ποτών	3287	3866	1188	8341
Υπηρεσίες επιβατικών μεταφορών	4294	6338	8752	19384
Τουριστικά πακέτα και υπηρεσίες ενοικίασης αυτοκινήτων *	80	7552	0	7632
Μουσεία, αθλητικές δραστηριότητες	467	975	0	1442
Συνολική τουριστική κατανάλωση τουριστικών προϊόντων	11688	21234	12366	45288
Άλλα προϊόντα:				
Φαγητά, ποτά και καπνός	2968	0	0	2968
Ένδυση και υπόδηση	702	0	0	702
Σουβενίρ, χάρτες κλπ.	583	275	0	858
Άλλα μεταφορικά κόστη	1755	4229	0	5984
Από τα οποία: βενζίνη και πετρέλαιο	1630	3873	0	5503
Άλλα προϊόντα και υπηρεσίες	1373	5275	0	6648
Συνολική τουριστική κατανάλωση άλλων προϊόντων	7381	9779	0	17160
Συνολικές καταναλωτικές δαπάνες	19069	31013	12366	62448

* Ακαθάριστη καταγραφή των τουριστικών πακέτων

7.2 Περιφερειακοί λογαριασμοί τουρισμού

Οι περιφερειακοί λογαριασμοί της Νορβηγίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη μελέτη των τουριστικών (και άλλων) βιομηχανιών. Παρέχουν επίσης πληροφορίες στα προϊόντα τα οποία παράγονται και χρησιμοποιούνται για ενδιάμεση κατανάλωση. Οι περιφερειακοί λογαριασμοί είναι ελλιπείς στην περιφερειακή διανομή της οικιακής κατανάλωσης, και προς το παρόν δεν παρέχει καμία πληροφόρηση για τα μερίδια που καταναλώνεται από τουρίστες. Στη συνέχεια περιγράφεται με ποιο τρόπο διαφορετικές πηγές χρησιμοποιούνται στην περιφερειοποίηση του δορυφόρου λογαριασμού. Η παρουσίαση χωρίζεται σε δύο

μέρη, πρώτα από τη πλευρά της προσφοράς και έπειτα από την πλευρά της κατανάλωσης.

– Η παραγωγή των τουριστικών βιομηχανιών

Έχουμε συνδέσει την παραγωγή από τους εθνικούς περιφερειακούς λογαριασμούς με τους περιφερειακούς λογαριασμούς τουρισμού, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι χρησιμοποιήθηκαν κλειδιά διανομής για να διατεθεί η παραγωγή των τουριστικών βιομηχανιών σε 19 περιφέρειες.

Ένα από τα κύρια πλεονεκτήματος της σύνδεσης των ΠΛΤ με τους υπάρχοντες περιφερειακούς λογαριασμούς αποτελεί ότι η παραγωγή των ΠΛΤ μπορεί να συνδεθεί με τα υπάρχοντα δεδομένα τη παραγωγής. Το γεγονός αυτό υπονοεί ότι οι δορυφόροι μπορούν να παραχθούν λίγο πολύ παράλληλα με τις γενικές στατιστικές των εθνικών λογαριασμών. Κύριο μειονέκτημα αποτελεί η μακρά περίοδος παραγωγής. Απαιτείται επίσης να επεξεργαστούν οι περιφερειακοί δείκτες που χρησιμοποιούνται στη διανομή των αποτελεσμάτων των εθνικών λογαριασμών ανά περιφέρεια. Παρ' όλο που η κατάρτιση των περιφερειακών λογαριασμών πραγματοποιείται από τους εθνικούς λογαριασμούς σε πλήρη επίπεδο (175 βιομηχανίες, 1000 προϊόντα) η πληροφόρηση για την παραγωγή γενικά προκύπτει με έναν αθροιστικό τρόπο. Φυσιολογικά ο ίδιος περιφερειακός δείκτης χρησιμοποιείται για την διανομή όλων των προϊόντων μιας βιομηχανίας. Ο ΠΛΤ θα προσφέρει τη δυνατότητα να επανεπεξεργαστούν οι περιφερειακές διανομές, εισάγοντας περισσότερες πληροφορίες σε επίπεδο προϊόντων. Αυτό για παράδειγμα είναι δυνατό για τα ξενοδοχεία.

Στους περιφερειακούς λογαριασμούς, κύρια μεταβλητή αποτελεί ότι η δραστηριότητα τοποθετείται στην περιφέρεια που αυτή εδρεύει (στην local kind of activity unit LKAU). Η μεταβλητή αυτή αποδίδει για τις περισσότερες από τις μη- μεταφορικές τουριστικές βιομηχανίες. Στην Νορβηγία, τα στοιχεία παράγονται γενικά για την LKAU's. Για κάποιες μεταφορικές βιομηχανίες, όπως τις εναέριας και τον σιδηρόδρομος η περιφερειακή διανομή της παραγωγής υπολογίζεται χρησιμοποιώντας περιφερειακούς δείκτες δραστηριοτήτων όπως ο αριθμός των επιβατών που εισέρχεται ή εξέρχεται από τους κόμβους των

περιφερειών. Το γεγονός αυτό επίσης αποδίδει καλά, παρ' όλο που κάποιες βιομηχανίες, ιδιαίτερα οι διαχειριστές ταξιδιών και οι θαλάσσιες μεταφορές, χρειάζονται περισσότερη προσοχή. Στις περισσότερες περιπτώσεις η περιφέρεια της παραγωγής των τουριστικών υπηρεσιών όπως καταγράφεται στους περιφερειακούς λογαριασμούς, συμπίπτει με την περιφέρεια στην οποία πραγματοποιείται η τουριστική κατανάλωση.

– **Κατανάλωση**

Το κύριο μέρος της εργασίας στον ΠΛΤ σχετίζεται με τη περιφερειακή διανομή της τουριστικής κατανάλωσης και της οικιακής κατανάλωσης γενικότερα. Οι περιφερειακοί λογαριασμοί δεν παρέχουν πληροφόρηση για το μερίδιο της τουριστικής κατανάλωσης. Επιπλέον οι ΠΛ βασίζονται στην 'εσωτερική μεταβλητή και ο ΠΛΤ βασίζεται στην ίδια μεταβλητή. Για την τουριστική κατανάλωση προτεραιότητα έχει δοθεί στον συσχετισμό της κατανάλωσης με την περιφέρεια στην οποία πραγματοποιείται. Αυτή αποτελεί πιθανώς την περιφέρεια στην οποία πραγματοποιήθηκε η συναλλαγή καθώς και αυτή η οποία μπορεί να συσχετιστεί με την τοπική παραγωγή. Η οικιακή κατανάλωση διανέμεται γενικά ανάλογα με την με την περιφέρεια που εδρεύει το νοικοκυριό. Όταν διευκρινιστεί το μέρος της οικιακής κατανάλωσης για τον τουρισμό, θα έχουμε μια εικόνα του καθαρού εμπορικού μοτίβου των τουριστικών υπηρεσιών.

– **Αναπτύσσοντας στοιχεία για τη σύνταξη ενός περιφερειοποιημένου ΔΛ**

Σε εθνικό επίπεδο έχουμε έναν ΔΛ τουρισμού σε αρχικό στάδιο. Η περιφερειακή και τοπική πληροφόρηση (για την τουριστική κατανάλωση) περιορίζεται σε περιστασιακές μελέτες μικρότερων περιφερειών. Παρ' όλ' αυτά υπάρχει κάποια πληροφόρηση για την τουριστική κατανάλωση σε διάφορες περιοχές ανά τύπο υποδομής και εθνικότητα. Επιπλέον των στατιστικών για τις ξενοδοχειακές υποδομές υπάρχουν έρευνες που καλύπτουν τον εσωτερικό και εισερχόμενο τουρισμό που έχουν χρησιμοποιηθεί για την περιφερειοποίηση των δεδομένων

για τις τουριστικές ροές για όλους τους τύπους των υποδομών. Στο κεφάλαιο 3.2 συζητούνται κάποια μεθοδολογικά προβλήματα που σχετίζονται με την εφαρμογή της κατανάλωσης και των αποτελεσμάτων της τουριστικής έρευνας και των στατιστικών του εθνικού τουρισμού.

7.3 Τα απαιτούμενα στοιχεία και η ποιότητα των στοιχείων που απαιτούνται για την διανομή της τουριστικής κατανάλωσης

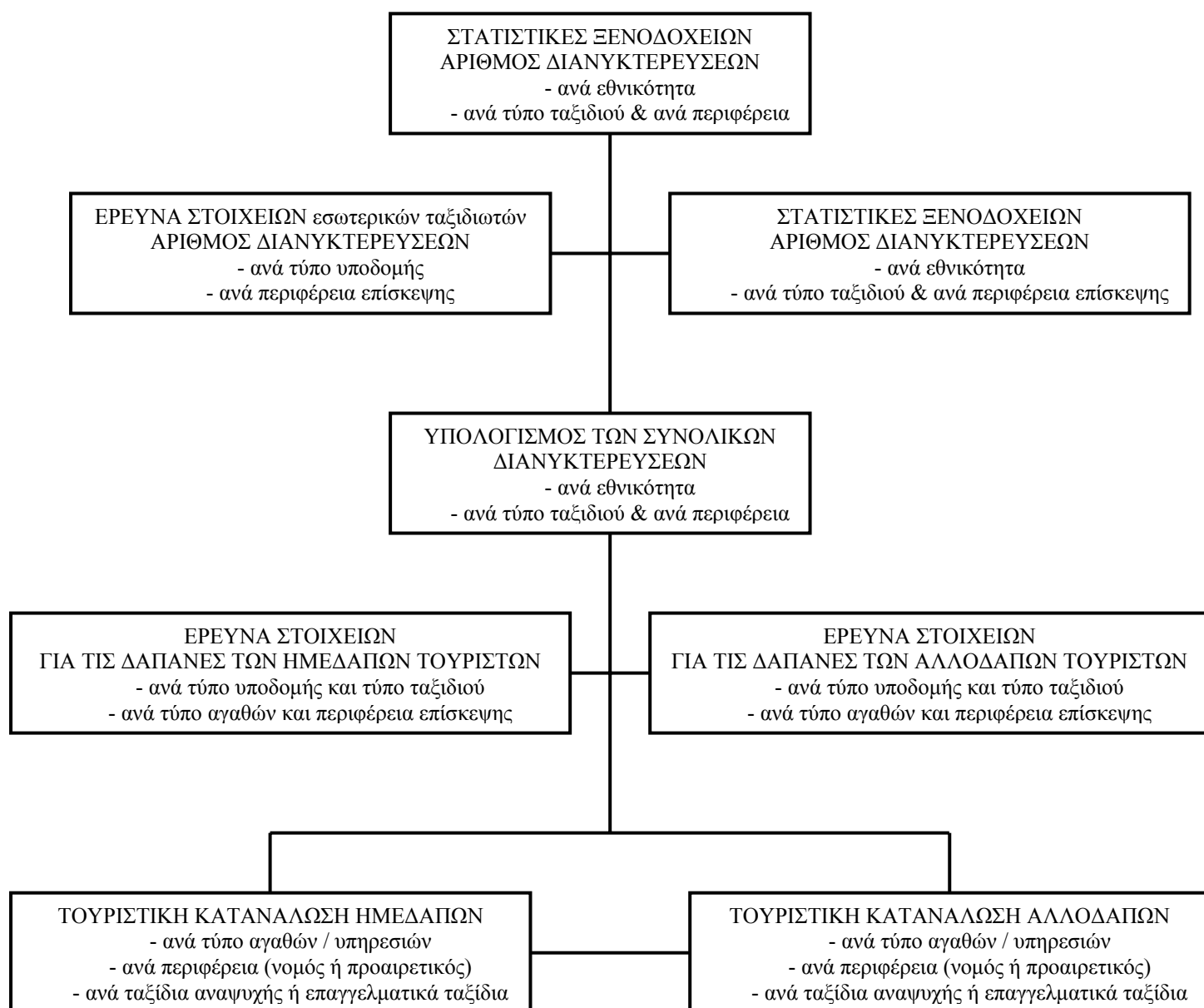
Υπάρχουν ποικίλες προσεγγίσεις για τον προσδιορισμό της συνολικής παραγωγής που καταναλώνεται από τουρίστες και της διανομής της τουριστικής κατανάλωσης για τους διάφορους τύπους αγαθών και υπηρεσιών (Frechtling 194:368).

Ένας βασικός τύπος προσέγγισης είναι η χρησιμοποίηση των δεδομένων της παραγωγής και ο υπολογισμός της διανομής της παραγωγής των αγαθών και υπηρεσιών των διάφορων βιομηχανιών σε τουριστική και μη τουριστική κατανάλωση. Η τουριστική κατανάλωση περιλαμβάνει προϊόντα από πλήθος άλλων παραγωγικών βιομηχανιών απ' ό,τι τις βασικές τουριστικές βιομηχανίες. Επιπλέον, οι τοπικοί κάτοικοι (μη τουρίστες) μπορεί να καταναλώνουν ιδιαίτερα μέρη της παραγωγής των τουριστικών βιομηχανιών (εστιατόρια, πάρκα αναψυχής κλπ.). Το γεγονός αυτό υπονοεί μια προσέγγιση 'από μέσα προς τα έξω' όπου τα στοιχεία πρέπει να συλλέγονται μέσα στην περιοχή του ενδιαφέροντος (συνήθως σε επίπεδο εταιριών), και πρέπει να υιοθετηθεί. Αυτή η από 'από μέσα προς τα έξω' προσέγγιση ταιριάζει καλύτερα σε μικρές περιοχές, όπου η συλλογή δεδομένων μπορεί να φυλαχτεί μέσα σε ένα λογικό βαθμό.

Η προσέγγιση που συνήθως επιλέγεται σε έναν ΔΛ, είναι μια 'από έξω προς τα μέσα' προσέγγιση που βασίζεται στην έρευνα της κατανάλωσης και τις στατιστικές των επισκεπτών. Οι μεταβλητές της μεθόδου που βασίζεται στην κατανάλωση που χρησιμοποιείται από τους ΔΛ όπως και οι κύριες πηγές πληροφόρησης που παρουσιάζονται στο σχήμα 1. Το πρώτο βήμα είναι να προσδιοριστεί ο συνολικός αριθμός των τουριστών (και της διάρκειας της παραμονής ανά τύπο υποδομής και για κάθε περιφέρεια. Το επόμενο βήμα είναι η

έρευνα για τη συλλογή δεδομένων για την κατανάλωση, διευκρινισμένα σε διάφορα αγαθά και υπηρεσίες καθώς και ανά τύπο περιφέρειας.

Σχήμα 1. Τα στάδια εκτίμησης τη τουριστικής κατανάλωσης

Η κατασκευή των περιφερειακών ΔΛ (ΠΔΛ) υπονοεί ότι το υλικό από τις στατιστικές πηγές που παρουσιάζονται στο σχήμα 1 μπορούν να διασπαστούν σε

ένα περιφερειακό επίπεδο με όχι τόσο μεγάλη στατιστική αβεβαιότητα. Με άλλα λόγια, η ποιότητα των στοιχείων είναι κρίσιμη για το αποτέλεσμα. Ένα παράδειγμα υψηλής ποιότητας δεδομένων αποτελεί η τουριστική έρευνα της Δανίας (Denmarks Turistrad 1999) που διεξήχθη για τις εθνικές και περιφερειακές μελέτες για τον τουρισμό. Η έρευνα περιλαμβάνει 60.000 συνεντεύξεις ετησίως, διασφαλίζοντας μια περιφερειακή διαίρεση των διανυκτερεύσεων και της τουριστικής κατανάλωσης που λίγο πολύ αποβάλλει τα προβλήματα της στατιστικής αβεβαιότητας.

Η διάσπαση σε περιφέρειες απαιτεί αρκετά μεγάλα δείγματα, και υποστήριξη από άλλους δείκτες. Τέτοιου είδους δείκτες μπορεί να αποτελούν οι στατιστικές χωρητικότητας (ξενοδοχεία, camping, ιδιωτικές υποδομές), και οι περιφερειακές στατιστικές για τον αριθμό και τη χρήση των δευτέρων κατοικιών.

– Στοιχεία υποδομών στέγασης

Η στατιστική υπηρεσία της Νορβηγίας για αρκετό καιρό παρήγαγε στατιστικά στοιχεία για μόνο ξενοδοχεία και camping, ενώ πλέον έχουν προστεθεί και οι στατιστικές για τα παραθεριστικά θέρετρα (δεύτερες κατοικίες). Όμως οι στατιστικές για τις υποδομές στέγασης παραμένουν αξιόπιστες και είναι ολοκληρωμένες μόνο για τα ξενοδοχεία.

Τα αποτελέσματα του 1998 δείχνουν ότι οι εσωτερικοί ταξιδιώτες ξοδεύουν για τις διακοπές τους μόνο το 20 τις εκατό των διανυκτερεύσεων τους σε ξενοδοχεία και camping. Για τους εισερχόμενους ταξιδιώτες το ίδιο ποσοστό ήταν 50 τις εκατό. Ως εκ τούτου, ένας αξιοσημείωτος αριθμός διανυκτερεύσεων ξοδεύτηκε σε μη- καταχωρημένες υποδομές στέγασης.

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για να προσδιοριστεί ο αριθμός των διανυκτερεύσεων ανά τύπο υποδομής για κάθε νομό ήταν να συνδυαστούν τα στατιστικά στοιχεία των ξενοδοχείων (σε συνολικούς αριθμούς) με τα δεδομένα των ερευνών (σχετικά με τη διανομή ανά τύπο υποδομών). Η οδηγία της

στατιστικής υπηρεσίας του ευρωπαϊκού συμβουλίου για τον τουρισμό³ για τις εθνικές στατιστικές εξασφαλίζει καλά αποτελέσματα για τους εσωτερικούς ταξιδιώτες. Όμως για την λήψη μεγάλου μεγέθους δειγμάτων προκειμένου να χωριστούν τα στοιχεία των υποδομών ανά περιφέρεια κρίθηκε απαραίτητο να συνδυαστούν τριμηνιαίες έρευνες για δύο χρόνια (1997, 1998). Ακόμα τα επίπεδο της αξιοπιστίας παραμένει κατά κάποιο τρόπο αβέβαιο.

Σε ότι αφορά τους αλλοδαπούς ταξιδιώτες οι ετήσιες έρευνες για τους αλλοδαπούς επισκέπτες που περιλαμβάνουν τις συνεντεύξεις σε όλα τα σημαντικά σημεία εισόδου, χρησιμοποιήθηκαν αεροδρόμια και τερματικά πορθμείων. Η έρευνα αυτή καλύπτει τόσο τα επαγγελματικά όσο και τα ταξίδια αναψυχής και καταγράφονται σε πολλές εκθέσεις (για παράδειγμα Haukeland and Rideng 2000, Jacobsen 1999). υπάρχουν προβλήματα όμως όταν πρέπει να προσδιοριστεί η διανομή για κάθε περιφέρεια ανά τύπο υποδομής. Ο εισερχόμενος τουρισμός κυριαρχείται από ταξίδια που περιλαμβάνουν πολλούς νομούς και είναι αδύνατο να καταγραφεί ο ακριβώς αριθμός των ημερών που ξοδεύεται σε κάθε νομό. Όμως αν εξετάσουμε τα γεωγραφικά μοτίβα των ταξιδιών και τη χωρητικότητα των camping, τον αριθμό των δευτέρων κατοικιών κλπ σε κάθε νομό έχουμε φτάσει σε αρκετά καλούς προσδιορισμούς σχετικά με τη διανομή των διανυκτερεύσεων ανά τύπο υποδομών. Οι στατιστικές των ξενοδοχείων, οι οποίες είναι αξιόπιστες και σε επίπεδο νομών παρέχει την τελική δικλείδα για τη λήψη ορθών στοιχείων για σχετικά με την τουριστική κατανάλωση.

– Στοιχεία κατανάλωσης

Στοιχεία για την τουριστική κατανάλωση είναι επίσης διαθέσιμα από τις σχετικές έρευνες. Οι νορβηγικές μελέτες που χρησιμοποιήθηκαν στην κύρια εργασία των ΠΛΤ (Haukeland and Grue 1996) καθώς και άλλες μελέτες (Frognfeldt and Onshus 1996, Jean-Hansen 1996) κάνουν σαφές ότι η συνολική κατανάλωση όπως και η διανομή εξαρτάται από πλήθος μεταβλητών. Οι πιο σημαντικές είναι

³ Οδηγία συμβουλίου 95/57/EC της 23^{ης} Νοεμβρίου 1995, για τη συλλογή στατιστικών πληροφοριών στον τομέα του τουρισμού.

ο τύπος των διακοπών (που χαρακτηρίζεται από τον τύπο της υποδομής) και πολύ σημαντική για τους υπολογισμούς των ΠΛΤ ο τύπος του προορισμού επίσκεψης. Τα δείγματα των επισκεπτών των ερευνών πρέπει να είναι μεγάλα προκειμένου να έχουμε αντιπροσωπευτικά δεδομένα για τις μεταβλητές αυτές.

Το γεγονός αυτό είναι προφανές ότι αποτελεί αδυναμία των νορβηγικών στατιστικών. Το πιο σημαντικό πρόβλημα είναι να συλλεχθούν στοιχεία κατανάλωσης που είναι αντιπροσωπευτικά τόσο για τις περιφέρειες όσο και για τον τύπο της υποδομής. Το αυθεντικό υλικό προσδιορίζει τρεις διαφορετικούς τύπους προορισμών (πόλεις, κωμοπόλεις, αγροτικές περιοχές). Στην εργασία μας για τους ΠΛΤ κάθε δήμος πρέπει να συνδεθεί με ένα από τα τρία αυτά χαρακτηριστικά, και να καθιερωθεί για κάθε νομό ένα κεφάλαιο με τον τύπο του προορισμού.

7.4 Η τουριστική κατανάλωση σε περιφερειακό επίπεδο: αποτελέσματα από τους ΠΛΤ

– Η μεθοδολογία

Ο δορυφόρος λογαριασμός τουρισμού προσδιορίζει την κατανάλωση για περισσότερα από εκατό διαφορετικά προϊόντα. Κάποια από αυτά τα προϊόντα διανέμονται με το ίδιο περιφερειακό κλειδί όπως και η παραγωγή των προϊόντων στον ΠΛΤ. Άλλα ομαδοποιούνται και διανέμονται σύμφωνα με τους περιφερειακούς δείκτες κατανάλωσης. Μια ολοκληρωμένη λίστα με τα κλειδιά διανομής των προϊόντων θα παρουσιαστεί πολύ περιεκτικά στο έγγραφο αυτό, αλλά θα παρουσιαστούν στην τελική αναφορά του προγράμματος (σε εξέλιξη). Εδώ θα περιοριστούμε να δώσουμε μια λίστα των κύριων μεταβλητών που εφαρμόστηκαν στην μεθοδολογία μας.

Χρησιμοποιούμε τρεις κύριους τύπους δεικτών για την διανομή της κατανάλωσης ανά περιφέρεια:

- Εθνικοί περιφερειακοί λογαριασμοί
- Διανυκτερεύσεις
- Συνδυασμός των διανυκτερεύσεων και των στοιχείων των ερευνών (υπολογιζόμενη διανομή)

- Εθνικοί περιφερειακοί λογαριασμοί

Η μέθοδος αυτή υπονοεί ότι η διανομή της παραγωγής ισοδυναμεί με την διανομή της κατανάλωσης. Για κάποια από τα τουριστικά προϊόντα η προσφορά για την τουριστική κατανάλωση χρησιμοποιείται κατά 100%. Η παραγωγή της βιομηχανίας αποτελεί την παραγωγή που διανέμεται στην τουριστική κατανάλωση. Για κάποιες από αυτές τι βιομηχανίες, όπως τα ξενοδοχεία, η έδρα του παραγωγού αποτελεί την περιφέρεια όπου πραγματοποιείται η κατανάλωση. Κάποιες μεταφορικές δραστηριότητες, όπως οι αεροπορικές, έχουν περιφερειοποιηθεί από τους μέσους των κυκλοφοριακών δεικτών, δίνοντας έναν αποδεκτό δείκτη για την διανομή της κατανάλωσης. Ο πίνακας 2 παρουσιάζει την περίπτωση των προϊόντων ή των ομάδων κατανάλωσης.

Πίνακας 2. προϊόντα που καταναλώνονται κυρίως από τουρίστες

	Παραγωγή	Εισαγωγές	Συνολική προσφορά	A	H	E	Τουριστική Κατανάλωση	Σε % της παραγωγής
Υπηρεσίες ξενοδοχείων	7889	0	7889	3038	1959	2426	7423	94,01
Υπηρεσίες camping	721	0	721	346	375	0	721	100,00
Άλλες υποδομές	345	0	345	176	169	0	345	100,00
Σιδηροδρομικές μεταφορές	1498	82	1580	261	836	75	1254	83,71
Μεταφορές με λεωφορείο	623	0	623	40	563	20	623	100,00
Θαλάσσιες και ακτοπλοϊκές επιβατικές μεταφορές, εσωτερικού	494	0	494	226	247	0	473	95,75
Θαλάσσιες και ακτοπλοϊκές επιβατικές μεταφορές, εξωτερικού	2895	149	3044	110	330	925	2813	97,17
Αεροπορικές μεταφορές	12271	1184	13455	203	3284	7223	12273	100,52
Διαχειριστές ταξιδιών	7370	0	7370	0	7370	0	7370	100,00
Σύνολο	33440	1415	34855	4400	15133	10669	33295	97,70

– **Διανυκτερεύσεις επισκεπτών**

Πρόβλημα στην χρησιμοποίηση των διανυκτερεύσεων των επισκεπτών σαν κλειδί διανομής αποτελεί το γεγονός ότι αγνοείται η ύπαρξη διαφορετικών υπηρεσιών στέγασης που διαφέρουν στην τιμή ενώ το επίπεδο της τουριστικής κατανάλωσης εξαρτάται άμεσα από την επιλογή των υπηρεσιών στέγασης. Στην περίπτωση μας όμως υπάρχει μια εξαίρεση, οι δαπάνες των τοπικών βιομηχανιών για επαγγελματικά ταξίδια στην Νορβηγία (Ε). Αυτό συμβαίνει εξ' αιτίας της παραδοχής των ΔΛ, ότι τα άτομα που ταξιδεύουν με δαπάνες της εταιρίας τους, διαμένουν σε ξενοδοχεία οπότε έχουμε τι ίδιο επίπεδο καταναλωτικών δαπανών. Αυτό σημαίνει ότι κάθε διανυκτέρευση θα δημιουργήσει τις ίδιες καταναλωτικές δαπάνες και γι' αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν κλειδί διανομής.

– **Συνδυασμός των στοιχείων των διανυκτερεύσεων και των ερευνών (υπολογιζόμενη διανομή)**

Για την κατανάλωση των υπόλοιπων προϊόντων συγκριτική μέτρηση αποτελεί η διανομή των υπηρεσιών στέγασης, που μετριέται σε διανυκτερεύσεις. Το πρόβλημα είναι ότι αυτή η πληροφόρηση δεν είναι ικανοποιητική όπως το κλειδί διανομής για την τουριστική κατανάλωση. Αυτό συμβαίνει γιατί οι διαφορετικές υπηρεσίες στέγασης δημιουργούν διαφορετικά είδη κατανάλωσης. Χρησιμοποιώντας τα αποτελέσματα των υπηρεσιών στέγασης σημαίνει ότι υποθέτουμε ένα σταθερό ένα σταθερό επίπεδο καταναλωτικών δαπανών ανεξάρτητο από τον τύπο των υπηρεσιών στέγασης που χρησιμοποιούν οι τουρίστες. Επιπλέον, ότι οι τιμές των υπηρεσιών στέγασης από μόνες τους, για παράδειγμα το δωμάτιο ενός ξενοδοχείου, θα ποικίλει εξαρτώμενο από τις κατηγορίες/ το σκοπό της επίσκεψης, κάνει τις διανυκτερεύσεις μια επιλογή μη-προτίμησης.

Για να είμαστε σε θέση να χρησιμοποιήσουμε τα στοιχεία των διανυκτερεύσεων σε πλήρη έκταση, χρειαζόμαστε δεδομένα του επιπέδου κατανάλωσης και του περιεχομένου της κατανάλωσης για διαφορετικές κατηγορίες υπηρεσιών

στέγασης. Επιλέξαμε να συνδυάσουμε τα στοιχεία των διανυκτερεύσεων με τα στοιχεία των ερευνών για το επίπεδο και το περιεχόμενο της κατανάλωσης. Πολλαπλασιάζοντας τις διανυκτερεύσεις με τα επίπεδα κατανάλωσης μας δίνει ένα επίπεδο διαφορετικών κατηγοριών κατανάλωσης για κάθε περιφέρεια, μια υπολογισμένη διανομή των καταναλωτικών ομάδων στους ΔΛ.

Μια επιπλέον διαμάχη για την διεκπεραίωση αυτού του υπολογισμού είναι ότι θέλουμε να διαχωρίσουμε την κατανάλωση των αλλοδαπών νοικοκυριών από τις δαπάνες των αλλοδαπών βιομηχανιών. Τέτοιου είδους πληροφόρηση δεν είναι διαθέσιμη στους ΔΛ, διαθέτουμε όμως στοιχεία διανυκτερεύσεων των δύο αυτών διαφορετικών κατηγοριών που επιθυμούμε να χρησιμοποιήσουμε. Χρησιμοποιώντας τη διανομή των υπολογιζόμενων αποτελεσμάτων θα μπορούμε να διαχωρίσουμε τις δύο ομάδες υποδομών στέγασης. Ο υπολογισμός μας παρέχει ια διανομή ανάμεσα στις δύο κατηγορίες των αλλοδαπών τουριστών.

– Αποτελέσματα

Το πρώτο πρόβλημα είναι ότι ο υπολογισμός του επιπέδου κατανάλωσης σε εθνικό επίπεδο δεν εναρμονίζεται με το επίπεδο των ΔΛ. Το κύριο πρόβλημα είναι πιθανών η αξιοπιστία των στοιχείων των ερευνών (βλέπε 3.2). εντούτοις το επίπεδο των ΔΛ θεωρείται σαν συγκριτική μέτρηση επιδόσεων.

Σε αντίθεση με το γεγονός ότι ο υπολογισμός του επιπέδου της κατανάλωσης προκύπτει σε ένα διαφορετικό επίπεδο από ότι στους ΔΛ, ο συνδυασμός των στοιχείων μας παρέχει χρήσιμες πληροφορίες. Χρησιμοποιούμε την περιφερειακή διανομή της υπολογιζόμενης κατανάλωσης σαν κλειδί διανομής σύμφωνα με την κατανάλωση των ομάδων από τους ΔΛ.

– Τελική διανομή

Τα αποτελέσματα για τους περιφερειακούς ΔΛ παρουσιάζονται στους τρεις πίνακες που ακολουθούν. Αυτοί βασίζονται σε πρωταρχικά αποτελέσματα για τις

υποδομές και γι αυτό το λόγο δεν θεωρούνται τελικά. Η τελική διανομή θα υποστεί κάποιες μικρές αλλαγές κυρίως στην περιφέρεια της Oppland.

Πίνακας 3. Τουριστική κατανάλωση χαρακτηριστικών τουριστικών προϊόντων.

Εκατομμύρια Νορβηγικές κορώνες

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Τουριστική κατανάλωση χαρακτηριστικών τουριστικών προϊόντων				ΣΥΝΟΛΟ
	ΑΝ	ΑΕ	Η	Ε	ΑΝ+ΑΕ+Η+Ε
Ostfold	123	29	433	87	673
Akershus	902	592	3003	4646	9142
Oslo	941	1824	1560	1494	5819
Hendmark	301	68	844	99	1311
Oppland	526	236	2367	268	3397
Buskerad	382	172	1565	244	2363
Vestfold	143	65	871	270	1349
Telemark	214	78	1150	192	1634
Aust-Agder	164	58	475	120	817
Vest-Agder	205	73	749	275	1302
Rogaland	438	362	1183	902	2886
Hordaland	913	387	1319	987	3607
Song og Fj.	392	95	682	143	1312
More og R.	300	97	895	333	1625
Sor- Tr. lag	268	98	1350	290	2006
Nord- Tr. lag	106	47	497	321	971
Nordland	377	162	1285	926	2750
Troms	267	93	676	574	1611
Finnmark	145	46	330	193	713
Σύνολο	7108	4580	21234	12366	45288

Πίνακας 4. Τουριστική κατανάλωση άλλων προϊόντων. Εκατομμύρια Νορβηγικές κορώνες

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Τουριστική κατανάλωση χαρακτηριστικών τουριστικών προϊόντων				ΣΥΝΟΛΟ
	ΑΝ	ΑΕ	Η	Ε	ΑΝ+ΑΕ+Η+Ε
Ostfold	154	12	431	0	597
Akershus	119	47	755	0	921
Oslo	297	880	598	0	1775
Hendmark	520	41	809	0	1371
Oppland	525	170	2332	0	3028
Buskerad	321	107	1450	0	1878
Vestfold	76	9	878	0	963
Telemark	224	45	1113	0	1382
Aust-Agder	167	19	442	0	629
Vest-Agder	242	19	596	0	857
Rogaland	421	142	734	0	1297
Hordaland	695	135	836	0	1667
Song og Fj.	569	55	533	0	1156
More og R.	330	34	643	0	1007
Sor- Tr. lag	203	42	1058	0	1303
Nord- Tr. lag	82	10	331	0	424
Nordland	248	40	745	0	1033
Troms	203	25	344	0	572
Finnmark	130	24	228	0	381
Σύνολο	5525	1856	14858	0	22239
Διαφορά από τον ΔΛ, λόγω του συνυπολογισμού της τουριστικής κατανάλωσης για τρόφιμα στους ΠΔΔ					5079
Από ΔΛ:					17160

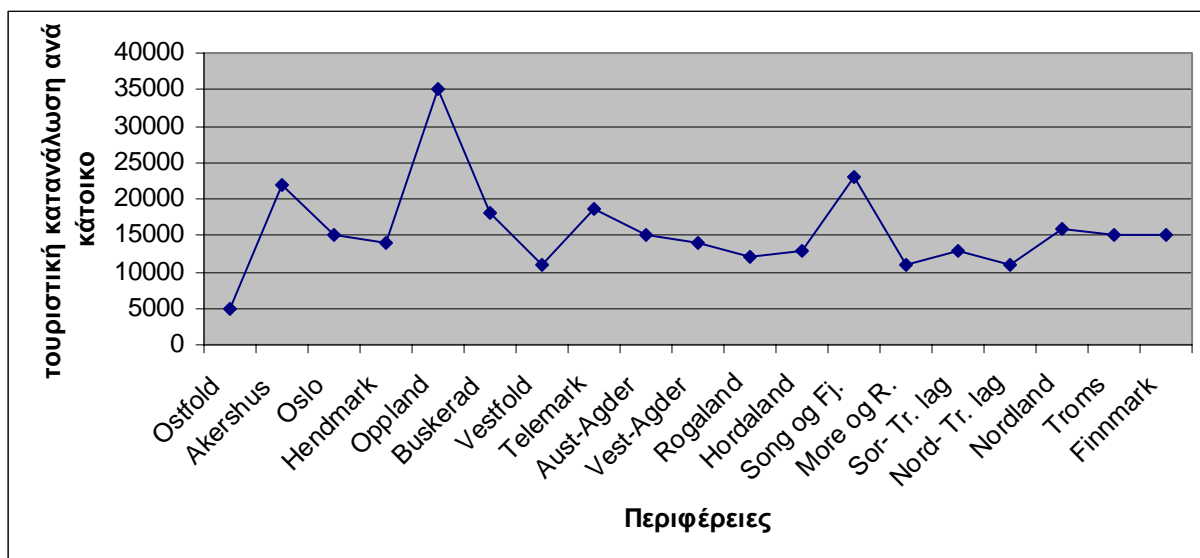
Όπως βλέπουμε από τον πίνακα 5, το Oslo και η επαρχία της Akershus είναι οι μεγαλύτερες αναφορικά με την τουριστική κατανάλωση. Το 26% του συνόλου τοποθετείται στην περιοχή αυτή. Το μισό από το ποσοστό αυτό αφορά σε δαπάνες επαγγελματικών ταξιδιών. Περισσότερο από το 50% των εσωτερικών και μη εσωτερικών δαπανών επαγγελματικών ταξιδιών στη Νορβηγία ξοδεύονται σε αυτήν την περιφέρεια.

Πίνακας 5. συνολική τουριστική κατανάλωση. Εκατομμύρια Νορβηγικές κορώνες 1997

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Τουριστική κατανάλωση χαρακτηριστικών τουριστικών προϊόντων				ΣΥΝΟΛΟ
	ΑΝ	ΑΕ	Η	Ε	ΑΝ+ΑΕ+Η+Ε
Ostfold	277	41	864	87	1269
Akershus	1021	639	3757	4646	10063
Oslo	1238	2704	2158	1494	7594
Hedmark	821	109	1653	99	2682
Oppland	1051	406	4699	268	6425
Buskerud	702	279	3015	244	4241
Vestfold	219	73	1749	270	2312
Telemark	438	123	2263	192	3017
Aust-Agder	331	77	918	120	1446
Vest-Agder	447	92	1345	275	2159
Rogaland	859	503	1918	902	4183
Hordaland	1608	523	2155	987	5273
Sogn og Fj.	961	150	1215	143	2469
More og R.	630	131	1539	333	2632
Sor- Tr. lag	471	139	2408	290	3308
Nord- Tr. lag	188	57	828	321	1394
Nordland	624	201	2030	926	3782
Troms	471	118	1020	574	2183
Finnmark	274	69	559	193	1095
Σύνολο	12633	6436	36092	12366	67527

Ακριβώς το αντίθετο ισχύει για τις επαρχίες των Hedmark και Oppland. Για τις περιφέρειες αυτές τα ημεδαπά και αλλοδαπά νοικοκυριά καταναλώνουν το κύριο μερίδιο της τουριστικής κατανάλωσης. Οι περιφέρειες αυτές είναι επίσης δύο από τους κυρίαρχους νομούς σύμφωνα με την αξία της τουριστικής κατανάλωσης. Αλλά το επίπεδο αυτό από μόνο του δεν αποτελεί τον μόνο ενδιαφέρον δείκτη. Ένας άλλος τρόπος να τοποθετηθούν τα αποτελέσματα είναι να τα συγκρίνουμε με άλλους δείκτες όπως αυτούς της παραγωγής, της συνολικής κατανάλωσης, του μεγέθους του πληθυσμού κλπ. Το διάγραμμα 2 που ακολουθεί παρουσιάζει την συνολική τουριστική κατανάλωση για κάθε κάτοικο στις 19 περιφέρειες των Oppland, Sogn og Fjordane και Akershus έχουν το υψηλότερο επίπεδο τουριστικής κατανάλωσης ανά κάτοικο που ζει στην περιφέρεια.

Σχήμα 2. τουριστική κατανάλωση ανά κάτοικο σε κάθε νομό. Νορβηγικές κορόνες

– Σύγκριση ΔΛ με ΠΔΛ:

Στους ΠΔΛ η τουριστική κατανάλωση των αλλοδαπών, Α, χωρίζεται σε δύο κατηγορίες:

- ΑΝ, κατανάλωση αλλοδαπών νοικοκυριών
- ΑΕ, δαπάνες αλλοδαπών επιχειρήσεων σε επαγγελματικά ταξίδια

Μια άλλη απόκλιση μεταξύ των ΔΛ και των ΠΔΛ είναι η τουριστική κατανάλωση των ημεδαπών νοικοκυριών.

Οι περιφέρειες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να χρησιμοποιούν ένα σύνολο οδηγών προκειμένου να παράγουν περιφερειοποιημένους εθνικούς λογαριασμούς, όπως παρουσιάζεται στο εγχειρίδιο της Eurostat (1995). Δεν υπάρχει ανάλογο εγχειρίδιο που να σχετίζεται με τους εθνικούς περιφερειακούς λογαριασμούς. Παρ' όλ' αυτά όμως πολλές μεταβλητές μπορούν να προκύψουν από τους εθνικούς περιφερειακούς λογαριασμούς. Η κύρια μεταβλητή που εφαρμόζεται στους εθνικούς οδηγούς για κάθε περιφέρεια καθώς οι περιφέρειες αποτελούν μικρά κράτη. Έτσι για παράδειγμα στους οδηγούς της OECD που χρησιμοποιούμε για τους λογαριασμούς τουρισμού κανόνας αποτελεί ότι η

φυσιολογική κατανάλωση των εσωτερικών τουριστών για φαγητό, δεν ανήκει στην τουριστική κατανάλωση (ανήκουν μόνο οι επιπλέον δαπάνες). Για τους αλλοδαπούς περιλαμβάνονται όλες οι δαπάνες. Εφαρμόζοντας τη μεταβλητή αυτή σε μια περιφέρεια, η κατανάλωση των εσωτερικών τουριστών για φαγητό σε άλλες περιφέρειες του νομού περιλαμβάνεται στην τουριστική δαπάνη όπως και η δαπάνη των αλλοδαπών τουριστών. Προκειμένου να διατηρηθεί ο δεσμός με τους λογαριασμούς τουρισμού σε εθνικό επίπεδο, όλοι οι τουρίστες που διαμένουν στη Νορβηγία πρέπει να ομαδοποιηθούν σαν εσωτερικοί τουρίστες. Η τουριστική κατανάλωση για φαγητό θα είναι παρ' όλ' αυτά διαφορετική. Καθώς ένα μεγάλο μέρος του εσωτερικού τουρισμού διαμένει στις ιδιόκτητες παραθεριστικές κατοικίες, αυτό μπορεί να έχει κάποια σημαντικότητα. Φυσικά, κατηγοριοποιώντας την κατανάλωση για φαγητό σαν τουριστική κατανάλωση σε μια περιφέρεια δεν σημαίνει ότι το φαγητό αυτό παράγεται μέσα στην περιφέρεια, παρ' όλο που το μεγαλύτερο μέρος του σχετικού εμπορίου του ενδεχομένως πραγματοποιείται εκεί.

– Διαχειριστές ταξιδιών

Οι καταγραφή των υπηρεσιών των διαχειριστών ταξιδιών αποτελεί μια κλασσική πρόκληση στους τουριστικούς λογαριασμούς. Στους περιφερειακούς λογαριασμούς της Νορβηγίας, όπως και στους περιφερειακούς λογαριασμούς, υπάρχει μια ακαθάριστη καταγραφή των υπηρεσιών των διαχειριστών ταξιδιών. Ως εκ τούτου το πλήρες ποσό που πληρώνεται για ένα τουριστικό πακέτο αποτελεί την παραγωγή του διαχειριστή ταξιδιών και των εξόδων για μεταφορά, υποδομές στέγασης, γεύματα κλπ, δηλαδή με λίγα λόγια τα στοιχεία που συνθέτουν το τουριστικό πακέτο, αποτελούν ενδιάμεση κατανάλωση για τους διαχειριστές ταξιδιών. Το γεγονός αυτό υπονοεί ότι το προϊόν των τουριστικών πακέτων παράγεται στην περιφέρεια που ο διαχειριστής ταξιδιών εδρεύει, ενώ η κατανάλωση των τουριστικών υπηρεσιών μπορούν να λαμβάνουν μέρος σε άλλες περιφέρειες.

– **Διανομή της παραγωγής στην τουριστική βιομηχανία**

Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο 7.2.2 έχουν χρησιμοποιηθεί κλειδιά διανομής από του εθνικούς ΠΛ για να περιφερειοποιηθεί η παραγωγή των τουριστικών βιομηχανιών. Η διανομή αυτή παρουσιάζονται στον πίνακα 6.

Η πρώτη γραμμή στον πίνακα 6 παρουσιάζει την τουριστική βιομηχανία σύμφωνα με την ακόλουθη λίστα:

1. Ξενοδοχεία και εστιατόρια
2. Μεταφορές μέσω σιδηρόδρομου και προαστιακές μεταφορές
3. Μοτοσικλέτες, λεωφορεία και ταξί
4. Θαλάσσιες και ακτοπλοϊκές επιβατικές μεταφορές εξωτερικού
5. Εσωτερικές θαλάσσιες μεταφορές
6. Αερομεταφορές
7. Δραστηριότητες των ταξιδιωτικών πρακτορείων
8. Ενοικιάσεις μεταφορικού εξοπλισμού
9. Ταινίες και άλλα μέσα ψυχαγωγίας, πρακτορεία ειδήσεων και πολιτιστικές υπηρεσίες
10. Αθλητικές και άλλες δραστηριότητες αναψυχής

Πίνακας 6. Διανομή της παραγωγής των τουριστικών βιομηχανιών σε βασικές τιμές.

Τιμές σε Εκατομύρια NOK

Τουριστική βιομηχανία περιφερειών	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Συνολική παραγωγή τουρ. βιομηχανίας
Ostfold	901	199	252	13	29	0	405	51	423	35	2307
Akershus	2540	284	2006	187	150	9760	1847	268	1131	97	18270
Oslo	7047	2938	1331	1424	152	544	4227	340	3927	87	22516
Hendmark	849	343	359	1	3	0	255	29	467	34	2341
Oppland	1611	229	396	2	5	2	427	6	353	33	3062
Buskerad	1721	577	424	1	1	0	232	63	445	59	3523
Vestfold	1020	63	319	182	84	177	195	65	442	34	2579
Telemark	1071	201	262	26	22	30	148	60	385	27	2231
Aust-Agder	546	34	202	135	7	21	110	17	154	17	1244
Vest-Agder	896	204	272	141	61	177	160	42	438	26	2416
Rogaland	2438	202	721	374	566	1849	502	322	930	53	7956
Hordaland	2957	365	839	694	480	1190	539	166	1035	60	8324
Song og Fj.	816	41	261	5	202	181	130	23	215	8	2082
More og R.	1187	19	337	48	1023	411	198	77	387	20	3706
Sor- Tr. lag	1811	668	591	16	296	82	481	48	799	45	4838
Nord- Tr. lag	548	94	190	5	108	492	81	36	235	25	1812
Nordland	1353	390	498	10	890	1527	110	76	724	25	5602
Troms	1099	0	263	7	655	782	208	29	297	15	3354
Finnmark	479	0	168	1	22	217	69	22	214	7	1198
Extra Regio	0	0	1	0	0	89	80	4	177	0	350
Σύνολο	30889	6852	9690	3271	4954	17531	10900	1742	13176	706	99711

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8.

ΈΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

Στα προηγούμενα κεφάλαια του εγγράφου συζητήσαμε τις απαιτήσεις ως προς τη συνέπεια μεταξύ των ΠΛΤ, των ΔΛΤ και των (περιφερειοποιημένων) εθνικών λογαριασμών. Οι απαιτήσεις αυτές έχουν εκπληρωθεί σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Μεταβλητές και κάποια κύρια αποτελέσματα από τους ΠΛΤ παρουσιάστηκαν παραπάνω. Στο κεφάλαιο αυτό θα συζητήσουμε πως οι επιπτώσεις των αλλαγών στον τουρισμό μπορούν να προσομοιωθούν, μέσω των πληροφοριών από τον ΠΛΤ και ενός μοντέλου προσομοίωσης, παρουσιάζεται επίσης ένα παράδειγμα που βασίζεται στο υπάρχον σύστημα εισροών – εκροών.

8.1 Η επιλογή του μοντέλου (προτύπου)

Σε προηγούμενη πιλοτική έρευνα που πραγματοποιήθηκε πριν την συγγραφή της εργασίας αυτής (Dybedal et al 1999), συζητήθηκαν διαφορετικά μοντέλα προσομοίωσης για την αξιολόγηση του τουρισμού στη Νορβηγία. Ο Dybedal και οι συνεργάτες του συζήτησαν διαφορετικές κατηγορίες μοντέλων (πχ ισορροπία ≠ ανισορροπία), αλλά η εστίαση της συζήτησης αφορούσε σε ποια από τα υπάρχοντα επεκταμένα μοντέλα σε συνδυασμό με τις διαθέσιμες πληροφορίες που θα εισαχθούν μέσα σε αυτά είναι δυνατό να εφαρμοστούν. Τα υπάρχοντα μακροοικονομικά εθνικά μοντέλα της Νορβηγίας είναι τα δύο μοντέλα εισροών – εκροών το REGION (που είναι ένα διαπεριφερειακό πρότυπο) και το PANDA (που είναι ένα ενιαίο περιφερειακό πρότυπο). Και τα δύο αυτά πρότυπα βασίζονται στους πίνακες εισροών – εκροών των περιφερειοποιημένων εθνικών λογαριασμών, όπου βασικό περιφερειακό επίπεδο αποτελεί το επίπεδο των νομών. Η εξωγενής τελική ζήτηση είναι το κύριο συστατικό που κατευθύνει τα μοντέλα αυτά στη πλευρά της ζήτησης.

Στην πιλοτική μελέτη, συζητήθηκαν διάφοροι τρόποι για την τροποποίηση των προτύπων αυτών. Η τουριστική κατανάλωση αποτελεί μια εξωγενής

δραστηριότητα για την περιφερειακή οικονομία. Η τουριστική ζήτηση ορίζει τα αγαθά και τις υπηρεσίες (ένα καταναλωτικό σχέδιο) και χρησιμοποιεί ένα ορισμένο χρηματικό ποσό. Από αυτήν την άποψη, ο τουρισμός αποτελεί μια εξωγενής κατηγορία τελικής ζήτησης. Σε εθνικό επίπεδο οι εγγενείς τουριστική κατανάλωση μπορεί να θεωρηθεί ως μέρος της ιδιωτικής κατανάλωσης και προστίθεται επάνω από το μηδέν (βλέπει κεφάλαιο 3.1). Περιφερειακά η τουριστική κατανάλωση που προέρχεται από την ίδιο έθνος αλλά από άλλες περιφέρειες είναι εξωγενής για την οικονομία. Παρ' όλ' αυτά σε έναν διαπεριφερειακό κόσμο, οι εγγενείς τουριστική κατανάλωση κατά τη διάρκεια του ταξιδιού μπορεί να θεωρηθεί ενδογενής για τις επισκεπτόμενες περιφερειακές οικονομίες.

– Τροποποιώντας τα υπάρχοντα πρότυπα

Στην πιλοτική έρευνα, συζητήθηκαν διάφοροι τρόποι για την τροποποίηση των υπάρχοντων προτύπων. Καθώς η τουριστική κατανάλωση των αλλοδαπών τουριστών αποτελεί μια κατηγορία τελικής ζήτησης, η κατανάλωση αυτή πρέπει σε κάθε περίπτωση να υπολογίζεται έξω από τον πυρήνα εισροών – εκροών του μοντέλου (από αυτήν την άποψη εξωγενής στην οικονομία). Αυτό φυσικά δεν υπονοεί ότι οι προσπάθειες της πολιτικής και του μάρκετινγκ που κατευθύνονται προς την αύξηση του αριθμού των αλλοδαπών τουριστών, και του χρηματικού ποσού που ξοδεύουν σε μια περιφέρεια, είναι άσκοπες. Υπονοεί απλά ότι τα μοντέλα αυτά δεν είναι κατασκευασμένα για να απαντήσουν στο ερώτημα πως λειτουργούν οι προσπάθειες αυτές. Ο εξωγενής χαρακτήρας της τουριστικής κατανάλωσης των αλλοδαπών τουριστών είναι σχετική και με τα δύο περιφερειακά μοντέλα.

Το δεύτερο ερώτημα ήταν με ποιο τρόπο θα υπολογιζόταν η τουριστική κατανάλωση των ημεδαπών σε άλλους νομούς. Το PANDA είναι ένα ενιαίο περιφερειακό πρότυπο όπου όλες οι δραστηριότητες εκτός της περιφέρειας είναι εξωγενείς. Στο διαπεριφερειακό πρότυπο REGION, υπάρχουν ποικίλοι τρόποι να διαχειριστεί κανείς την εθνική τουριστική κατανάλωση. Ο απλούστερος τρόπος είναι να διαχειριστεί σαν εξωγενής όπως στο PANDA. Ένας άλλος τρόπος είναι

να που περιλαμβάνεται σε αυτό είναι να αφήσει την τουριστική κατανάλωση του νομού να εξαρτηθεί από τα εισοδηματικά επίπεδα σε άλλους νομούς. Κάτι τέτοιο παρ' όλ' αυτά σημαίνει την διευκρίνιση διάφορων άλλων εξισώσεων του προτύπου.

Το τελικό ερώτημα παραμένει το πώς θα διευκρινιστούν οι δραστηριότητες των τουριστικών βιομηχανιών όπου οι τουριστική κατανάλωση είναι σημαντική. Και αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με δύο τρόπους. Ο πρώτος είναι να τροποποιηθεί ο πυρήνας του εισροών – εκροών των μοντέλων διευκρινίζοντας νέες εξισώσεις τουριστικών βιομηχανιών. Ένας άλλος και απλούστερος τρόπος (αλλά όχι τόσο ακριβής) είναι να κατασκευαστεί ένα υπο- μοντέλο όπου οι τουριστικές δραστηριότητες θα διαχωρίζονται από τις μη τουριστικές δραστηριότητες.

Το ερευνητικό συμβούλιο δεν ενδιαφέρεται στην οικονομική του εργασία για την τροποποίηση των υπάρχοντων μοντέλων. Παρ' όλ' αυτά δεν γίνεται ακριβώς έτσι. Οι μεταβλητές που αφορούν στην τροποποίηση αυτή παρουσιάζονται εδώ όπως και στην εργασία των Dybedal et al (1999) σε μικρότερη έκταση. Παρ' όλ' αυτά το ερευνητικό συμβούλιο ενδιαφέρθηκε στην χρησιμοποίηση των ΠΛΤ για την προτυποποίηση του σκοπού μας, με έναν τρίτο τρόπο.

– Ο τρίτος τρόπος

Τα πρότυπα που υπολογίζουν τις επιπτώσεις από τις τουριστικές δραστηριότητες θα χρησιμοποιηθεί για την ανάλυση της σημαντικότητας του τουρισμού για τις περιφερειακές οικονομίες. Το επίπεδο των νομών είναι μονό ένα στην ιεραρχία των περιφερειών. Τα μικρότερα περιφερειακά επίπεδα όπως για παράδειγμα το επίπεδο των δήμων ή των ομάδων των δήμων αποτελούν επίσης σημαντικές περιφέρειες. Η πιλοτική μελέτη (Dybedal et al 1999) για το λόγο αυτό πρότεινε να χρησιμοποιηθεί ένα σχετικό ενιαίο οικονομικό μοντέλο το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον υπολογισμό των πολλαπλασιαστών του τουρισμού σε διαφορετικά περιφερειακά επίπεδα κάτω από το επίπεδο των νομών. Η πληροφόρηση από τους εθνικούς περιφερειακούς λογαριασμούς και τους ΠΛΤ προτάθηκε ως η βασική πληροφόρηση για τον υπολογισμό αυτών των

πολλαπλασιαστών. Όμως η πιλοτική μελέτη πρότεινε ένα σχετικά ευέλικτο μοντέλο όπου οι επιπλέον πληροφορίες συλλέγονται τοπικά και μπορούν να εφαρμοστούν άμεσα, αντικαταστάοντας τις κατάλληλες πληροφορίες από τους ΠΛΤ και / ή από του περιφερειακούς εθνικούς λογαριασμούς. Αντικαταστάοντας τις υπάρχουσες πληροφορίες θα έχουμε καλύτερους προσδιορισμούς για τους τοπικούς πολλαπλασιαστές, αλλά αυτό είναι περισσότερο δαπανηρό από τα εφαρμοσμένα υπάρχοντα δεδομένα.

– Η τελική απόφαση

Η πιλοτική μελέτη κατέληξε προς τους διατιθέμενους πόρους για την ανάπτυξη ενός ΠΛΤ, καθώς και στην ανάπτυξη ενός απλού οικονομικού μοντέλου (‘ο τρίτος τρόπος’), αλλά όχι στην τροποποίηση των υπάρχοντων μοντέλων που χρησιμοποιούνται στους ΠΛΤ. Όμως μέρη του σχετικά ευέλικτου συστήματος (PANDA), μπορεί να αντικαταστήσει τον τρίτο τρόπο. Παρ’ όλ’ αυτά εστίασαμε στην κατασκευή ενός προ- μοντέλου για την τουριστική κατανάλωση σε κάθε νομό. Οι τρεις (τέσσερις) κατηγορίες του σχεδίου της τουριστικής κατανάλωσης μπορεί να χρησιμοποιηθούν σαν εξωγενείς τελικές κατηγορίες ζήτησης, και το πρότυπο των εισροών- εκροών για κάθε νομό στο PANDA σαν τον πυρήνα του μοντέλου.

8.2 Ένα παράδειγμα προσομοίωσης

Σ’ αυτό το μέρος θα δείξουμε πως οι περιφερειακές επιπτώσεις από τις αλλαγές του τουρισμού μπορούν να υπολογιστούν χρησιμοποιώντας πληροφορίες από τους ΠΛΤ και τον πυρήνα των εισροών- εκροών του μοντέλου PANDA. Πληροφορίες για την τουριστική κατανάλωση σε μια περιφέρεια δίνονται στο σχήμα του πίνακα που ακολουθεί:

	Αλλοδαποί επισκέπτες	Αλλοδαποί επισκέπτες επαγγελματικού σκοπού	Ημεδαποί επισκέπτες	Ημεδαποί επισκέπτες επαγγελματικού σκοπού	Όλοι οι τουρίστες
Χαρακτηριστικά τουριστικά προϊόντα (διάφορα)					
Άλλα προϊόντα (διάφορα)					
Σύνολο					

Η τουριστική κατανάλωση ανά κατηγορία δίνεται σε νορβηγικές κορώνες (βλέπε προηγούμενα κεφάλαια), και διαιρείται ανάμεσα σε πλήθος τουριστικών προϊόντων και πλήθος άλλων προϊόντων. Καθώς η βάση του μοντέλου PANDA τοποθετείται το 1992 και ο ΠΛΤ από το 1997 έχουμε παρατηρήσει μόνο την διανομή της κατανάλωσης ανά προϊόντα. Επιλέξαμε επίσης να περιορίσουμε την προσομοίωση στην κατηγορία ‘όλοι οι τουρίστες’, από το να παρατηρήσουμε κάθε κατηγορία τουριστών. Η τουριστική κατανάλωση θεωρείται ως εξωγενής στην περιφερειακή οικονομία.

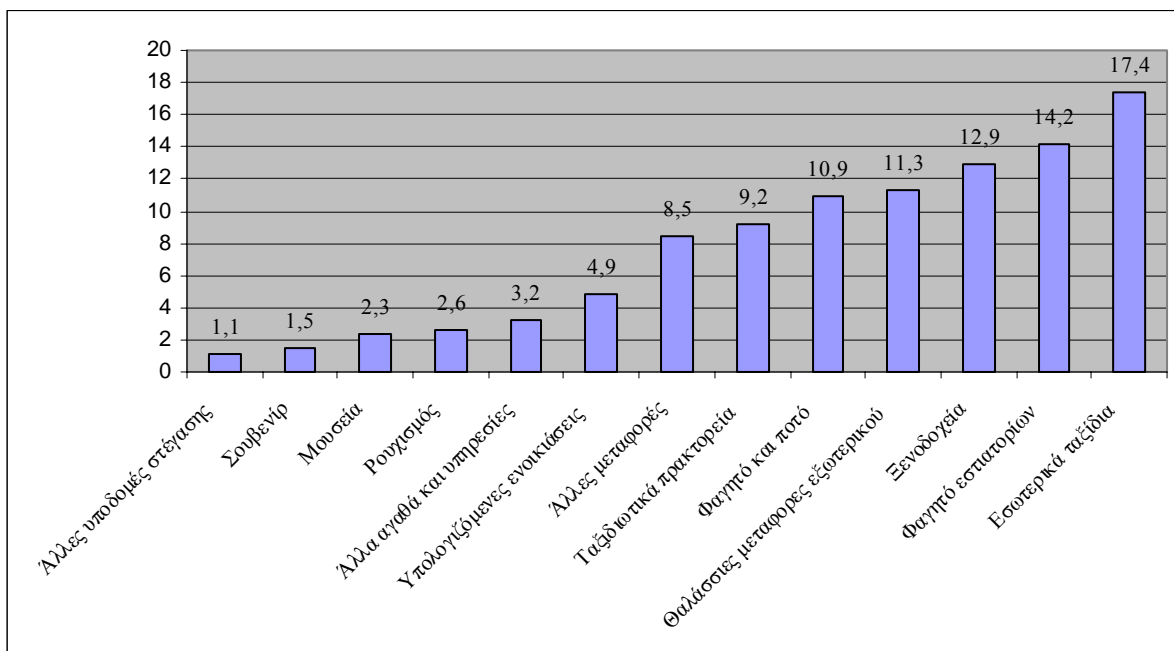
Δίνοντας στο PANDA ενιαία περιφερειακή υποδομή έπρεπε να επιλέξουμε έναν νομό. Επιλέχτηκε η Hordaland καθώς αποτελεί μια τυπική τουριστική περιφέρεια στην δυτική ακτή με φιόρδ και βουνά ενώ επίσης αποτελεί την δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Νορβηγίας⁴. Δίνοντας τη διανομή για την τουριστική κατανάλωση όλων των τουριστών για τα χαρακτηριστικά τουριστικά προϊόντα παρατηρήσαμε μια αύξηση της τάξεως του 10% στην τουριστική κατανάλωση της Hordaland (500 εκ. Νορβηγικές κορώνες, τιμές 1992).

Το μοντέλο PANDA αποτελεί ένα μοντέλο εισροών –εκροών διαιρεμένο σε τομέα ανά τομέα. Η εξωγενής τελική ζήτηση οδηγεί την περιφερειακή οικονομία κάτω από την υπόθεση ότι δεν υφίστανται όρια χωρητικότητας στην οικονομία.

⁴ Παρόμοιες προσομοιώσεις μπορούν φυσικά να γίνουν για οποιαδήποτε περιφέρεια της Νορβηγίας

Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχουν περιορισμού από την πλευρά της προσφοράς και οι πηγές χρησιμοποιούνται σαν αλλαγές της (τελικής) ζήτησης. Δίνοντας μια εξωγενής αύξηση στην τελική ζήτηση (πχ τουριστική κατανάλωση), η τοπική οικονομία αποκρίνεται παράγοντας περισσότερο. Αυτό οδηγεί σε αυξημένη εργασία, αυξημένη ζήτηση για ενδιάμεσες διανομές (στην τοπική / περιφερειακή οικονομία και εισαγωγές από άλλα μέρη του νομού και από το εξωτερικό⁵). Τα συνολικά αποτελέσματα είναι το αθροιστικό σύνολο της αρχικής ώθησης και των δευτεροβάθμιων και των προσκληθέντων ωθήσεων (ο πολλαπλασιαστική παραγωγής). Δεν υποτίθεται καμία crowding out των μηχανισμών ή των αποτελεσμάτων των τιμών. Αυτό υπονοεί ότι το μοντέλο περιγράφει μια οικονομία καλύτερη σε περιόδους υψηλής ανεργίας από τις τιμές σχετικά χαμηλής ανεργίας και κατά συνέπεια μπορεί κανείς να αποκαλέσει τον πολλαπλασιαστική παραγωγής σαν έκφραση της παραγωγικής δυνατότητας του νομού για κάθε επιπλέον Νορβηγική κορώνα που ξοδεύεται από τους τουρίστες.

Διάγραμμα 3: Συνολική τουριστική κατανάλωση ανά κατηγορία. Ποσοστό επί του συνόλου, Hordaland 1997.

⁵ Περιφερειακά 'αυτό-επαρκή ποσοστά' εκτιμώνται από τα στοιχεία του έτους αναφοράς του μοντέλου

Στο παραπάνω διάγραμμα παρουσιάζεται η διανομή της τουριστικής κατανάλωσης στην Hordaland ανά κατηγορία προϊόντων. Σχεδόν 6 δις. NOK ξοδεύτηκαν συνολικά από τουρίστες στην Hordaland το 1997. η κυριαρχία της κατανάλωσης παρατηρείται στις μεταφορές στο φαγητό και στη στέγαση ή αλλιώς στις μετακινήσεις την διατροφή και τον ύπνο. Μόνο ένα μικρό μέρος των χρημάτων ξοδεύτηκαν σε σουβενίρ και μουσεία.

Κατά την προσομοίωση θεωρήσαμε ένα ποσοστό αυτό – επάρκειας της τάξεως του 100% για την τουριστική κατανάλωση στη Hordaland. Αυτό σημαίνει ότι όλα τα χρήματα που ξόδεψαν οι τουρίστες στην Hordaland ξοδεύτηκαν στη Hordaland. Για τις ενδιάμεσες διανομές όμως τα ποσοστά αυτό- επάρκειας ποικίλουν. Αυτό σημαίνει ότι οι βιομηχανίες παραγωγής στη Hordaland δεν είναι σε θέση να παράγουν τίποτα που ζητείται μέσα στο νομό και μόνο ένα μέρος των ενδιάμεσων διανομών προέρχονται από τις βιομηχανίες μέσα στον νομό. Τα ποσοστά αυτό- επάρκειας ποικίλουν ουσιαστικά: για κάποια προϊόντα είναι μηδέν, και για κάποια άλλα 00 τις εκατό. Δεν θα συζητήσουμε τις λεπτομέρειες εδώ.

Επιπλέον έπρεπε να κωδικοποιήσουμε ξανά τα τουριστικά προϊόντα ώστε να αρμόζει στους τριάντα τομείς εισόδου – εξόδου του πίνακα του μοντέλου PANDA. Η κωδικοποίηση δεν είναι συνολικά ακριβής γιατί τα επίπεδα συνάθροισης των προϊόντων δεν είναι εντελώς συγκρίσιμα, αλλά είναι ακριβής κατά 90 τις εκατό.

Έχουμε κάνει δύο προσομοιώσεις στο μοντέλο. Η πρώτη είναι η εναλλακτική βάση, όπου τα ποσοστά αύξησης για την εξωγενής τελική ζήτηση είναι σύμφωνα με τα ποσοστά αύξησης του κυβερνητικού μακροχρόνιου προγράμματος (Johansen et al 1993). Η δεύτερη βασίζεται στην ίδια υπόθεση αλλά προσθέσαμε την εξωγενής αλλαγή στην τουριστική κατανάλωση 500 εκατομμυρίων NOK (μια αύξηση 10 τις εκατό), όπου η διανομή της ζήτησης ακολουθεί το σχέδιο του πιο πάνω σχεδιαγράμματος. Μια αύξηση 500 εκ. NOK είναι ένας φανταστικός αριθμός αλλά μπορεί να γίνει πραγματικός αν οι Νορβηγοί τουρίστες αυξήσουν τα ταξίδια τους στη Hordaland ή αν οι αλλοδαποί τουρίστες αυξήσουν τα ταξίδια τους εκεί. Ένα πλήθος παραγόντων επηρεάζουν την επιλογή των τουριστών ως προς τον προορισμό, όπως για παράδειγμα τα υψηλά εισοδήματα αλλάζουν τις

προτιμήσεις (λόγω των προσπαθειών του μάρκετινγκ), αλλαγές στις ισοτιμίες, ο αριθμός των επαγγελματικών συνεδρίων και άλλα. Δεν θα τα συζητήσουμε αυτά εδώ εκτός του σημείου ότι ο τουρισμός αποτελεί ένα σημαντικό κεφάλαιο για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές και τις επιχειρήσεις αλλά ο ανταγωνισμός ανάμεσα σε διαφορετικές περιφέρειες είναι μεγάλος.

Δίνοντας άμεση αύξηση στην τουριστική κατανάλωση και το σχέδιο σύμφωνα με το οποίο οι τουρίστες ξοδεύουν τα χρήματά τους, μπορεί κανείς να υπολογίσει τις έμμεσες και προκληθείσες επιπτώσεις μέσα από τη δομή εισροών – εκροών του PANDA. Δίνοντας τη γραμμική δομή στο μοντέλο μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι οι επιπτώσεις θα είναι παρόμοιες αν η αλλαγή στην τουριστική κατανάλωση ήταν στην πραγματικότητα ήταν αρνητική. Η διαφορά ανάμεσα σε στις δύο προσομοιώσεις δείχνει τις επιπτώσεις από τις αλλαγές στον τουρισμό άμεσα και έμμεσα.

Οι προσομοιώσεις βασίζονται στην παραδοχή ότι η παραγωγή που βασίζεται στους πόρους και η παραγωγή των δημοσίων υπηρεσιών καθορίζονται έξω από τον πυρήνα εισροών – εκροών του μοντέλου. Με άλλα λόγια: η παραγωγή σε αυτές τις βιομηχανίες εν επηρεάζονται σε μεγάλη έκταση από τη ζήτηση μέσα στην περιφέρεια και επομένως όχι από τις αλλαγές στην περιφερειακή ζήτηση. Για κάποιες από αυτές τις βιομηχανίες, η παραγωγή βασίζεται σε πολιτικές αποφάσεις ενώ η παραγωγή άλλων βασίζεται στους πόρους και τις αγορές εκτός της περιφέρειας. Στον πίνακα 7 οι βιομηχανίες η υπόθεση της παραγωγής καθορίζεται εξωγενώς σημειώνονται με 'Ε'.

Πίνακας 7: Άμεσες, έμμεσες (συμπεριλαμβανομένων των προκληθέντων) και συνολικές επιπτώσεις για αλλαγή 10 τις εκατό (500 εκ ΝΟΚ – τιμές 992) στην τουριστική κατανάλωση στη Hordaland. ‘Πολλαπλασιαστές’

	Άμεσα	Έμμεσα	Σύνολο	‘Πολλαπλασιαστής’
Αγροτικές		E	0	
Δασικές		E	0	
Αλιευτικές		E	0	
Ιχθυοκαλλιέργειες		E	0	
Μεταλλεία		E	0	
Επεξεργασία ιχθύων		2	2	
Επεξεργασία άλλων τροφίμων		13	13	
Κλωστοϋφαντουργία		1	1	
Ξυλεία		0	0	
Επεξεργασμένη ξυλεία		1	1	
Γραφικά		4	4	
Χημικά		5	5	
Μέταλλα		1	1	
Σιδηρουργία		1	1	
Άλλες κατασκευές		6	6	
Ναυπηγεία		E	0	
Επιπλοποιία		0	0	
Ενέργεια και ύδωρ		6	6	
Κατασκευαστικές		16	16	
Πετρέλαιο και βενζίνη		E	0	
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο	67	23	90	1,33
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	141	7	148	1,05
Εξωτερικές θαλάσσιες μεταφορές	57	18	75	1,33
Εσωτερικές μεταφορές	130	23	153	1,18
Ταχυδρομεία και τηλεπικοινωνίες	0	11	11	
Τράπεζες και ασφάλειες	0	9	9	
Επαγγελματικές υπηρεσίες	25	36	61	2,47
Άλλες ιδιωτικές υπηρεσίες	81	13	94	1,17
Δημοτικές υπηρεσίες		E	0	
Κρατικές υπηρεσίες		E	0	
Επιπτώσεις παραγωγής	500	196	696	1,39

Ο πολλαπλασιαστής στον πίνακα 7 υποδεικνύεται στη βάση του πίνακα (τελευταία γραμμή) στα δεξιά. Υποδεικνύει ότι αν η τουριστική κατανάλωση στη Hordaland αυξηθεί κατά μία μονάδα, η συνολική παραγωγή θα αυξηθεί κατά 1,39. Στην τελευταία στήλη του πίνακα προσθέσαμε τους πολλαπλασιαστές για κάθε τουριστική βιομηχανία. Αυτοί δεν είναι οι πραγματικοί πολλαπλασιαστές: εξαρτώνται από τον παράγοντα διανομής της άμεσης επίπτωσης (αύξηση της

κατανάλωσης), αλλά υποδηλώνει ότι μια αύξηση στην τουριστική κατανάλωση αυξάνει την παραγωγή σε αυτές τις βιομηχανίες περισσότερο από την αρχική αύξηση. Στην πραγματικότητα 120 εκ. NOK των συνολικών έμμεσων και προκληθέντων μπορούν να βρεθούν σε αυτό που έχουμε ορίσει ως τουριστικές βιομηχανίες (βιομηχανίες με άμεσες επιπτώσεις από τον τουρισμό). Με άλλα λόγια, καμία από τις βιομηχανίες αυτές αποτελούν καθαρές τουριστικές βιομηχανίες. Η περισσότερο τουριστική από αυτές, μετρημένη με το λιγότερο μέρος μεταξύ των συνολικών και των επιπτώσεων είναι η βιομηχανία 'ξενοδοχεία και εστιατόρια' όπου οι έμμεσες και προκληθείσες επιπτώσεις είναι μόνο 5 τις εκατό των συνολικών επιπτώσεων. Η τελευταία τουριστική βιομηχανία είναι η βιομηχανία 'επαγγελματικές υπηρεσίες' όπου οι έμμεσες και προκληθείσες επιπτώσεις είναι 147 τις εκατό των συνολικών επιπτώσεων.

Η τουριστική κατανάλωση ορίζεται σαν κατανάλωση υπηρεσιών. Δομικά, οι περισσότερες προκληθείσες επιπτώσεις μπορούν να βρεθούν και μέσα στην παραγωγή υπηρεσιών. Επιπλέον, κάποιες από τις ενδιάμεσες διανομές θα είναι επίσης μεταξύ της τουριστικής και μη τουριστικής παραγωγής υπηρεσιών. Συνολικά, οι περισσότερες από τις δευτερεύουσες επιπτώσεις του τουρισμού μπορούν να βρεθούν μέσα στην παραγωγή υπηρεσιών. Περίπου 140 εκ. NOK από τις δευτερεύουσες επιπτώσεις βρίσκονται σε αυτές τις βιομηχανίες συνολικά. Το υπόλοιπο ποσό των 55 εκ. NOK βρίσκεται μέσα στις κατασκευές (συμπεριλαμβανομένων των κατασκευαστικών). Η διανομή αυτή των δευτερευόντων επιπτώσεων ανάμεσα στις δραστηριότητες είναι συγκρίσιμη με τα αποτελέσματα των προσομοιώσεων των άλλων τύπων των δραστηριοτήτων (βλέπε για παράδειγμα Karistad 2000, Johansen og Nilsen 1999, Freeman and Sultan 1997, Johansen og Onsager 1993, Toresen 1989).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΤΕΛΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Στην εργασία αυτή, παρουσιάσαμε κάποια από τα σημαντικότερα αποτελέσματα της συνεχιζόμενης έρευνας στη Νορβηγία. Ο σκοπός της έρευνας είναι η κατασκευή του συστήματος των περιφερειακών λογαριασμών τουρισμού για τη Νορβηγία και η κατασκευή ενός απλού μοντέλου προσομοίωσης για την ανάλυση των επιπτώσεων από τις αλλαγές του τουρισμού σε περιφερειακό επίπεδο. Η έρευνα θα τελειώσει μέσα στο χρόνο αυτό.

Η εργασία που απομένει είναι συνδέεται κυρίως με την έκδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο έγγραφο αυτό είναι συνοπτικά, αλλά τα τελικά στοιχεία της τουριστικής κατανάλωσης θα ρυθμιστούν. Αυτό απευθύνεται κυρίως στην περιφέρεια της Orpland αλλά το πιθανότερο είναι ότι οι ρυθμίσεις θα είναι συγκρατημένες. Επιπλέον θα αναπτυχθούν πολλαπλασιαστές για κάθε περιφέρεια για την κατασκευή 19 απλών ενιαίων περιφερειακών μοντέλων τουριστικών επιπτώσεων. Τόσο τα μοντέλα όσο και τα στοιχεία και οι εργασίες που θα συγγραφούν θα εκδοθούν κατά τη διάρκεια του φθινοπώρου του 2001.

Η μελλοντική εργασία εξαρτάται από τους χρηματοδοτικούς πόρους. Η παραγωγή των ΔΛ συνεχίζεται για το εθνικό επίπεδο. Η παραγωγή των ΠΛΤ μπορεί να γίνει από κοινού με αυτούς και τους εθνικούς ΠΛ, αλλά επιπλέον χρειαζόμαστε κάποιους δείκτες για τη διανομή (μέρος της) της τουριστικής κατανάλωσης περιφερειακά. Αυτό απαιτεί χρήματα. Η εστίαση στην εργασία των ΠΛΤ έχει τοποθετηθεί στην κατανάλωση περισσότερο απ' ό,τι στην παραγωγή. Η επιπλέον εργασία μπορεί να την τοποθετήσει τόσο και από την πλευρά της παραγωγής. Και αυτό επίσης απαιτεί χρήματα. Η τρίτη εστίαση από την πλευρά των στοιχείων η οποία μπορεί να προκύψει σχετικά ακριβή, θα βελτιώσει τους δείκτες που χρησιμοποιούνται για τη διανομή της τουριστικής κατανάλωσης (και

της παραγωγής των τουριστικών βιομηχανιών) περιφερειακά. Αυτό θα σήμαινε την αύξηση του αριθμού των εναγόμενων σε διαφορετικούς τουριστικούς τόπους και σημεία εισόδου, ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα των στοιχείων που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή των περιφερειακών δεικτών διανομής.

Όταν θα μοντελοποιηθούν τόσο τα δια- περιφερειακά και τα ενιαία περιφερειακά μοντέλα έχουν τη δυνατότητα να βελτιωθούν χρησιμοποιώντας τα στατιστικά στοιχεία των ΠΑΤ όπως παρουσιάστηκαν στο κεφάλαιο 4. Όμως το απλοποιημένο μοντέλο που περιγράφηκε θα χρησιμοποιηθεί για τοπικές και περιφερειακές αναλύσεις των επιπτώσεων του τουρισμού, αν η υπάρχει ζήτηση για τέτοιες αναλύσεις. Το μοντέλο αυτό, ένα για κάθε περιφέρεια μπορεί να τροποποιηθεί με τοπικές και περιφερειακές πληροφορίες που εξαρτάται από την πρόθεση για αμοιβή για την εργασία που απαιτείται για τη συλλογή των πληροφοριών αυτών.

Βιβλιογραφία

- Danmarks Turistrad (1999) *Turismens Økonomiske betydning nationals og regional 1998 (National and regional impacts of tourism, 1998)*. Report.
- Dybedal, P., H. Edvardsen, T.N. Evensen, S. Johansen, K.O. Sørensen og J. Toresen (1999): *Turismens regionale betydning. Et forprosjekt*. (The regional importance of Tourism. A pilot study). Samarbeidsrapport NIBR, Statistics Norway and TØI. Oslo, NIBR.
- Eurostat (1995): *Regional Accounts Methods. Grossvalue-added and gross fixed capital formation by . activity*. Brussels/Luxembourg
- Eurostat (1996): *European System of Accounts ESA 1995*. Brussels/Luxembourg
- Flognfeldt jr., T. and T. Onshus (1996). *Reiselivsundersøkelsen i Ottadalen sommeren 1995 (The tourism survey in Ottadalen in the summer of 1995)*. Lillehammer College, working paper 25/1996.
- Frechtling, D. C. (1994): *Assessing the Economic Impacts of Travel and Tourism - Measuring Economic Benefits*. I: Brent Ritchie, J. R. og C. R. Goeldner (red.): *Travel, Tourism and Hospitality Research*. Second Edition. New York: John Wiley & Sons.
- Freeman, D. and E Sultan (1997): *The Economic Impact of Tourism in Israel: A Multi-Regional Input-Output Analysis*. In *Tourism Economics* 3 (4) pp 341-359.
- Haukeland, J. V. and B. Grue (1996): *Turistenesforbruk i Norgesommeren 1995 (Tourists' expenses in Norway: in the summer of 1995)*. Institute of Transport Economics, Oslo: Report 3.20/1996.

- Haukeland, J. V. and A. Rideng (2000): *Gjestestatistikk 1999. Utenlandske forretnings- og ferlereiser i Norge. (Foreign visitor statistics 1998, business and holiday travels)*. Institute of Transport Economics, Oslo: Report 475/2000.
- Jacobsen, J. K. S. (1999): *U-tenlandsk bilturisme i det nordlige Norge. 1998 (Foreign motor tourism in the north of Norway 1998)*. Institute of Transport Economics, Oslo: Report 439/1999.
- Jean-Hansen, V. (1996): *Forbruksundersøkelser blant vinterturister og norske kurs- og konferansedeltakere (Consumption surveys among winter tourists and Norwegian conference participants)*. Institute of Transport Economics, Oslo: Report 337/1996.
- Johansen, S. og I. Nilssen (1999): *Bruk av PANDA i arbeidet med regionale utviklingsprogrammer. (Using PANDA in Regional Development Programmes)*. SINTEF-rapport STF38 A99612, Trondheim.
- Johansen, S., K. Mohn, J. Mønnesland og K.O. Sørensen (1993): *Regionalisering av beregningsgrunnlaget i Regjeringens Langtidsprogram. (Regionalising Medium and Long Term Economic Projections from the Norwegian Long Term Programme.)*. Samarbeidsrapport NIBR and SSB. Oslo, NIBR.
- Johansen, S. og K. Onsager (1993): *Redusert støtte til landbruket. Regionale virkninger. (Regional Impacts of Reducing Agricultural Support)*. NIBR-rapport 1993:11, Oslo.
- Karlstad, S. (2000): *Elkem aluminium Mosjøen. Regionale konsekvenser av endringer i virksomheten. (Elkem Aluminium. Regional Impacts of Activity Changes.)*. NIBR-prosjektrapport 2000:22, Oslo- Alta.

- OECD (1991): *Manual on Tourism Economic Accounts*. OECD Tourism Committee, Paris
- SNA93: Eurostat, IMF, OECD, UN, World Bank (1993): *System of National Accounts 1993*. Brussels/Luxembourg, New York, Paris, Washington D.C
- Statistics Norway (1998): *Reiselivsstatistikk 1997 (Statistics on Travel 1997)*. Kongsvinger 1998.
- Toresen, J. (1989): *Lavere personbeskatning i Finnmark. Økonomiske ringvirkninger*. (Lower Income Tax in Finnmark. Economic Impacts). NIBR-notat 1989:138, Oslo.

ΜΕΡΟΣ Γ

- ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ, ΣΥΜΦΩΝΑ

ΜΕ ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΙΤΕΠ

- ΕΘΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η δυσκολία μέτρησης και καταγραφής της τουριστικής παραγωγής και κατανάλωσης, ξεκινάει από τη φύση του τουριστικού φαινομένου. Υπό κανονικές συνθήκες μια βιομηχανία ορίζεται ως συγκεκριμένη βιομηχανία από τα προϊόντα που παράγει. Με τον τουρισμό τα πράγματα είναι διαφορετικά, καθώς δεν υφίσταται συγκεκριμένη βιομηχανία (αυτόνομος κλάδος οικονομικής δραστηριότητας) που να αποκαλείται βιομηχανία τουρισμού. Ο τουρισμός δεν είναι μια τυποποιημένη βιομηχανία. Αποτελεί έναν κλάδο που συγκροτείται από πολλούς άλλους κλάδους – βιομηχανίες, οι οποίες εμπλέκονται περισσότερο ή λιγότερο - ανάλογα με τη φύση τους με το τουριστικό φαινόμενο.

Ένα άλλο γνώρισμα του τουρισμού είναι ότι αποτελεί έναν κλάδο χαρακτηριστικό του οποίου δεν είναι τα προσφερόμενα προϊόντα αλλά ο καταναλωτής που τα αγοράζει και τα χρησιμοποιεί. Όμοια όμως προϊόντα προσφέρονται τόσο σε τουρίστες όσο και σε μη τουρίστες, πράγμα που ο παραγωγός – προμηθευτής δεν είναι σε θέση να γνωρίζει. Το γεγονός αυτό δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο την καταγραφή της τουριστικής προσφοράς και ζήτησης καθώς το ίδιο προϊόν μπορεί να αποτελεί τουριστική ή μη τουριστική δαπάνη ανάλογα από το αν αγοράστηκε από τουρίστα ή μη τουρίστα.

Προκειμένου λοιπόν οι μελετητές να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της καταγραφής της τουριστικής δραστηριότητας οικονομικά, και να προχωρήσουν στην κατάρτιση των πινάκων εισροών – εκροών και των λογαριασμών τουριστικής κατανάλωσης, πρέπει να ακολουθήσουν μια συγκεκριμένη μεθοδολογία χρησιμοποιώντας όλα τα διαθέσιμα στοιχεία των εθνικών λογαριασμών, των διαφόρων στατιστικών ερευνών ενώ πρέπει να προχωρήσουν και σε νέες έρευνες προκειμένου να προσεγγίσουν όσο το δυνατόν καλύτερη στατιστική πληροφόρηση, κάτω από την καθοδήγηση των ειδικών εγχειριδίων της ευρωπαϊκής ένωσης (SNA 93 και ESA 95).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10.
ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΠΛΑΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

10.1 Το θεωρητικό πλαίσιο κατάρτισης των ΔΛ

Η έρευνα της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας για τους ελληνικούς εθνικούς δορυφόρους την ποία παρουσιάσαμε στο πρώτο μέρος της εργασίας, αφιερώνει το πρώτο κεφάλαιο στο θεωρητικό υπόβαθρο γύρω από την ανάγκη σύνταξης των δορυφόρων λογαριασμών τουρισμού και διάφορους ορισμούς γύρω από το τουριστικό φαινόμενο και τους τουρίστες. Συγκεκριμένα ξεκινά με τον ορισμό του τουρισμού, την οικονομική συμβολή του και την ανάγκη μέτρησης του τουριστικού φαινομένου. Στη συνέχεια προχωρά στη διάκριση των ταξιδιωτών σε επισκέπτες, τουρίστες, εκδρομείς και λοιπούς ταξιδιώτες, καθώς οι τελευταίοι δεν περιλαμβάνονται στις στατιστικές για τον τουρισμό ενώ γίνεται αναφορά στα τουριστικά κίνητρα και την κατηγοριοποίηση των τουριστών ανάλογα με τον σκοπό της επίσκεψης. Λόγος γίνεται στη συνέχεια τη φύση των συλλεγόμενων πληροφοριών για τον τουρισμό και τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά τους προκειμένου να είναι συμβατά με τα διεθνή πρότυπα κατάρτισης των δορυφόρων, τι ακριβώς αυτοί θα περιλαμβάνουν, τι πληροφόρηση θα παράσχουν καθώς και ποιες πτυχές των οικονομικών δραστηριοτήτων θα καλύπτουν.

Αναφορά γίνεται στο διαχωρισμό των κύριων και των δευτέρων κατοικιών καθώς οι επισκέπτες των τελευταίων θεωρούνται τουρίστες. Αναφέρονται επίσης διάφορες άλλες κατηγοριοποιήσεις τουριστών ανάλογα με τη διάρκεια του ταξιδιού, τον σκοπό της επίσκεψης, αλλά και ανάλογα με τη σχέση τους με τη χώρα αναφοράς δηλαδή σε εσωτερικούς και διεθνείς.

Από την πλευρά της κατανάλωσης οι δαπάνες διαχωρίζονται σύμφωνα με τη γεωγραφική τους κατανομή, σύμφωνα με τον προορισμό των επισκεπτών (εσωτερικός, εισερχόμενος, εξερχόμενος, εγχώριος, διεθνής), ενώ αναφέρονται κατηγορίες δαπανών όπως τελικές και ενδιάμεσες, συνηθισμένες και ιδιαίτερες αλλά και επιγραμματική αναφορά στις δωρεάν υπηρεσίες στέγασης και τις υπηρεσίες που παρέχονται από τα ίδια τα νοικοκυριά. Σύμφωνα με τα παραπάνω χαρακτηριστικά

παρουσιάζονται οι ποσοτικοί δείκτες που απαιτούνται για την κάλυψη των αναγκών μέτρησης της τουριστικής δαπάνης.

Από την πλευρά της προσφοράς γίνεται αναφορά στον καθορισμό των προϊόντων και των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την τουριστική προσφορά, ενώ παρουσιάζεται αναλυτικά ο κατάλογος των προϊόντων και των δραστηριοτήτων ανά κατηγορίες υπηρεσιών. Τέλος γίνεται παρουσίαση των δέκα πινάκων που θα χρησιμοποιηθούν για την σύνταξη των ΔΛ τουρισμού.

10.2 Οι έρευνες και τα αποτελέσματα των ΔΛ

Μετά την παρουσίαση του θεωρητικού προτύπου σύμφωνα με το οποίο θα προχωρήσουν οι έρευνες για την κατάρτιση των ΔΛ, η εργασία προχωρά στην αναφορά των ετήσιων και τριμηνιαίων ερευνών της ΕΣΥΕ για τον τουρισμό από το 1995 και έπειτα. Οι έρευνες επικεντρώνονται στα χαρακτηριστικά των διακοπών για τα ελληνικά νοικοκυριά, στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και τα ταξιδιωτικά γραφεία, στις μεταφορές, στις δραστηριότητες των καταστημάτων προσφοράς φαγητού και ποτών, στις αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες και στο ταξιδιωτικό συνάλλαγμα. Γίνεται επίσης αναφορά στις διαθέσιμες ποσοτικές έρευνες για τον τουρισμό, ενώ γίνεται νύξη για την ανάγκη βελτίωσης της ταχύτητας δημοσίευσης και διάδοσης των διαθέσιμων στοιχείων. Τέλος γίνεται αναφορά σε μια σειρά από έρευνες υπό την ευθύνη της ΕΣΥΕ οι οποίες πρέπει να διευθετηθούν σύμφωνα με την οδηγία 95/97/EK του ευρωπαϊκού συμβουλίου. Οι έρευνες αυτές αφορούν στην πληρότητα των καταλυμάτων, στα χαρακτηριστικά των ταξιδιών και τα προφίλ των ταξιδιωτών για τον εσωτερικό και εξερχόμενο τουρισμό και στα συμπληρωματικά καταλύματα με κατηγοριοποίηση ανά κύκλο εργασιών.

Το τελευταίο μέρος της εργασίας του συνεδρίου ασχολείται με τη παρουσίαση των διαθέσιμων στοιχείων στα πλαίσια των πινάκων των ΔΛ. Αναφέρεται μάλιστα ότι μέχρι στιγμής δεν είχε πραγματοποιηθεί καμία δημοσίευση των διαθέσιμων στοιχείων από την πλευρά της ΕΣΥΕ. Πρόκειται για ένα σύνολο 10 πινάκων οι οποίοι κατά κύριο λόγο έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα δεδομένα των ερευνών, όσον αφορά στην τουριστική κατανάλωση, καθώς και στο ταξιδιωτικό συνάλλαγμα, και στα δεδομένα της παραγωγής για την πλευρά της προσφοράς, ενώ τέλος παρουσιάζονται και τα διαθέσιμα ποσοτικά στοιχεία για τον τουρισμό. Οι πίνακες

αυτές καλύπτουν το διάστημα 1995 – 2000 δηλαδή πριν από την είσοδο της Ελλάδας στην ευροζώνη ενώ επισημαίνεται ότι κάποιος από τους πίνακες αυτούς απαιτούν επιπλέον συμπλήρωση (όπως οι πίνακες 1 και 4).

Στα συμπεράσματα του συνεδρίου επισημαίνονται οι αναγκαίες έρευνες και λοιπές δραστηριότητες για τις οποίες πρέπει να μεριμνήσει η Goskomstat για λογαριασμό των ρωσικών δορυφόρων λογαριασμών τουρισμού και όχι για τις επιπλέον ανάγκες και προβλήματα των ελληνικών δορυφόρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΙΤΕΠ

11.1 Η μελέτη του ΙΤΕΠ

Η μελέτη του ΙΤΕΠ ασχολείται εκτενέστατα με την μεθοδολογία κατάρτισης των πινάκων εισροών – εκροών για τον τουρισμό. Παρουσιάζει με μεγάλη λεπτομέρεια όλα τα προβλήματα καθώς και τις μεθόδους επίλυσης του προκειμένου να επιτευχθεί η ορθή σύνταξη των μιτρών αυτών που αποτελούν τη βάση των ΔΛ τουρισμού και το κύριο μέσο ελέγχου των στοιχείων ου παρέχονται από τους εθνικούς λογαριασμούς.

Συγκεκριμένα γίνεται λόγος:

- Για το πρόβλημα της ταξινόμησης των προϊόντων και υπηρεσιών
- Το πρόβλημα της επιλογής της στατιστικής μονάδας
- Το πρόβλημα της συμπληρωματικής απασχόλησης
- Το θέμα της αποτίμησης των συναλλαγών – σύστημα τιμών
- Το θέμα των ασυνεπειών των ισοζυγίων των προϊόντων
- Και το πρόβλημα της διάσπασης της καταναλωτικής δαπάνης

Προβλήματα τα οποία δεν θίγονται στην εν λόγω μελέτη , η οποία γεγονός είναι ότι παρουσιάζει στον αναγνώστη μια ιδιαίτερα θετική εικόνα για την κατάσταση των ΔΛΤ στη χώρα μας

11.2 Η ταξινόμηση των ΠΕΕ-ΤΟΥΡ/92

Η επιλογή των κλάδων του τουρισμού που υποδηλώνουν προσφορά και χρήση προϊόντων που είναι χαρακτηριστικά προϊόντα των βιομηχανιών για τον τουρισμό βασίστηκε στο εγχειρίδιο του ΟΟΣΑ για τους οικονομικούς λογαριασμούς τουρισμού και προσδιορίστηκαν με βάση την εξάρτηση τους ή και τη σημασία τους για τον τουρισμό. Οι δραστηριότητες – εμπορεύσιμες και μη που σχετίζονται περισσότερο ή λιγότερο με τον τουρισμό διακρίνονται σύμφωνα με τη NACE και την ISIC όπως παρουσιάστηκαν στη συνεδρίαση για την κατάρτιση των ΔΛ στην Ελλάδα,, στο πρώτο μέρος της εργασίας μας.

Συγκεκριμένα στη συνεδρίαση οι δραστηριότητες χωρίζονται σε ομάδες 7 κατηγοριών προϊόντων και 12 δραστηριοτήτων. Στη συνεδρίαση δεν γίνεται λόγος για τις μη εμπορεύσιμες δραστηριότητες που αφορούν στην δημόσια υγεία και εκπαίδευση, στα μουσεία, τις βιβλιοθήκες και του ζωολογικούς κήπους καθώς και στις αθλητικές δραστηριότητες.

Επίσης στην κατηγοριοποίηση αγαθών και υπηρεσιών όπως παρουσιάζονται στη συνεδρίαση δεν περιλαμβάνονται οι υπηρεσίες χρηματοπιστωτικών οργανισμών (65 Α), οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις (66), και οι υπηρεσίες διαφημιστικών επιχειρήσεων (744), ενώ αντίθετα περιλαμβάνονται τρεις επιπλέον υπηρεσίες που δεν περιλαμβάνονται στη μελέτη του ΙΤΕΠ: οι οπτικοακουστικές υπηρεσίες (92 Α), οι ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές υπηρεσίες (92 Β) και η κατηγορία των άλλων υπηρεσιών αναψυχής (92 F).

Η παραπάνω ταξινόμηση είναι αρκετά αναλυτική και καλύπτει τις απαιτήσεις για τους οικονομικούς λογαριασμούς τουρισμού σύμφωνα με το εγχειρίδιο του ΟΟΣΑ.

11.3 Η απογραφή των επιχειρήσεων και η καταγραφή της απασχόλησης

Το πρόβλημα της ερευνητέας στατιστικής μονάδας σχετίζεται άμεσα με την απογραφή του συνόλου των επιχειρήσεων κάθε μορφής και στην περίπτωση που μας ενδιαφέρει των επιχειρήσεων που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τουριστικές δραστηριότητες. Το πρώτο πρόβλημα που σχετίζεται με την απογραφή των καταστημάτων έχει να κάνει με την παλαιότητα των στοιχείων της απογραφής.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το ΙΤΕΠ η πιο πρόσφατη απογραφή καταστημάτων διεξήχθη το 1988 και χρησιμοποιήθηκαν για τα στοιχεία των ΠΕΕ ΤΟΥΡ 92. Το πρόβλημα αυτό αντιμετωπίστηκε με τη χρήση των στατιστικών μητρώων των επιχειρήσεων προκειμένου να εξασφαλιστεί η ποιότητα και η πληρότητα των στοιχείων των λογαριασμών, τόσο για τις γεννήσεις καταστημάτων όσο και για τα στοιχεία της απασχόλησης αλλά και των ακαθάριστων εσόδων. Το νέο στατιστικό μητρώο επιχειρήσεων καταστημάτων της ΕΣΥΕ σηματοδοτεί την αυτόματη αναβάθμιση σε ποιότητα και ποσότητα των στοιχείων καθώς από το 1994 και μετά ενημερώνεται αυτόματα.

Ένα όμως επιπλέον πρόβλημα που σχετίζεται με την απογραφή των καταστημάτων αποτελεί αυτό των ενοικιαζόμενων δωματίων, που λειτουργούν παράνομα και δεν καταγράφονται στα μητρώα των επιχειρήσεων. Για τα δωμάτια αυτά τα οποία κατέχουν ένα σημαντικό μερίδιο της αγοράς των τουριστικών καταλυμάτων, δεν καταγράφεται κανένα στοιχείο για τις διανυκτερεύσεις, τα έσοδα αλλά και την απασχόληση με αποτέλεσμα τα στοιχεία για το μέρος αυτό της αγοράς να είναι ανακριβή και ελλιπή.

Όμοιο με το παραπάνω είναι το πρόβλημα της καταγραφής της απασχόλησης, συμπληρωματικής αλλά και της μη καταγεγραμμένης. Τα στοιχεία για την απασχόληση για την κατάρτιση των ΠΕΕ – ΤΟΥΡ / 92 προέκυψαν από τα στοιχεία απογραφής των καταστημάτων του 1984 και 1988, τα στοιχεία απασχόλησης της απογραφής του 1991 καθώς και τα ετήσια στοιχεία απασχόλησης της έρευνας εργατικού δυναμικού. Η εκτίμηση της απογραφής πραγματοποιήθηκε ανά στρώματα (σύνολο επτά) ανάλογα με τον αριθμό των εργαζομένων ανά επιχείρηση. Για τα μικρότερα στρώματα (στρώματα 1 και 2) – αυτά δηλαδή που απασχολούν από 1-4 και 5-9 άτομα αντίστοιχα, ο υπολογισμός εκτιμήθηκε σύμφωνα με στοιχεία του έτους 1980 και δεν καταγράφηκε ακριβώς, ενώ για το στρώμα 3 ο υπολογισμός πραγματοποιήθηκε δειγματοληπτικά.

Πέρα από τα προβλήματα αυτά, υπάρχει ακόμα η λεγόμενη μη καταγεγραμμένη εργασία, η οποία δεν μπορεί να προκύψει από τα στοιχεία της απογραφής των καταστημάτων λόγω του γεγονότος ότι τα στοιχεία αυτά είναι ψευδή, αφού η μη καταγεγραμμένη εργασία είναι παράνομη και διώκεται. Το είδος της εργασίας αυτής που το συναντάμε ιδιαίτερα σε επιχειρήσεις που σχετίζονται με τον τουρισμό (καταστήματα προσφοράς τροφίμων και ποτών, ενοικιαζόμενα δωμάτια, τουριστικά είδη, μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις κλπ), μπορεί να καταγραφεί μέσω των

σχετικών στοιχείων απασχόλησης που πραγματοποιούνται στις απογραφές του πληθυσμού, στοιχεία όμως που ακόμα και εκεί δεν παρέχονται με σαφήνεια από τον πληθυσμό που απογράφεται. Η πιο αξιόπιστη εκτίμηση πάντως θεωρείται αυτή που προκύπτει από την ετήσια έρευνα εργατικού δυναμικού, παρότι είναι δειγματοληπτική. Χρησιμοποιήθηκε πάντως σαν βοηθητικό στοιχείο υπολογισμού του αριθμού των απασχολούμενων στην λεγόμενη ανεπίσημη οικονομία, βελτιώνοντας ποσοτικά την εκτίμηση του ΑΕΠ.

Τα δύο παραπάνω προβλήματα τόσο των μη καταγεγραμμένων καταστημάτων και της εργασίας σχετίζονται άμεσα με τον υπολογισμό και την κατάρτιση των δορυφόρων λογαριασμών, στη μεθοδολογία των οποίων χρησιμοποιούνται εκτός των άλλων οι μέθοδοι της παραγωγής, του εισοδήματος και της απασχόλησης. Αν τα σχετικά στοιχεία που προκύπτουν από την καταγραφή των καταστημάτων και της απασχόλησης είναι αναληθή, όμοια αναληθή θα είναι και τα στοιχεία που θα παρέχονται από τους δορυφόρους λογαριασμούς τουρισμού. Πράγματι όπως θα δούμε και στη συνέχεια υπάρχουν αποκλίσεις στα αποτελέσματα των διάφορων μεθόδων, οι οποίες αντισταθμίζονται με διάφορες τεχνικές που προκύπτουν από τον υπολογισμό άλλων συμπληρωματικών στοιχείων.

11.4 Η μεθοδολογία υπολογισμού των ΠΕΕ- ΤΟΥΡ/92

Οφείλουμε να παρατηρήσουμε ότι στο συνέδριο για τους ελληνικούς δορυφόρους λογαριασμούς, δεν υπάρχει καμιά αναφορά στη μεθοδολογία κατάρτισης τους και στα σχετικά προβλήματα που προκύπτουν κατά τη διαδικασία λόγω κυρίως διαφόρων ελλείψεων και αδυναμιών και στις τεχνικές αντιμετώπισης των προβλημάτων αυτών. Πρόκειται ίσως για ένα από τα ουσιαστικότερα μέρη της διαδικασίας, της κατάρτισης των δορυφόρων λογαριασμών, σημαντικά κομμάτια της οποίας παραμένουν ακόμα άλυτα – κυρίως λόγω έλλειψης στοιχείων, γεγονός που φέρει τη διαδικασία κατάρτισης των ελληνικών δορυφόρων πολύ πίσω – σχεδόν σε ένα στάδιο που θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε πρώιμο, σε σχέση με άλλα κράτη εντός και εκτός ΕΕ.

Ως κύριες μέθοδοι υπολογισμού αναφέρονται η μέθοδος της παραγωγής, της απασχόλησης, της δαπάνης και του εισοδήματος. Κάθε μία από τις παραπάνω μεθόδους χρησιμοποιείται συμπληρωματικά και συγκριτικά προκειμένου να

ισοσκελιστούν τα στοιχεία που προκύπτουν από την κάθε μια ξεχωριστά, γεγονός που οφείλεται στις σχετικές ελλείψεις, ώστε να παραχθεί ένα όσο το δυνατό αντικειμενικό και ρεαλιστικό αποτέλεσμα.

11.5 Η αποτίμηση των συναλλαγών

11.5.1 Από την πλευρά της παραγωγής

Για την αποτίμηση των συναλλαγών όπως είδαμε και παραπάνω χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία από τις έρευνες που προαναφέρθηκαν. Τα στοιχεία αυτά που αφορούν κυρίως την παραγωγή παρουσιάζονται και στην μελέτη για τους ελληνικούς δορυφόρους αλλά επιγραμματικά. Επιλέξαμε για αυτό το λόγο να παρουσιάσουμε εδώ αναλυτικότερα τον τρόπο καταγραφής των σημαντικότερων δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον τουρισμό, ώστε να δούμε αναλυτικότερα κάποιες ελλείψεις και τυχόν προβλήματα που προέκυψαν από τη διαδικασία αυτή.

Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται για τους κλάδους που σχετίζονται με τον τουρισμό καταγράφονται ως εξής:

Για τον κλάδο των καταλυμάτων (ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, κατασκηνώσεις, λοιπά καταλύματα), τα στοιχεία συλλέχθηκαν με τη μέθοδο της στρωματοποιημένης δειγματοληψίας, σε τρεις έρευνες κατά τη δεκαετία του 80. Οι έρευνες αυτές διεξήχθησαν από τον ΕΟΤ. Για τα έτη αναφοράς 1995 και 1996 η ΕΣΥΕ δημιούργησε νέες έρευνες για τις δραστηριότητες των ξενοδοχείων και των εστιατορίων. Για τις έρευνες αυτές δεν έχουμε άλλες πληροφορίες, κρίνονται όμως απολύτως απαραίτητες καθώς τα στοιχεία των προηγούμενων ερευνών είναι ιδιαίτερα παλιά, ενώ η μέθοδος της τυχαίας δειγματοληψίας εμπεριέχει το στοιχείο του σφάλματος. Τα στοιχεία που συλλέγονται αφορούν τα έσοδα από διανυκτερεύσεις και από άλλες δραστηριότητες, τις δαπάνες ενδιάμεσων και αρχικών εισροών, τις ακαθάριστες επενδύσεις και τέλος τον αριθμό των διανυκτερεύσεων με διαχωρισμό προέλευσης των τουριστών σε αλλοδαπούς και ημεδαπούς. Τα ενοικιαζόμενα δωμάτια δεν είχαν περιληφθεί στην έρευνα καταλυμάτων οπότε πραγματοποιήθηκε άμεσος υπολογισμός σύμφωνα με τον αριθμό των δωματίων το 1988 και εκτιμήσεις σχετικά με την πληρότητα τους. Τα όρια τιμών καθορίζονται από τον ΕΟΤ σε σχέση με εκείνα των ξενοδοχείων. Εδώ πρέπει να επισημάνουμε ότι τόσο για το έτος βάσης

όσο και για τα τρέχοντα έγινε συμπληρωματικός υπολογισμός σύμφωνα με τις εισπράξεις του ταξιδιωτικού συναλλάγματος. Από το 2000 όμως και έπειτα προκύπτει ένα επιπλέον πρόβλημα, καθώς με την εισαγωγή της χώρας μας στην ευροζώνη δεν θα μπορεί να υπάρξει αυτού του είδους ο συμπληρωματικός – συγκριτικός υπολογισμός.

Για τον κλάδο των εστιατορίων, ταχυφαγείων, μπαρ, καφενείων, καντινών και caterings, ο υπολογισμός βασίστηκε εξ' ολοκλήρου με την μέθοδο της ενδιάμεσης και τελικής δαπάνης των νοικοκυριών, που ενδεχομένως να μην ανταποκρίνεται απολύτως στην πραγματικότητα.

Για τις χερσαίες αστικές και υπεραστικές μεταφορές τα περισσότερα στοιχεία βασίστηκαν στα στοιχεία του υπουργείου συγκοινωνιών και επιμέρους διοικητικών φορέων των οργανισμών.

Για τις θαλάσσιες μεταφορές και συγκεκριμένα για τις μεταφορές επιβατών των ακτοπλοϊκών και μεσογειακών γραμμών υπάρχει πρόβλημα στον ακριβή υπολογισμό των στοιχείων καθώς η τελευταία ειδική έρευνα που προσδιορίζει την παραγωγή τους πραγματοποιήθηκε το 1980. έτσι τα διαθέσιμα στοιχεία βασίστηκαν στα στοιχεία των αποβιβασθέντων και επιβιβασθέντων επιβατών και των μεταφερθέντων οχημάτων που διατηρεί το YEN.

Για τις αεροπορικές μεταφορές τα στοιχεία παραγωγής και εισροών του κλάδου προέκυψαν από απευθείας διοικητική πληροφόρηση των δημόσιων επιχειρήσεων της ολυμπιακής και πολιτικής αεροπορίας.

Για τις δραστηριότητες των ταξιδιωτικών γραφείων και πρακτορείων, ο προσδιορισμός της παραγωγής και των εισροών του κλάδου διεξήχθη με διαστρωματοποιημένη δειγματοληπτική έρευνα με έτος αναφοράς το 1988 που βασίστηκε στο μητρώο της απογραφής των καταστημάτων του έτους 1988.

Αντίστοιχα στοιχεία υπάρχουν και για άλλες δραστηριότητες που σχετίζονται λιγότερο με το τουριστικό φαινόμενο γι αυτό και εδώ επιλέξαμε να παρουσιάσουμε τα σημαντικότερα στοιχεία του συνόλου των δραστηριοτήτων. Όπως παρατηρούμε σε αρκετά από αυτά υπάρχουν παραλήψεις και προβλήματα ενώ όσα δεν ανανεώνονται σε ετήσια βάση δεν δύναται να ανταποκριθούν στη σημερινή πραγματικότητα.

11.5.2 Από την πλευρά της κατανάλωσης

Όπως αναφέρεται και στην εργασία του συνεδρίου, σύμφωνα με τους εθνικούς λογαριασμούς, οι τουριστικές δαπάνες διακρίνονται σε έξι κατηγορίες. Οι τρεις πρώτες αφορούν:

- Τις δαπάνες των τουριστών του μόνιμου πληθυσμού εντός και εκτός του εδάφους της χώρας αναφοράς
- Τις δαπάνες των τουριστών του μη μόνιμου πληθυσμού εντός του εδάφους της χώρας αναφοράς
- Τις ενδιάμεσες δαπάνες των τουριστών του μόνιμου πληθυσμού που ταξιδεύουν για λογαριασμό των εργοδοτών τους

Οι άλλες τρεις αφορούν τις δαπάνες των τουριστικών πακέτων των εσωτερικών και εξωτερικών πρακτόρων για προορισμούς τόσο εσωτερικού όσο και εξωτερικού.

Παράλληλα όπως αναφέρεται στην εργασία του συνεδρίου απαιτείται και γεωγραφική κατανομή της τουριστικής δαπάνης καθώς και συλλογή άλλων ποσοτικών στατιστικών δεικτών όπως (οι αφίξεις, η διάρκεια παραμονής, ο σκοπός του ταξιδιού, τα μεταφορικά μέσα, το τουριστικό εισόδημα, τι είδος του ταξιδιού, η συχνότητα επίσκεψης σε ξενοδοχειακά καταλύματα). Από τα στοιχεία αυτά τα μόνα που συλλέγονται σε σταθερή βάση είναι οι αφίξεις ανά εθνικότητα (στις οποίες όμως περιλαμβάνονται και οι οικονομικοί μετανάστες) και ανά μέσο μεταφοράς, ενώ συλλέγονται και στοιχεία για τη μέση διάρκεια παραμονής.

Εδώ πρέπει να επισημάνουμε ότι το κομμάτι αυτό δηλαδή η εκτίμηση της κατανάλωσης καθώς και η διάσπαση της αποτελεί ίσως το σημαντικότερο για την διεκπεραίωση της σύνταξης των ΔΛΤ, αφού αποτελεί τον πυρήνα και την ουσία της εργασίας αυτής. Η εργασία όμως του συνεδρίου δεν περιλαμβάνει καμία άλλη πληροφόρηση για τις ενέργειες που εξελίσσονται στον τομέα αυτό και τα ενδεχόμενα προβλήματα που έχουν παρουσιαστεί.

Η πραγματικότητα στο ζήτημα αυτό όπως παρουσιάζεται στη μελέτη του ΙΤΕΠ απέχει πολύ από την επιθυμητή, καθώς μέχρι σήμερα μέσα στα πλαίσια των πινάκων εισροών – εκροών της ελληνικής οικονομίας παρακολουθούνται οι ακόλουθες κατηγορίες τελικής κατανάλωσης:

- Η τελική κατανάλωση των νοικοκυριών εντός των ορίων της οικονομικής επικράτειας (μόνιμων και μη μόνιμων)
- Η συλλογική κατανάλωση του δημοσίου
- Η συλλογική κατανάλωση των νοικοκυριών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα

Η τελική καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών προσεγγίζεται με διάφορες μεθόδους από την πλευρά της προσφοράς και από την πλευρά της δαπάνης. Οι ελληνικοί εθνικοί λογαριασμοί χρησιμοποιούν για την εκτίμηση της καταναλωτικής δαπάνης των μόνιμων κατοίκων των νοικοκυριών την μέθοδο των οικογενειακών προϋπολογισμών, μέθοδος που ανήκει στην προσέγγιση από την πλευρά της δαπάνης.

Οι ΠΕΕ-ΤΟΥΡ/ 92 αξιοποίησαν τα αποτελέσματα μιας έρευνας οικογενειακών προϋπολογισμών του 1988, έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε 6.500 νοικοκυριά για 350 κατηγορίες προϊόντων.

Το αρνητικό είναι ότι όπως αναφέρει η μελέτη του ΙΤΕΠ είναι ότι η τελευταία έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών πραγματοποιήθηκε το 1994, ενώ σύμφωνα με τη EUROSTAT από το 1998 και έπειτα η έρευνα αυτή πρέπει να λαμβάνει χώρα σε ετήσια βάση. Στη μελέτη του συνεδρίου δεν περιλαμβάνονται πληροφορίες για το κατά πόσο η έρευνες αυτές πραγματοποιούνται. Ένα άλλο αρνητικών των τρόπου αυτού υπολογισμού μέσω δηλαδή των ΕΟΠ, παρ' όλο που θεωρείται από τις καλύτερες μεθόδους υπολογισμού είναι όπως και σε κάθε άλλη δειγματοληπτική έρευνα ότι α) τα νοικοκυριά δεν παρέχουν πάντα ακριβείς πληροφορίες για ορισμένες δαπάνες ενώ β) επειδή οι έρευνες πραγματοποιούνται αναδρομικά δημιουργούνται και σφάλματα μνήμης. Για τα παραπάνω σφάλματα έχουν προβλεφθεί διορθωτικοί συντελεστές. Τέλος ένα τελευταίο αρνητικό των ερευνών αυτών αποτελεί το γεγονός ότι το δείγμα των 6.500 νοικοκυριών θεωρείται πολύ μικρό. Εδώ πρέπει να αναφέρουμε ότι χώρες που διαθέτουν πολύ καλό σύστημα δορυφόρων λογαριασμών όπως η Δανία πραγματοποιεί παρόμοιες έρευνες σε δείγμα 60.000 νοικοκυριών ενώ οι συνεντεύξεις σε κράτη όπως αυτό της Νορβηγίας πραγματοποιούνται στους τερματικούς σταθμούς της χώρας και όχι τηλεφωνικά. Είναι γνωστό ότι η προσωπικές

συνεντεύξεις τη στιγμή που πραγματοποιείται η κατανάλωση των διάφορων υπηρεσιών αποτελεί την καλύτερη μέθοδο ερευνών μάρκετινγκ αντίθετα με τις τηλεφωνικές που θεωρούνται οι λιγότερο αξιόπιστες.

11.6 Το ισοζύγιο των προϊόντων

Επειδή η έρευνα για την αναγωγή των αποτελεσμάτων του ΠΕΕ- ΤΟΥΡ/92 βασίστηκε στην ΕΟΠ του 1988 χρειάστηκαν παρεμβάσεις στα αποτελέσματα για τα τρέχοντα έτη, παρεμβάσεις που βασίστηκαν στις μεταβολές των τιμών, τις μεταβολές τις ζητούμενης ποσότητας και σε συνδυασμένη μεταβολή αυτών. Συμπληρωματικά χρησιμοποιήθηκαν εκτός από τις ΕΟΠ, το τουριστικό συνάλλαγμα που έχει δραχμοποιηθεί, η μεταβολή του πληθυσμού και οι δείκτες τιμών καταναλωτή και παραγωγής. Επιπλέον χρησιμοποιήθηκε και η μέθοδος του ισοσκελισμού των ισοζυγίων παραγωγής και κατανάλωσης των προϊόντων. Στη διαδικασία αυτή τα στοιχεία που αφορούν στην προσφορά του προϊόντος σε συνδυασμό με εκείνα που αφορούν τις χρήσεις του προσδιορίζουν μεταξύ άλλων και την τελική αξία της καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών για το τρέχον έτος. Κατά τη μέθοδο αυτή τα νοικοκυριά χωρίζονται σε εισοδηματικά στρώματα, καθώς κάθε εισοδηματική τάξη διαθέτει διαφορετικά καταναλωτικά πρότυπα. Η μέθοδος αυτή παρουσιάζει κάποια προβλήματα όπως οι μεταβολές του ετήσιου εισοδήματος, η μεταβολή του πληθυσμού και κατ' επέκταση και των νοικοκυριών αλλά και ένα επιπλέον πρόβλημα αν επιθυμούμε να μιλάμε για τα σύγχρονα δεδομένα – η μεταβολή των καταναλωτικών προτύπων από το 1988 μέχρι σήμερα.

11.7 Η διάσπαση της καταναλωτικής δαπάνης

Ο υπολογισμός της καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών μη μόνιμων κατοίκων εντός των ορίων της χώρας αξιοποίησε αποτελέσματα ειδικής έρευνας που διεξήχθη το 1991. Δεν παρέχονται επιπλέον στοιχεία για την εν λόγω έρευνα (πχ. Μέγεθος του δείγματος, μεθοδολογία κλπ), στη μελέτη του ΙΤΕΠ παρουσιάζονται όμως τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής, τα στοιχεία της οποίας είχαν τη δυνατότητα τότε να

συγκριθούν με το τουριστικό συνάλλαγμα που δραχμοποιήθηκε από την τράπεζα της Ελλάδος, δυνατότητα που δεν θα προσφερόταν σε μια νέα έρευνα.

**Αποτελέσματα διαπίστωσης του καταναλωτικού προτύπου
των τουριστών μη μόνιμων κατοίκων
στην οικονομική επικράτεια**

Ξενοδοχεία	45,4
Ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα	0,8
Κάμπινγκ	0,1
Εστιατόρια, ταβέρνες, μπαρ κλπ	16,4
Αγορές τροφίμων	2,8
Οινοπνευματώδη και μη ποτά	4,7
Καπνός, τσιγάρα	0,9
Ένδυση , υπόδηση	2,3
Γουναρικά, δερμάτινα	1,6
Σουβενίρ (από μάρμαρο, γύψο, μέταλλο κλπ)	2,6
Κοσμήματα	5,8
Εφημερίδες, περιοδικά, βιβλία, χάρτες, κάρτες κλπ	1,4
Μουσεία αρχαιολογικοί χώροι, ταξιδιωτικοί πράκτορες	2,4
Δαπάνες μεταφοράς	5,4
Ενοικίαση αυτοκινήτου, γιοτ κλπ	3,7
Καύσιμα, συντήρηση ΙΧ αυτοκινήτου	0,7
Αρώματα, αντηλιακά	0,3
Λοιπά αγαθά και υπηρεσίες	2,7
Σύνολο δαπανών	100,0

Σαν έτος βάσης θεωρείται το 1988 ενώ έχουν ληφθεί υπ' όψιν οι μεταβολές των τιμών και όπως ήδη αναφέραμε το γεγονός ότι το άθροισμα των επιμέρους δαπανών ισούται με το τουριστικό συνάλλαγμα.

Μια παρατήρηση για τα παραπάνω στοιχεία αποτελεί το ιδιαίτερα μικρό ποσοστό συμμετοχής των ενοικιαζόμενων δωματίων έναντι των ξενοδοχείων 45,4 έναντι 0,8%, καθώς και οι δαπάνες μεταφορών (μαζί με τις αεροπορικές) 5,4%, ενώ δεν διαχωρίζονται οι δαπάνες για τα πρακτορεία, εφόσον μιλάμε κυρίως για πακέτα διακοπών.

Σύμφωνα με την μελέτη του ΙΤΕΠ τα αποτελέσματα των ΠΕΕ-ΤΟΥΡ/92 η συνολική καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών μόνιμων και μη μόνιμων κατοίκων στην οικονομική επικράτεια αποτελείται:

**Ποσοστό συμμετοχής των βασικών κατηγοριών
της τελικής κατανάλωσης νοικοκυριών
στην οικονομική επικράτεια
στη συνολική αυτή δαπάνη**

Κατανάλωση νοικοκυριών μόνιμων κατοίκων	12068 δις δρχ	83,4 %
Αυτοκατανάλωση (βασικές τιμές)	1638 δις δρχ	11,3%
Κατανάλωση τουριστών μη μόνιμων κατοίκων	762 δις δρχ	5,3%
Σ Υ Ν Ο Λ Ο	14468 δις δρχ	100,0 %

Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά το 94,7% των δαπανών αφορούν δαπάνες των μόνιμων κατοίκων στην οικονομική επικράτεια και το 5,3% αποτελεί τη δαπάνη των μη μόνιμων κατοίκων στην οικονομική επικράτεια. Οι ελληνικοί ΔΛ δεν διαθέτουν ακόμη στοιχεία για τις τουριστικές δαπάνες των μόνιμων κατοίκων εντός αλλά και εκτός της οικονομικής επικράτειας, στοιχείο πολύ σημαντικό για τη σύνταξη των ΔΛ. Τέλος να παρατηρήσουμε ότι το ποσοστό των 5,3% της τουριστικής δαπάνης για τον εισερχόμενο τουρισμό είναι σχετικά μικρό αναλογικά με τον αριθμό του εισερχόμενου τουρισμού στη χώρα μας.

Πέρα από το πρόβλημα του μικρού δείγματος, άλλα προβλήματα των ΕΟΠ αποτελούν ότι δεν περιλαμβάνουν στο δείγμα τους τις συλλογικές συμβιώσεις, ενώ πολλές περιγραφές προϊόντων αποτελούν ομάδες αγαθών και υπηρεσιών. Τέλος η έρευνα αυτή για πολλές περιπτώσεις αποτελεί τη μοναδική πηγή πληροφόρησης 'χοι

μόνο για την κατανάλωση αλλά και για την παραγωγή ορισμένων αγαθών. Για το λόγο αυτό είναι απολύτως απαραίτητη η βελτίωση της και η διεξαγωγή της ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Τέλος όπως ήδη έχουμε αναφέρει ανάλογες έρευνες απαιτούνται και για τη μελέτη των καταναλωτικών προτύπων των αλλοδαπών τουριστών στη χώρα μας.

Παρακάτω παρουσιάζουμε τις βασικές κατηγορίες της τελικής κατανάλωσης, είτε ως διανύσματα είτε ως μακροοικονομικά μεγέθη, κατά στατιστική πηγή, όπως παρουσιάζονται στη μελέτη του ΙΤΕΠ, ώστε να κατανοήσουμε καλύτερα τα υπάρχοντα μεγέθη και της πηγές από τις οποίες προέρχονται.

Διανύσματα τελικής Κατανάλωσης	Έννοιες τελικής κατανάλωσης	Στατιστική πηγή
1) διάνυσμα S80	τελική κατανάλωση νοικοκυριών στην οικονομική επικράτεια	ΕΟΠ/88 και εθνικοί λογαριασμοί
2) κατανάλωση τουριστών στη χώρα	τελική κατανάλωση νοικοκυριών μη μόνιμων κατοίκων στην οικονομική επικράτεια	ειδική έρευνα της ΕΣΥΕ για τη διαπίστωση του καταναλωτικού προτύπου των αλλοδαπών τουριστών του έτους 1991
3) = 1) – 2)	συνολική τελική κατανάλωση νοικοκυριών μόνιμων κατοίκων στην οικονομική επικράτεια	άθροισμα της 3) - δαπάνες για αγορές και της στήλης 4) – δαπάνη για αυτοκατανάλωση
4) = αυτοκατανάλωση	τελική κατανάλωση νοικοκυριών μόνιμων κατοίκων στην οικονομική επικράτεια: αυτοκατανάλωση	ΕΟΠ/88

5) Αγορές	τελική κατανάλωση νοικοκυριών μόνιμων κατοίκων στην οικονομική επικράτεια: Αγορές	ΕΟΠ/88
6) διάνυσμα S70	συλλογική κατανάλωση ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων	Άμεση πληροφόρηση
7) διάνυσμα S60	συλλογική κατανάλωση του δημοσίου	Άμεση πληροφόρηση
8) διάνυσμα P30 = S80 + S60 + S70	τελική κατανάλωση νοικοκυριών στην Οικονομική επικράτεια	ΕΟΠ/88 και εθνικοί λογαριασμοί
9) διάνυσμα = S80 + S70	ιδιωτική τελική κατανάλωση	

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν κάποια από τα προβλήματα και τις ελλείψεις των στατιστικών για τον τουρισμό, η ΕΣΥΕ ξεκίνησε με έτος έναρξης το 1995 ειδικές ετήσιες και τριμηνιαίες έρευνες για τον τουρισμό. Οι έρευνες αυτές οι οποίες αναφέρονται και στη μελέτη του συνεδρίου, αφορούν σε ετήσιες και τριμηνιαίες έρευνες για τα ελληνικά νοικοκυριά στο εσωτερικό και στο εξωτερικό (εσωτερικός και εξερχόμενος τουρισμός), από το 1995 και έπειτα. Το αρνητικό με τις έρευνες αυτές είναι ότι καλύπτουν τα ταξίδια διάρκειας από τέσσερις διανυκτερεύσεις και πάνω.

Τα αποτελέσματα της πρώτης από τις έρευνες αυτές αναφέρονται στην μελέτη του ΙΤΕΠ όπου ενδεικτικά κι εμείς αναφέρουμε ότι, για το έτος 1995, η συνολική δαπάνη των ελλήνων τουριστών ανήρθε σε 416 δις δρχ, εκ των οποίων τα 306 δις (ποσοστό 73,6 %) αφορούσαν δαπάνες για ταξίδια εσωτερικού και τα υπόλοιπα 110 δις (26,4 %) δαπανήθηκε από μόνιμους κατοίκους στο εξωτερικό.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής προέκυψε η ακόλουθη δομή για το καταναλωτικό πρότυπο δαπάνης των μόνιμων κατοίκων στην οικονομική επικράτεια για το έτος 1995:

1,94 %	δαπανάται σε οργανωμένα ταξίδια (πακέτα) διακοπών
18,22 %	για καταλύματα
47,24 %	για διατροφή και ποτά εκτός καταλύματος
13,89 %	για δαπάνες μεταφοράς
4,71 %	για δαπάνες αναψυχής, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες
9,56 %	για δαπάνες από αγορά διάφορων ειδών που χρησιμοποιήθηκαν ή καταναλώθηκαν στο ταξίδι
4,44 %	αφορούσε λοιπές δαπάνες

Στην έρευνα αυτή, η οποία τελικά έχει καθιερωθεί μόνιμα, δεν περιλαμβάνει την δαπάνη για επαγγελματικά ταξίδια, που όπως έχουμε προαναφέρει δεν αφορά τελική καταναλωτική δαπάνη, αλλά δαπάνη ενδιάμεσων χρήσεων. Τέλος όσον αφορά την αξιοπιστία της έρευνας αυτής, πρέπει να πούμε ότι δεν υπάρχει μέτρο σύγκρισης με το αντίστοιχο μέγεθος των πληρωμών του ταξιδιωτικού συναλλάγματος της τράπεζας της Ελλάδος, που για το έτος 1995 ήταν 392 δις δρχ περίπου, έναντι των 110 δις δρχ που προαναφέρθηκε ότι προέκυψε από την ετήσια έρευνα διακοπών των ελλήνων στο εξωτερικό.

Ένα επιπλέον αρνητικό πολλών από τις έρευνες για τον τουρισμό που πραγματοποιούνται στη χώρα μας, είναι ότι τα αποτελέσματα τους δεν δημοσιεύονται πάντοτε από τους διάφορους φορείς, ενώ πολλές δημοσιεύσεις πραγματοποιούνται με μεγάλη καθυστέρηση και όχι σε τακτική και μόνιμη βάση.

11.8 Επιπλέον ελλείψεις των στατιστικών για τον τουρισμό

Το πρόβλημα της διάσπασης της καταναλωτικής δαπάνης, πέρα από τη δυσκολία υπολογισμού της, και της ελλείψεως των διαθέσιμων μεθόδων, που προαναφέραμε, σχετίζεται και με τις επιπλέον διακρίσεις – ταξινομήσεις που έχουν καθοριστεί στα

πλαίσια των ερευνητικών προσπαθειών για την ανάπτυξη και τη βελτίωση των στατιστικών τουρισμού των διεθνών οργανισμών. Οι υποδιαίρεσεις αυτές αναφέρονται αναλυτικά και στη μελέτη του συνεδρίου.

Περίληπτικά να αναφέρουμε ότι οι ταξιδιώτες διακρίνονται σε επισκέπτες και λοιπούς ταξιδιώτες (κατηγορία που δεν πρέπει να περιλαμβάνεται στις στατιστικές πηγές για τον τουρισμό) και οι επισκέπτες σε τουρίστες και εκδρομείς ανάλογα με τη διάρκεια παραμονής τους σε μια περιοχή (τουλάχιστον μια νύχτα). Επιπλέον όλοι οι επισκέπτες πρέπει να διαχωρίζονται ανάλογα με τα κίνητρα – ή το σκοπό επίσκεψης τους στην περιοχή. Οι κύριες κατηγορίες που διακρίνουμε εδώ είναι α) η ψυχαγωγία – διακοπές – αναψυχή β) οι επαγγελματικές δραστηριότητες και γ) λοιπά τουριστικά κίνητρα – υγεία, σπουδές κλπ. Άλλες διακρίσεις αποτελούν αυτές με βάση το κριτήριο προορισμού των μόνιμων και μη μόνιμων κατοίκων ενώ τέλος έχουμε και το κριτήριο ‘κατηγορία δαπάνης’ – συνήθεις και ειδικές, κατηγορίες όπου ήδη έχουμε αναφερθεί αναλυτικά μέσα από τη μελέτη του συνεδρίου. Η ανάγκη διάκρισης της τουριστικής δαπάνης σύμφωνα με τους ΠΕΕ-ΤΟΥΡ αφορούν σε:

Ενδιάμεση κατανάλωση

- Δαπάνες για επαγγελματικά ταξίδια
- Λοιπές ενδιάμεσες αναλώσεις

Τελική κατανάλωση νοικοκυριών που αποτελείται από:

- Τουριστική κατανάλωση μη μόνιμων κατοίκων
- Τουριστική κατανάλωση νοικοκυριών μόνιμων κατοίκων (δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το διάνυσμα αυτό)

Σύμφωνα λοιπόν με όσα προαναφέραμε τελευταία γίνεται ακόμα πιο σαφής η έλλειψη στατιστικών στοιχείων για τον τουρισμό στη χώρα μας. Επιπλέον πρέπει να επισημάνουμε ότι πέρα από την έλλειψη σε στατιστική πληροφόρηση αλλά και της αδυναμίες των υπαρχόντων στατιστικών ερευνών στη χώρα μας, έχουν σημειωθεί και πολύ σοβαρά λάθη, καθώς στις στατιστικές για τον τουρισμό περιλαμβάνονται και κατηγορίες οι οποίες εξ’ ορισμού δεν περιλαμβάνονται στις εν λόγω στατιστικές, όπως πιο πάνω αναφέραμε. Τέτοιες κατηγορίες είναι για παράδειγμα οι οικονομικοί πρόσφυγες και οι μετανάστες. Οι στατιστικές στη χώρα μας, αντιλαμβάνονται ως τουρίστες, όλους όσους εισέρχονται στα σύνορα της χώρας μας, με αποτέλεσμα στα

στατιστικά δεδομένα για τον εισερχόμενο τουρισμό, τη δεύτερη θέση να καταλαμβάνουν οι Αλβανοί, εθνικότητα η οποία τυγχάνει να καταλαμβάνει και τη θέση του ισχυρότερου μεταναστευτικού κύματος στη χώρα μας.

Με όλα αυτά αντιλαμβανόμαστε ότι παρά τις προσπάθειες συγκέντρωσης, μιας στατιστικής βάσης με στοιχεία για τον τουρισμό, χρειάζεται πολύς δρόμος ακόμα, μέχρι να φτάσουμε στο επίπεδο μιας μόνιμης στατιστικής βάσης για την τουριστική πληροφόρηση, εναρμονισμένης με τα διεθνή ποιοτικά πρότυπα.

11.9 Συμπεράσματα - Προτάσεις

Η παραπάνω ανάλυση έρχεται σε αντίθεση με το πρώτο συμπέρασμα του συνεδρίου που αναφέρει ότι η Ελλάδα βρίσκεται σε θέση να εκπληρώσει τις ανάγκες των Δορυφόρων λογαριασμών τουρισμού. Δεν μπορούμε να αρνηθούμε το γεγονός ότι έχουν σημειωθεί κάποια βήματα προόδου στη συλλογή των απαιτούμενων στοιχείων, οι προσπάθειες όμως πρέπει να συνεχιστούν προκειμένου

- Να βελτιωθούν τα διαθέσιμα στοιχεία αλλά και οι μεθοδολογίες συλλογής τους καθώς σε πολλές από αυτές παρατηρούνται προβλήματα και ελλείψεις που οδηγούν σε αναξιοπιστία των αποτελεσμάτων
- Να συγκεντρωθούν τα απαιτούμενα στοιχεία που εκλείπουν και που είναι απαραίτητα για την σύνταξη ολοκληρωμένων ΔΛ (στοιχεία ενδιάμεσης και τελικής κατανάλωσης)
- Να υπάρξει προγραμματισμός όσον αφορά στην εξαγωγή των αποτελεσμάτων των διάφορων ερευνών προκειμένου να υπάρξει σταθερότητα στην χρονική και ποιοτική κατανομή τους
- Να καθιερωθεί η μόνιμη και σταθερή έκβαση των διάφορων περιστασιακών ερευνών
- Οι καινούριες έρευνες που έχουν προστεθεί πρέπει να συγκεντρώνουν όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που τις καθιστούν σξιόπιστες προκειμένου τα

στοιχεία τους να είναι αληθή και να μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως συγκριτικά μεγέθη των υπαρχόντων στοιχείων παραγωγής και κατανάλωσης

- Να διεξαχθούν νέες έρευνες για τα στοιχεία εκείνα που θεωρούνται πεπαλαιωμένα μια που πολλά από αυτά αφορούν σε δεκαετίες πριν
- Να ξεκινήσει η δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων της ΕΣΥΕ σε σταθερά χρονικά διαστήματα, μια και η μελέτη του εν λόγω συνεδρίου καθώς και η μελέτη του ΙΤΕΠ αποτελούν τις μοναδικές δημοσιευμένες πηγές με στοιχεία που αφορούν τους ΔΛ

Αρκετοί από τους πιο σημαντικούς πίνακες που απαιτούνται για τη σύνταξη των ΔΛ, για τη χώρα μας εκλείπουν, αφού δεν υπάρχει η απαιτούμενη υποδομή για την συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων.

Όσον αφορά το συνέδριο για το οποίο γίνεται λόγος στην εργασία αυτή, το γενικό συμπέρασμα που προκύπτει σύμφωνα με όσα προαναφέραμε, είναι ότι:

- δόθηκε μεγάλη βάση στο θεωρητικό υπόβαθρο της σύνταξης των ΔΛ
- αρκέστηκε σε μια επιφανειακή ανάλυση της κατάστασης των ΔΛ στη χώρα μας δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στη σχετική πρόοδο που έχει σημειωθεί απαριθμώντας τις διάφορες ενέργειες
- δεν εισχώρησε σε λεπτομερή καταγραφή της μεθοδολογίας και των σημαντικών προβλημάτων που προκύπτουν κατά τη συλλογή των απαιτούμενων στοιχείων
- δεν προχώρησε σε ουσιαστικές προτάσεις βελτίωσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12
ΕΘΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι περιφερειακοί λογαριασμοί τουρισμού έχουν σαν αντικείμενο μελέτης την αναγωγή των διάφορων στοιχείων τουριστικής παραγωγής και κατανάλωσης από εθνικό σε περιφερειακό επίπεδο. Για τους ΠΛΤ η κάθε περιφέρεια ή νομός κλπ αντιμετωπίζεται αυτόνομα σαν μικρογραφία της χώρας αναφοράς. Κατά αυτήν την έννοια τόσο οι εξωτερικοί αλλά και οι εσωτερικοί ταξιδιώτες, που ταξιδεύουν από νομό σε νομό (ή περιφέρεια) μέσα στην ίδια χώρα αναφοράς, αντιμετωπίζονται σαν το μερίδιο του εισερχόμενου τουρισμού για την εν λόγω περιφέρεια. Οι κάτοικοι των άλλων περιφερειών μετατρέπονται σε μη μόνιμους κατοίκους, έτσι ώστε η κατανάλωση τους για παράδειγμα για φαγητό να θεωρείται τουριστική κατανάλωση, κατανάλωση που αμελείται από τους εθνικούς ΔΛΤ.

Η προ- ύπαρξη των ΔΛΤ αποτελεί προϋπόθεση για την σύνταξη των ΠΛΤ γι' αυτό και οι χώρες που έχουν προχωρήσει σε έρευνες για την σύνταξη των ΠΛΤ διαθέτουν ήδη ένα σύστημα ΔΛΤ, και έχουν καταμετρήσει την τουριστική προσφορά και κατανάλωση πρωτίστως σε εθνικό επίπεδο. Προϋπόθεση επίσης για την σύνταξη των ΠΛΤ αποτελούν οι εθνικοί και οι περιφερειακοί λογαριασμοί τουρισμού καθώς όλα τα στοιχεία των ΠΛΤ πρέπει να παράγονται σε συνάφεια με τα μεγέθη των λογαριασμών αυτών. Για την σύνταξη των ΠΛΤ δεν έχουν δημιουργηθεί ακόμη εγχειρίδια κατάρτισης γεγονός που δυσχεραίνει το έργο των διάφορων μελετητών. Γι αυτό οι κύριες πηγές μελέτης προέρχονται από τους περιφερειακούς λογαριασμούς και τους λογαριασμούς τουριστικής κατανάλωσης των εθνικών λογαριασμών.

Θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι οι ΠΛΤ αποτελούν την γεωγραφική κατανομή των ΔΛΤ μέσα στην χώρα αναφοράς. Κύρια διαφορά των ΠΛΤ από τους ΔΛΤ

αποτελεί ο τρόπος προσέγγισης της τουριστικής κατανάλωσης. Στην περίπτωση των ΔΛΤ ακολουθείται μια από έξω προς τα μέσα προσέγγιση, συλλέγονται δηλαδή τα στοιχεία για την κατανάλωση των επισκεπτών και τις στατιστικές τους στο σύνολο της χώρας αναφοράς και στη συνέχεια διανέμονται στις διάφορες περιφέρειες. Αντιθέτως οι ΠΛΤ χρησιμοποιούν μια από μέσα προς τα έξω προσέγγιση όπου τα απαιτούμενα στοιχεία συλλέγονται μέσα στην περιοχή του ενδιαφέροντος και στη συνέχεια αθροιστικά προκύπτουν και για το σύνολο της χώρας αναφοράς. Ακολουθείται δηλαδή η ακριβώς αντίστροφη πορεία.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται στην κατάρτιση των ΠΛΤ ακολουθεί τρεις διαφορετικούς τρόπους. Ο πρώτος όμοια με τους ΔΛΤ ακολουθεί την παραδοχή ότι η διανομή της παραγωγής ισούται με την διανομή της κατανάλωσης. Για κάποια μάλιστα τουριστικά προϊόντα πχ. Υπηρεσίες στέγασης η παραγωγή της βιομηχανίας συμπίπτει με τον τόπο - περιφέρεια της κατανάλωσης. Έτσι χρησιμοποιώντας και τα διάφορα τα στοιχεία των περιφερειακών λογαριασμών προκύπτουν τα δεδομένα της τουριστικής κατανάλωσης ανά περιφέρεια. Δεύτερο στοιχείο για την μέθοδο υπολογισμού της τουριστικής κατανάλωσης ανά περιφέρεια αποτελούν τα στοιχεία των διανυκτερεύσεων ανά περιφέρεια. Τέλος το τρίτο στοιχείο που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των ΠΛΤ είναι τα στοιχεία των διάφορων ερευνών για την τουριστική κατανάλωση σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα διαθέσιμα στοιχεία.

Η ζήτηση για τους περιφερειακούς λογαριασμούς τουρισμού βασίζεται στην ανάγκη για περιφερειακές στατιστικές στην μελέτη και τον σχεδιασμό για τον τουρισμό καθώς και η ανάγκη για συνεπή και αυξημένο ρεαλισμό στις αναλύσεις για τον τουρισμό και τις σχετικές επιχειρηματικές δυνατότητες. Ο περιφερειακός λογαριασμός τουρισμού δύναται να δώσει στους επαγγελματίες ένα βασικό πλαίσιο για τοπική ανάλυση, επιτρέποντας ένα καλύτερο στατιστικό υπόβαθρο για τις δικές τους συλλογές δεδομένων και εφαρμογές προτύπων (μοντέλων). Τέλος τα δεδομένα αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη μελέτη των τουριστικών (και άλλων) βιομηχανιών. Παρέχουν επίσης πληροφορίες στα προϊόντα τα οποία παράγονται και χρησιμοποιούνται για ενδιάμεση κατανάλωση. Οι περιφερειακοί λογαριασμοί είναι ελλιπείς στην περιφερειακή διανομή της οικιακής κατανάλωσης, και προς το παρόν δεν παρέχει καμία πληροφόρηση για τα μερίδια που καταναλώνεται από τουρίστες. Τέλος, τα στοιχεία των ΠΛΤ μπορούν χρησιμοποιηθούν σε συνδυασμό με τα

αποτελέσματα των ΔΛΤ, για συγκριτική μελέτη προς βελτίωση των διαθέσιμων αποτελεσμάτων.

Εντούτοις στις πρώτες προσπάθειες δημιουργίας περιφερειακών λογαριασμών τουρισμού, παρουσιάζονται προβλήματα στα αποτελέσματα τους συγκριτικά με τους ήδη πρόσφατους δορυφόρους λογαριασμούς τουρισμού. Το πρώτο πρόβλημα είναι ότι ο υπολογισμός του επιπέδου κατανάλωσης σε εθνικό επίπεδο δεν εναρμονίζεται με το επίπεδο των ΔΛ. Το κύριο πρόβλημα είναι πιθανώς η αξιοπιστία των στοιχείων των ερευνών. Εντούτοις το επίπεδο των ΔΛ θεωρείται σαν συγκριτική μέτρηση επιδόσεων. Μια άλλη απόκλιση μεταξύ των ΔΛ και των ΠΛΤ είναι η τουριστική κατανάλωση των ημεδαπών νοικοκυριών.

Η παραγωγή των ΠΛΤ μπορεί να γίνει από κοινού με αυτούς και τους εθνικούς ΠΛ, αλλά επιπλέον χρειάζονται δείκτες για τη διανομή της τουριστικής κατανάλωσης περιφερειακά. Για τη δημιουργία των δεικτών αυτών απαιτείται μια σειρά από έρευνες οι οποίες αποδεικνύονται ιδιαίτερα δαπανηρές τόσο σε χρηματικούς πόρους όσο και σε χρονική διάρκεια. Οι έρευνες στον τομέα αυτό συνεχίζονται σε διάφορα κράτη πάντα παράλληλα με τις ενέργειες κατάρτισης των ΔΛΤ.

Αντί επιλόγου

Ένας Δορυφόρος λογαριασμός αποτελεί ένα εργαλείο για την οργάνωση όλης της ποσοτικής πληροφόρησης που απαιτείται για την κατανόηση ενός συγκεκριμένου οικονομικού πεδίου και την ταυτόχρονη διασύνδεση του με το συνολικό οικονομικό και κοινωνικό σύστημα. Σε κάποιες χώρες αλλά και στο σύνολο της παγκόσμιας οικονομίας, ο τουρισμός αποτελεί σημαντική συνιστώσα της οικονομίας. Σ' αυτές τις περιπτώσεις μια σε βάθος ανάλυση του τουριστικού τομέα, διαφορετική από αυτή που δίνει το σύστημα των Εθνικών λογαριασμών, μπορεί να προσφέρει, συμπληρωματικά στοιχεία πάνω στην έρευνα του πεδίου.

Ένας Δορυφόρος λογαριασμός είναι περισσότερο εξειδικευμένος από τους Εθνικούς λογαριασμούς. Οι Ε.Λ. αποτελούν ένα σταθερό πλαίσιο για πολλαπλές χρήσεις, ενώ ο Δ.Λ. έχει ευελιξία έτσι ώστε να καλύπτει τις αλλαγές που επέρχονται στα καλυπτόμενα πεδία αλλά και στη διαθεσιμότητα των πληροφοριακών στοιχείων. Στα εθνολογιστικά συστήματα ορισμένες εξαρτώμενες οικονομικές δραστηριότητες δεν ταξινομούνται σύμφωνα με τη φύση τους αλλά εντάσσονται σε άλλους τομείς. Εδώ ακριβώς καθορίζεται η χρησιμότητα των Δ.Λ., οι οποίοι μπορούν να διαχωρίσουν τις δραστηριότητες αυτές.

Οι Δ.Λ. χρησιμοποιούνται ως εργαλεία χάραξης κυβερνητικών πολιτικών και ως εργαλεία ανάλυσης της κατάστασης σε ορισμένα πεδία. Το πλαίσιο που ορίζουν αντικατοπτρίζει την πραγματική εθνική δομή και οργάνωση στο καλυπτόμενο πεδίο. Ταυτόχρονα βρίσκουν χρήση και ως μέθοδοι διεθνών συγκρίσεων, μια και οι θεσμικές διαφορές δεν επιτρέπουν τη σύγκριση ανάμεσα στα διάφορα Ε.Λ.Σ.

Η ανάγκη για την υιοθέτηση ενός συστήματος καταγραφής του οικονομικού αντίκτυπου του τουρισμού έχει πλέον γίνει συνείδηση σε παγκόσμιο επίπεδο. Τόσο η ευρωπαϊκή ένωση όσο και οι ΗΠΑ έχουν καταρτίσει οδηγίες για την μεθοδολογία κατάρτισης των ΔΛΤ. Οι περισσότερες χώρες, αναπτυσσόμενες και ανεπτυγμένες έχουν προχωρήσει στις απαιτούμενες διαδικασίες σύμφωνα με τις κοινοτικές οδηγίες. Πολλές χώρες διαθέτουν ήδη αξιόπιστα συστήματα ΔΛΤ και όπως είδαμε έχουν προχωρήσει τις έρευνες τους σε επόμενα επίπεδα, όπως τη μέτρηση και την ανάλυση της τουριστικής παραγωγής και κατανάλωσης σε περιφερειακό επίπεδο, προκειμένου να αποκτήσουν τη δυνατότητα για περισσότερο εμπειριστατωμένες αναλύσεις. Ακόμα και χώρες – όπως η Ρωσία, που τώρα ξεκινούν τα πρώτα βήματα για την

υιοθέτηση ενός συστήματος ΔΛΤ, διαθέτουν το απαιτούμενο υπόβαθρο, αφού βασική προϋπόθεση για οποιαδήποτε μεθοδολογία αποτελεί η μακροχρόνια και σε μόνιμη βάση συλλογή ποσοτικών στοιχείων για τον τουρισμό.

Η Ελλάδα αντίθετα παρόλο που έχει υιοθετήσει τις ενέργειες για την εφαρμογή της προβλεπόμενης μεθοδολογίας, σύμφωνα με την κοινοτική οδηγία για την ανάπτυξη των πινάκων εισροών – εκροών για τον τουρισμό, αντιμετωπίζει δυσκολίες και προβλήματα στην εφαρμογή της, ακριβώς γιατί δεν διαθέτει το ανάλογο υπόβαθρο. Υπάρχει έλλειψη σε βασικά στατιστικά δεδομένα για τον τουρισμό, δεδομένα τα οποία πρέπει να αναπτυχθούν με την υιοθέτηση συστημάτων καταγραφής σε μόνιμη και τακτική βάση, τόσο άμεσης όσο και έμμεσης, μέσω δηλαδή διεξαγωγής αξιόπιστων δειγματοληπτικών ερευνών. Όλα αυτά όχι μόνο για να εναρμονιστούμε με τα διεθνή ποιοτικά πρότυπα και να μπορούμε να μετέχουμε στις διεθνείς συγκριτικές αναλύσεις αλλά πρώτα από όλα για να διαθέτουμε τα απαιτούμενα εργαλεία ώστε να είμαστε σε θέση, να προχωρήσουμε σε αναλύσεις που θα βοηθήσουν τον τουριστικό σχεδιασμό και την χάραξη τουριστικής πολιτικής αντιμετωπίζοντας τα προβλήματα και εκμεταλλευόμενοι πλήρως το συγκριτικό μας πλεονέκτημα στον τομέα αυτό. Ας μη ξεχνάμε ότι μιλάμε για μια χώρα της οποίας ο εισερχόμενος τουρισμός ανά έτος ξεπερνά κατά πολύ τον ίδιο τον πληθυσμό της, χωρίς από την άλλη οι ποιοτικές απολαβές από το φαινόμενο αυτό να αντιστοιχούν στο ποσοτικό αυτό στοιχείο.

Βιβλιογραφία

- DIRECTORATE FOR SCIENCE, TECHNOLOGY AND INDUSTRY TOURISM COMMITTEE, Statistical Working Party, REGIONAL SATELLITE ACCOUNTS FOR TOURISM IN NORWAY DATA, CONCEPTS, METHODS AND APPLICATIONS
- Ινστιτούτο τουριστικών ερευνών και προβλέψεων, Πίνακες εισροών – εκροών της ελληνικής οικονομίας για τον τουρισμό, μεθοδολογία κατάρτισης των ΠΕΕ-ΤΟΥΡ/92 και υπολογισμός των έμμεσων και άμεσων συντελεστών, *Νικόλαος Α. Μυλωνάς (Ph. D)*, Αθήνα, 1999
- Οικονομική Εισροών – Εκροών , (Πανεπιστημιακές Παραδόσεις) Δημήτριος Σακάς , Πάτρα 1997
- NSSG- Eurostat - Goskomstat, Action for the economic accounts for tourism, Athens 2001,
- NSSG, Basic statistics and data for tourism in Greece
- NSSG, presentation of empirical statistical results of tsa in Greece
- Year 2001, TSA Research World Travel & Tourism Council,
- Modelling Tourism and Tourism Satellite Accounts and Tourism Policy and Forecasting Models Adam Blake, Ramesh Durbarry, M. Thea Sinclair and Guntur Sugiarto
- The 2003 T&T research (European Union) World Travel & Tourism Council,
- The 2003 T&T research (World) World Travel & Tourism Council,

